

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

Samospráva, hospodaření a rozvoj malých měst

Bc. Daniel Šváb

© 2022 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Daniel Šváb

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Samospráva, hospodaření a rozvoj malých měst

Název anglicky

Self-government, economy and development of small towns

Cíle práce

Téma diplomové práce je zaměřeno na problematiku spojenou s místní samosprávou, hospodařením a rozvojem malých měst. Výzkum bude proveden ve městech Vodňany (okres Strakonice) a Protivín (okres Písek) ležících v Jihočeském kraji. Cílem práce bude posouzení možností a komparace výsledků praktického hospodaření, rozvoje a financování vybraných základních územně samosprávných celků.

V rámci tématu jsou stanoveny následující dílčí cíle:

- 1) Charakterizovat vybraná města z historického pohledu, občanské vybavenosti, samosprávy a demografické struktury.
- 2) Analyzovat nastavený systém rozpočtového hospodaření.
- 3) Vymezit povahu rozhodovacích procesů, které probíhají na úrovni místní samosprávy v rámci rozvoje a rozpočtu.

Metodika

K realizaci práce bude zvolen výzkumný přístup, který se snaží uvést specifika a rozdílnost povahy v rozhodovacích procesech na úrovni komunální politiky v různých obcích. Diplomová práce bude koncipována jako komparativní případová studie. Ke sběru dat budou využity techniky polostrukturovaného rozhovoru společně se studiem a analýzou dokumentů.

Doporučený rozsah práce

60-70 stran

Klíčová slova

Vodňany, Protivín, hospodaření, samospráva, rozpočet, výdaje, příjmy, investice, majetek, dotace, město

Doporučené zdroje informací

- BALÍK, S. *Komunální politika : obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2908-4.
- ČMEJREK, J. *Obce a regiony*. Praha: Alfa Nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-87197-00-4.
- ČOPÍK, J. – KOPŘIVA, R. – ČMEJREK, J. Mayors as a variable in typologies of local governments: a case study of the Czech Republic. *Local Government Studies* č. 2, 2021, s. 167-185. DOI: 10.1080/03003930.2019.1699069.
- KADEŘÁBKOVÁ, J. – PEKOVÁ, J. *Územní samospráva – udržitelný rozvoj a finance*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-910-4.
- KRUNTORÁDOVÁ, I. *Politické aspekty financování českých měst*. Praha: Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2744-1.
- PEKOVÁ, J. *Veřejné finance : teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. ISBN 978-80-7357-698-1.
- PROVAZNÍKOVÁ, R. *Financování měst, obcí a regionů : teorie a praxe*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5608-0.
- SWIANIEWICZ, P. An Empirical Typology of Local Government Systems in Eastern Europe. *Local Government Studies* č 2, 2013, s. 292-311. DOI: 10.1080/03003930.2013.807807.

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Jan Čopík, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 21. 3. 2022

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 22. 3. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 31. 03. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Samospráva, hospodaření a rozvoj malých měst" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31. 3. 2022

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval Ing. Janu Čopíkovi, Ph.D., za odborné vedení, cenné rady a celkovou pomoc v průběhu psaní této diplomové práce. Dále bych chtěl poděkovat představitelům města Vodňany a Protivín za ochotu, věnovaný čas a předané informace, zkušenosti a názory prostřednictvím rozhovorů, které přispěly k realizaci praktické části.

Samospráva, hospodaření a rozvoj malých měst

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá hospodařením, financováním a rozvojem vybraných měst ležících v Jihočeském kraji. Případová studie této problematiky byla provedena ve městech Vodňany a Protivín s cílem vzájemné komparace.

Teoretická část práce je věnována základní charakteristice pojmů týkajících se veřejné správy, obecního zřízení, fiskálního federalismu a územních rozpočtů. Teoretické poznatky navazují na zvolené téma a slouží jako východisko k praktické části.

Úvod praktické části je věnován představení obou vybraných měst z hlediska základních informací včetně historie, občanské vybavenosti a samosprávy. Navazující část je zaměřena na analýzu demografických struktur s přechodem k podrobnému rozboru financování a hospodaření jednotlivých měst se závěrečnou komparací zjištěných výsledků. Součástí výsledků jsou rovněž zjištěné osobní postoje a názory představitelů vybraných měst. Ti v poskytnutých rozhovorech vyjadřují například svůj kritický pohled na systém investičních dotací, jehož podmínky bývají v rozporu se skutečnými potřebami měst, a sdílejí i své konkrétní, praktické zkušenosti.

Klíčová slova: Vodňany, Protivín, hospodaření, samospráva, rozpočet, výdaje, příjmy, investice, majetek, dotace, město

Self-government, economy and development of small towns

Abstract

This master's thesis deals with management, financing, and development of selected towns in South Bohemia. A case study was conducted in the towns of Vodňany and Protivín with the aim of comparing these two towns.

The theoretical part of the thesis maps key concepts dealing with public administration, municipal code, fiscal federalism and municipal budgets. Theoretical knowledge forms the basis for the practical part of the thesis.

The introductory chapters of the practical part introduce the selected towns including key facts, their history, public facilities, and self-government. The following part contains a detailed analysis of demographic structures, financing, and management of each of the selected towns. It further presents town representatives' attitudes and opinions. The final results and findings are compared and evaluated. The results include the personal attitudes and opinions of representatives of selected towns. In the interviews they express their critical point of view of the investment subsidy system, the conditions, which tend to conflict with the real needs of towns, and they also share their specific, practical experience.

Keywords: Vodňany, Protivín, economy, self-government, budget, expenditure, revenue, investment, property, grants, town

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika.....	12
2.1 Cíl práce.....	12
2.2 Metodika.....	12
3 Teoretická východiska	14
3.1 Veřejná správa	14
3.2 Obecní zřízení	15
3.2.1 Organizační struktura obce.....	15
3.2.2 Působnost obce	18
3.2.3 Majetek obce	19
3.2.4 Spolupráce obcí	20
3.3 Fiskální federalismus	21
3.3.1 Modely fiskálního federalismu	21
3.3.2 Model fiskálního federalismu v České republice.....	22
3.4 Územní rozpočty	24
3.4.1 Struktura rozpočtu	25
3.4.1.1 Daňové příjmy	27
3.4.1.2 Nedaňové příjmy.....	29
3.4.1.3 Dotace	29
3.4.1.4 Návrtné příjmy	30
3.4.1.5 Výdaje územních samospráv	30
3.4.2 Rozpočtový proces	32
4 Vlastní práce.....	35
4.1 Město Vodňany.....	35
4.1.1 Historie	35
4.1.2 Samospráva a volené orgány	36
4.1.3 Občanská vybavenost	37
4.2 Město Protivín.....	39
4.2.1 Historie	39
4.2.2 Samospráva a volené orgány	40

4.2.3	Občanská vybavenost	41
4.3	Demografická charakteristika měst.....	43
4.4	Hospodaření a financování města Vodňany	47
4.5	Hospodaření a financování města Protivín	64
4.6	Komparace výsledků analýz hospodaření vybraných měst	80
5	Závěr.....	88
6	Seznam použitých zdrojů	91
7	Přílohy	96
	Příloha A: Struktura otázek pro rozhovor s představiteli města Vodňany	96
	Příloha B: Struktura otázek pro rozhovor s představiteli města Protivín	100

Seznam obrázků

Obrázek 1	Kombinovaný model fiskálního federalismu v České republice	23
Obrázek 2	Znak města Vodňany	35
Obrázek 3	Správní obvod Vodňan s rozšířenou působností	37
Obrázek 4	Znak města Protivín	39
Obrázek 5	Správní obvod Protivína s pověřeným obecním úřadem	41

Seznam tabulek

Tabulka 1	Počet zastupitelů v obcích	15
Tabulka 2	Schéma běžného rozpočtu	26
Tabulka 3	Schéma kapitálového rozpočtu	26
Tabulka 4	Hlavní výdajové položky obecních rozpočtů	32
Tabulka 5	Analýza počtu obyvatel a průměrného věku ve Vodňanech v letech 2011-2021	43
Tabulka 6	Analýza počtu obyvatel a průměrného věku v Protivíně v letech 2011-2021 ...	45
Tabulka 7	Schválené a skutečné rozpočty města Vodňany v letech 2011-2021	47
Tabulka 8	Vývoj příjmů města Vodňany v letech 2011-2021	51
Tabulka 9	Vývoj výdajů města Vodňany v letech 2011-2021.....	54
Tabulka 10	Příspěvkové organizace města Vodňany a jejich schválené provozní příspěvky	61
Tabulka 11	Schválené a skutečné rozpočty města Protivín v letech 2011-2021	64
Tabulka 12	Vývoj příjmů města Protivín v letech 2011-2021.....	68
Tabulka 13	Vývoj výdajů města Protivín v letech 2011-2021	71
Tabulka 14	Příspěvkové organizace města Protivín a jejich schválené provozní příspěvky	77
Tabulka 15	Komparace skutečných příjmů v období 2011-2021	82

Tabulka 16 Výkon státní správy ve vybraných městech	83
Tabulka 17 Komparace skutečných výdajů v období 2011-2021	83
Tabulka 18 Ukazatele zadluženosti vybraných měst k 31.12.2020	84
Tabulka 19 Majetek vybraných měst k 31.12.2020	86
Tabulka 20 Příspěvkové organizace vybraných měst k 31.12.2021	87

Seznam grafů

Graf 1 Vývoj počtu obyvatel a průměrného věku ve Vodňanech v letech 2011-2021	44
Graf 2 Vývoj počtu obyvatel a průměrného věku v Protivíně v letech 2011-2021	46
Graf 3 Vývoj schválených rozpočtů města Vodňany v letech 2011-2021	48
Graf 4 Vývoj skutečných rozpočtů města Vodňany v letech 2011-2021	50
Graf 5 Vývoj skutečných příjmů města Vodňany v letech 2011-2021	52
Graf 6 Vývoj skutečných výdajů města Vodňany v letech 2011-2021	55
Graf 7 Vývoj schválených rozpočtů města Protivín v letech 2011-2021	65
Graf 8 Vývoj skutečných rozpočtů města Protivín v letech 2011-2021	67
Graf 9 Vývoj skutečných příjmů města Protivín v letech 2011-2021	69
Graf 10 Vývoj skutečných výdajů města Protivín v letech 2011-2021	72

1 Úvod

System veřejné správy na území České republiky má dlouholetou tradici, která se vyvíjela po staletí na základě historických událostí a byla formulována prostřednictvím vládnoucích režimů. Pro současnou podobu byl zlomovým okamžikem počátek 90. let 20. století, kdy došlo k politickému převratu a formování nové demokratické vlády, se kterou byla spojena také decentralizace výkonu státní správy na územní samosprávy. S těmito změnami je spojená problematika alokace veřejných finančních prostředků, které významně ovlivňují hospodaření malých obcí ve spojitosti se stavem sídelní struktury České republiky.

Veřejnou volbou zvolení představitelé českých měst a obcí jsou zodpovědní za všestranný rozvoj a péči o území obce včetně zajištění potřeb občanů. K dosahování této skutečnosti je zapotřebí každoročně efektivně a hospodárně nakládat s finančními prostředky, které má daná samospráva k dispozici. Základním nástrojem, ze kterého hospodaření samosprávy celý kalendářní rok vychází a je jím ovlivňován, je schválený finanční plán neboli obecní rozpočet. Limitující problematiku v rozpočtech představují zejména příjmy, které územní samosprávy téměř nemohou ovlivnit a jsou závislé na aktuálním nastavení rozpočtového určení daní, případně na obdržených dotacích z vyšších územních, státních nebo nadnárodních sfér.

Tato diplomová práce je zaměřená na fungování samosprávy a hospodaření malých měst z pohledu teoretické i praktické roviny. Teoretickým východiskům je věnována první část, která vychází ze specializované literární rešerše a je doplněna o poznatky z odborných článků.

Pro praktickou analýzu a následnou komparaci hospodaření byla vybrána dvě menší města v Jihočeském kraji, která se z geografického pohledu nacházejí v těsné blízkosti: Vodňany a Protivín. Na základě veřejně dostupných dat, která jsou pro občany a širokou veřejnost zpřístupněna k nahlédnutí, je charakterizována jejich demografická struktura a podrobně rozebrán finanční stav obou měst. Aby bylo možné analyzovaná data lépe interpretovat, je potřeba znát pohled samotných představitelů, kteří se ve vedení měst nacházejí a za hospodaření měst zodpovídají. Za město Vodňany jsou informace doplněny z rozhovoru poskytnutého od současného místostarosty Ing. Tomáše Bednaříka a radního Ing. Radka Čejky. Za město Protivín od současného starosty Jaromíra Hlaváče a vedoucí finančního odboru Jaroslavy Říhové.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Téma diplomové práce je zaměřeno na problematiku spojenou s místní samosprávou, hospodařením a rozvojem malých měst. Výzkum byl proveden ve městech Vodňany (okres Strakonice) a Protivín (okres Písek) ležících v Jihočeském kraji. Cílem této diplomové práce je posoudit možnosti praktického hospodaření, financování a rozvoje vybraných základních územních samosprávných celků a poté porovnat zjištěné výsledky, které jsou podloženy pohledy a postoji představitelů uvedených měst.

V rámci tématu byly stanoveny následující dílčí cíle:

- 1) charakterizovat vybraná města z historického pohledu, občanské vybavenosti, samosprávy a demografické struktury;
- 2) analyzovat nastavený systém rozpočtového hospodaření;
- 3) vymezit povahu rozhodovacích procesů, které probíhají na úrovni místní samosprávy v rámci rozvoje a rozpočtu.

Diplomová práce by měla poskytnout odpovědi na tyto výzkumné otázky:

- 1) Jaké nedostatky jsou vnímány na systému rozpočtového určení daní?
- 2) Vyskytují se problematické aspekty s investičními dotacemi pro malá města?
- 3) Jaký význam má strategický plán v malých městech?

2.2 Metodika

K realizaci práce byl zvolen výzkumný přístup, který se snaží uvést specifika a rozdílnost povahy v rozhodovacích procesech na úrovni komunální politiky v různých obcích. Diplomová práce je koncipována metodou komparativní případová studie, která ke sběru dat využívá techniky polostrukturovaného rozhovoru společně se studiem a analýzou dokumentů.

Vybraná města pro vlastní práci byla zvolena z hlediska principu decentralizace veřejné správy zohledňující odlišnosti a specifika v hospodaření a rozvoji dvou geograficky blízko ležících základních územních samosprávných celků v Jihočeském kraji.

Vlastní práce se zabývá podrobnou analýzou měst Vodňany a Protivín z hlediska základní charakteristiky, demografické struktury, financování a hospodaření. Tato analýza je zakončena vzájemnou komparací získaných výsledků. Prostřednictvím studia dokumentů, získaných primárně z přístupných údajů informačního portálu MONITOR spravovaným

Ministerstvem financí, Českého statistického úřadu a oficiálních webových stránek vybraných municipalit, jsou vyhotoveny vývojové přehledy za období 2011–2021 formou přehledných tabulek a grafů. Významnou součástí praktické části práce představují kvalitativní data, která byla získána metodou polostrukturovaného rozhovoru s oslovenými představiteli obou měst, kteří mají mnohaleté zkušenosti s působením ve veřejném sektoru na úrovni obcí. Za město Vodňany poskytli své postřehy a informace o praktickém fungování tohoto města radní Ing. Radek Čejka a současný místostarosta Ing. Tomáš Bednařík, který tuto funkci vykonává od komunálních voleb v roce 2018. Ve městě Protivín proběhly rozhovory se starostou Jaromírem Hlaváčem, který tuto funkci zastává od roku 2002, a dlouholetou vedoucí finančního odboru Jaroslavou Říhovou. Struktura otázek připravených pro rozhovory byla kategorizována dle analyzovaných témat týkajících se primárně rozpočtového hospodaření a její úplná podoba je součástí příloh.

3 Teoretická východiska

3.1 Veřejná správa

Pojem veřejná správa lze definovat jako soubor konkrétně stanovených organizovaných činností, které jsou realizovány v souladu s institucionálními a právními rámci. Primární podstatou veřejné správy je vykonávat záležitosti ve veřejném zájmu, a to prostřednictvím úkonů, které jsou definovány zákonem. Její funkční vymezení ve věcné působnosti je však natolik různorodé a rozsáhlé, že prakticky ji nelze taxativním výčtem vymezit. Mezi činnosti veřejné správy jsou zahrnuty ty, které nevykonávají mocenské orgány soudní, vládní a zákonodárné. Aby mohl orgán veřejné správy vydávat navenek závazné akty, musí k tomu mít v konkrétních záležitostech zákonem stanovenou pravomoc a působnost.

Správu lze chápat jako soubor činností vykonávaných v daném organizačním systému, jehož fungování je podrobena regulacím. Rozdíl mezi soukromou správou a veřejnou správou je ten, že soukromá správa se řídí zásadou „co není zakázáno, je dovoleno“. Jako příklad lze uvést správu podnikovou, jejíž znaky nejsou s veřejnou správou totožné. Oproti tomu veřejná správa se řídí principem „co není dovoleno, je zakázáno“. Její charakteristické činnosti mají povahu kontrolní, organizační a iniciativní. Pod pojem veřejná správa se řadí takové instituce a orgány, které tvoří nejen hlavní výkon, ale i podstatnou součást.¹

Z jednoho pohledu se veřejná správa vykonává prostřednictvím státních orgánů, a dá se tak definovat jako systém, který lze rozčlenit do dalších dvou subsystémů. Základním subsystémem je státní správa, která je vykonávána prostřednictvím státních institucí (přímo) nebo prostřednictvím územních samospráv (zprostředkovaně). Druhý subsystém představuje veřejnou samosprávu, kterou lze pojmut jako správu s přenesenou působností na nestátní subjekty. Na samosprávu lze tak pohlížet jako na výsledek aplikace demokracie a decentralizace uvnitř státu. Samospráva – zájmová či územní – je oprávněna jednat v rámci svých záležitostí vlastním jménem a samostatně, ale je povinna tak činit v mezích zákona dle stanovených předpisů. Z druhého pohledu je na veřejnou správu nahlíženo z geografického hlediska a je označována jako územní veřejná správa, která veřejnou správu vykonává na určitých územně administrativních jednotkách rozdělených uvnitř státu.²

¹ SYROVÁTKOVÁ, J. *Úvod do problematiky veřejné správy*. Centrum dalšího vzdělávání [online]. [cit. 2021-12-19]. Dostupné z: <https://turbo.cdv.tul.cz/mod/book/view.php?id=5959>

² PROVAZNÍKOVÁ, R., SEDLÁČKOVÁ O. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. 2009, s. 11–12.

3.2 Obecní zřízení

„Obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů; tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce.“³ Obec patří mezi veřejnoprávní korporace, která disponuje vlastním majetkem a hospodaří s ním. V právních vztazích vystupuje a nese odpovědnost pod svým jménem a její neodmyslitelnou součástí jsou občané. Mezi hlavní úkoly obce patří péče o své území a jeho všeobecný rozvoj, ochrana veřejného zájmu a zabezpečení potřeb svých občanů.⁴

3.2.1 Organizační struktura obce

Jako kterákoliv jiná veřejnoprávní korporace i obec je navenek zastupována prostřednictvím svých orgánů. Základním orgánem, který samostatně spravuje obec je zastupitelstvo.⁵

Zastupitelstvo obce je složeno z určitého počtu členů, jejichž počet se odvíjí od velikosti územního obvodu a počtu obyvatel. O složení zastupitelstva rozhodují občané každé čtyři roky v komunálních volbách.⁶

Tabulka 1 Počet zastupitelů v obcích

Počet obyvatel	Počet členů v zastupitelstvu
do 500	5 až 15
nad 500 do 3 000	7 až 15
nad 3 000 do 10 000	11 až 25
nad 10 000 do 50 000	15 až 35
nad 50 000 do 150 000	25 až 45
nad 150 000	35 až 55

Zdroj: Vlastní zpracování dle Čmejřka (2008)

Mandát každého člena zastupitelstva vzniká po ukončení volebním hlasování. Tato funkce je spojena s řadou práv a povinností. Členové zastupitelstva vykonávají tuto funkci veřejně, osobně a bez vazby na jakékoliv příkazy. Mezi základní práva člena zastupitelstva

³ § 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

⁴ ČMEJREK, J., ČOPIK, J. *Veřejná správa*. 2016, s. 63–64.

⁵ BALÍK, S. *Komunální politika: akteři a cíle místní politiky*. 2009, s. 67.

⁶ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPIK, J. *Demokracie v lokálním politickém prostoru: [specifika politického života v obcích ČR]*. 2010, s. 39.; ČMEJREK, J., KOPŘIVA, R. *Základy veřejné správy*. 2007, s. 39.

patří právo iniciativy, tedy předkládání návrhů zastupitelstvu, radě, komisím a výborům. Oprávnění interpelace umožňuje členovi vznášet podněty a dotazy na členy rady obce, předsedy výborů a na jiné složky a orgány, které obec založila nebo řídí. Člen zastupitelstva má nadále právo požadovat informace ve věcech, které jsou spojené s výkonem jeho funkce a to od zaměstnanců právnických osob zřízených obcí nebo obecního úřadu.⁷ Mezi primární povinnosti člena zastupitelstva patří účast na zasedání nejen zastupitelstva, ale i orgánů obcí, ve kterých je členem. S touto povinností je spojeno plnění úkolů, které mu jsou těmito orgány uloženy, hájení občanských zájmů a jednání, které neohrozí vážnost výkonu jeho funkce. Člen zastupitelstva má povinnost před zahájením zasedání sdělit tu skutečnost, která nasvědčuje, že jeho rozhodování v dané záležitosti by mohlo mít za následek střet zájmů.

Mezi rozhodovací pravomoc zastupitelstva obce patří věci spadající do samostatné působnosti. Mezi úkony tohoto orgánu patří například:

- schválení programu pro rozvoj obce;
- schválení rozpočtu a závěrečného účtu obce;
- zřizování a rušení organizačních složek a příspěvkových organizací obce;
- zřizování dočasných a trvalých peněžních fondů obce;
- volba a odvolání starosty, místostarostů a členů rady obce;
- rozhodování o úkonech v majetkoprávní oblasti.⁸

Členové zastupitelstva mají od voličů přímý mandát, který tomuto orgánu umožňuje rozhodovat o podobě ostatních orgánů obce s přenesením legitimacy.

Aby mohlo dojít na zasedání zastupitelstva k platnému rozhodnutí či usnesení v projednávané záležitosti, je potřeba souhlas nadpoloviční většiny všech jeho členů. Schůze zastupitelstva obce se musí uskutečnit alespoň jednou za tři měsíce. Nejsou-li zasedání zastupitelů usnášeníschopné více jak šest měsíců v řadě (není přítomná nadpoloviční většina všech členů), dochází k rozpuštění daného zastupitelstva ministerstvem vnitra.

Veškerá zasedání jsou veřejná a jsou zpravidla svolávána a řízena starostou obce. Starosta je povinen zasedání zastupitelstva obce svolat v případě žádosti ze strany hejtmána kraje nebo na žádost alespoň třetiny členů zastupitelstva. Informace o době, místě

⁷ ČMEJREK, J. *Obce a regiony jako politický prostor*. 2008, s. 36.; BALÍK, S. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 68.

⁸ ČMEJREK, J., KOPŘIVA, R. *Základy veřejné správy*. 2007, s. 40–42.

a programu zasedání je vyvěšena na úřední desce nejméně sedm dní před zasedáním. Z uskutečněného zasedání zastupitelstva je nejvýše do deseti dnů pořízen zápis, který je uložen k nahlédnutí na obecním úřadu.⁹

Rada obce představuje výkonný orgán, který se zodpovídá zastupitelstvu, připravuje návrhy jednání zastupitelstva a zajišťuje plnění zastupitelstvem přijatých usnesení. V rámci oblasti samostatné působnosti jedná v rozsahu stanoveném zákonem. Pokud má příslušná obec ve svém zastupitelstvu méně než patnáct členů, rada obce není volena a tato funkce připadá na starostu obce. Rada obce svou funkci vykonává dokud není zvolena nová rada nebo starosta (v případě, že rada není volena).

Počet členů rady musí být alespoň pět, ale nejvýše jedenáct, přičemž je nutné vždy zachovat lichý počet. Součástí rady je v rámci své funkce vždy starosta, místostarostové a volení členové ze zastupitelstva obce.

Oproti schůzím zastupitelstva jsou schůze rady obce neveřejné a k jejich svolání dochází podle potřeby. K usnášeníschopnosti je zapotřebí přítomnost alespoň nadpoloviční většiny všech členů rady. Nadpoloviční většina všech členů rady je potřeba i k platnému usnesení v projednávané věci. Po skončené schůzi je do sedmi dnů pořízen a uložen na obecním úřadě pro nahlédnutí zastupitelů zápis, ve kterém je obsažen průběh a přijatá usnesení.¹⁰

Starosta je ze všech orgánů obce nejviditelnější. Není statutárním orgánem, je součástí rady, zastupuje obec navenek a nemá téměř žádnou pravomoc. Jako nejsilnější pravomoc u starosty lze uvést řízení zasedání rady a zastupitelstva nebo rozhodování o agendě, která se bude projednávat. Úkony, o kterých starosta rozhoduje a vyžadují schválení radou nebo zastupitelstvem, musí být nejprve těmito orgány schváleny, jinak by nemohly být platné. Starostou se musí stát občan České republiky a je volen z řad členů zastupitelstva absolutní většinou všech zastupitelů. Zástupce starosty se nazývá místostarosta, na kterého se vztahují stejná pravidla volby jako u starosty a jemuž mohou být svěřeny úkoly ze strany zastupitelstva.¹¹

Podle studie Pawla Swianiewicze je tím tak Česká republika společně s Estonskem a Litvou zařazena v Evropě mezi země typu II s vysokou teritoriální fragmentací do malých obcí s kolektivním modelem vedení. Tento systém je odlišný například ve většině

⁹ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J. *Demokracie v lokálním politickém prostoru: [specifika politického života v obcích ČR]*. 2010, s. 42–43.

¹⁰ ČMEJREK, J., ČOPÍK, J. *Věřejná správa*. 2016, s. 71–74.

¹¹ BALÍK, S. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 74–76.

balkánských zemí nebo v ostatních zemích Visegrádské skupiny, kde je starosta volen v přímé volbě a zaujímá ve vedení silné postavení.¹²

Výbory jsou zřizovány zastupitelstvem a jejich posláním je kontrolní a iniciativní funkce. Pokud by stejný orgán byl zřízen radou, nejedná se o výbor, ale o komisi. Zpravidla se zakládají finanční a kontrolní výbory. Funkcí finančního výboru jsou kontroly hospodaření obce a plnění úkolů zadaných od zastupitelstva. Kontrolní výbor je zodpovědný za kontrolu dodržování právních předpisů a plnění přijatých usnesení ze zasedání rady a zastupitelstva obce. Zastupitelstvo obce jej případně může pověřit dalšími kontrolními úkoly. Jiným typem výboru, který může být zřizován je například výbor pro národnostní menšiny nebo osadní výbor. Výbor pro národnostní menšiny se povinně zřizuje v obcích, ve kterých podle sčítání lidu žije minimálně 10 % občanů, kteří se nehlásí k české národnosti. Členové tohoto výboru musí být alespoň z poloviny složeni z občanů hlásících se k jiným národnostním menšinám. Osadní výbor je složen z řad občanů s trvalým bydlištěm v dané části obce. Funkce tohoto výboru se týká předkládání návrhů a vyjadřování se k návrhům spojených s rozvojem části obce nebo s rozpočtem obce.

Na členy a strukturu výborů jsou ze strany zákona kladeny tyto požadavky – lichý počet a nejméně tři členové, kromě osadního výboru musí funkci předsedy vykonávat zastupitel a usnesení vzejde v platnost při souhlasu nadpoloviční většiny všech členů.¹³

3.2.2 Působnost obce

V mezích zákona a předpisů byl na obce delegován široký rozsah kompetencí a výkon mnoha činností. Vzhledem k obsáhlosti a složitosti těchto činností se předpokládá, že orgány obcí budou složeny ze znalých a zkušených představitelů. Zmiňované činnosti lze rozdělit do dvou kategorií působnosti – přenesené a samostatné.

Do výkonu samostatné působnosti obce jsou zahrnuty záležitosti, které jsou daným obcím svěřeny zákonem nebo se týkají zájmu občanů obce i obce samotné. Krajské nebo státní orgány mohou do výkonu samostatné působnosti zasahovat pouze v případě, je-li vyžadována ochrana zákona. Primárním posláním obcí je výkon samostatné působnosti, a proto by měla tato činnost převažovat, nikoliv být v pozadí na úkor přenesené působnosti.¹⁴

¹² SWIANIEWICZ, Paweł. An Empirical Typology of Local Government Systems in Eastern Europe. *Local Government Studies* [online]. 2013, 40(2), 203–306 [cit. 2022-03-19]. ISSN 0300-3930. Dostupné z: doi:10.1080/03003930.2013.807807

¹³ BALÍK, S. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 78–79.

¹⁴ KADERÁBKOVÁ, J., PEKOVÁ, J. *Územní samospráva – udržitelný rozvoj a finance*. 2012, s. 19–21.

Z pohledu občanů má obec se samostatnou působností uspokojovat jejich potřeby, pečovat o ně a vytvářet podmínky v souladu s místními zvyklostmi. Mezi tyto potřeby lze zařadit zejména rozvoj a ochranu zdraví, spoje a dopravu, vzdělání a výchovu, ochranu veřejného pořádku, kulturní rozvoj nebo potřebu informací.

Z pohledu orgánů obcí přenesená samostatná působnost opravňuje zřizovat a rušit výbory, případně volit a odvolávat jejich členy z funkcí. Volit a odvolávat z výkonu funkce lze nadále starostu, místostarosty, členy rady nebo zastupitelstva.

Z obecného pohledu výkon samostatné působnosti umožňuje například schvalovat rozpočet a závěrečný účet, schvalovat programy rozvoje obcí, zřizovat a rušit organizační složky a příspěvkové organizace, rozhodovat v záležitostech, ve kterých má obec majetkovou účast, vyhlásit referendum, vydávat obecně závazné vyhlášky a mnoho dalších.¹⁵

V rámci zákona lze na obec delegovat některé činnosti, které jsou v kompetenci státu, aby občanům v jejich bydlišti byla přiblížena základní část záležitostí státní správy. V takovémto případě se jedná o nepřímou místní státní správu, na jejíž plnění obce ze státního rozpočtu obdrží finanční příspěvek. Je-li výkon státní správy přenesen na orgány samosprávy, tak jej vykonávají jako přenesenou působnost na území obce neboli na správním obvodu. Pro výkon přenesené působnosti je základní nutností při vydávání nařízení postupovat v rámci zákonů a právních předpisů. V jiných případech je povinnost obcí řídit se směrnicemi ústředních správních úřadů, usneseními vlády nebo krajskými rozhodnutími a návrhy na opatření dle zvláštního zákona. Krajský úřad zároveň funguje vůči obcím ve věcech přenesené působnosti jako odborná a metodická pomoc.

Vzhledem k faktu, že zejména malé obce v České republice nejsou schopny tuto činnost vykonávat, dochází k převádění určitého rozsahu výkonu těchto činností prostřednictvím krajským úřadem potvrzené veřejnoprávní smlouvy na orgány jiné obce ve stejném správním obvodu obce s rozšířenou působností.¹⁶

3.2.3 Majetek obce

Jednou ze základních existenčních charakteristik obce je vlastnictví majetku. Jelikož je obec veřejnoprávní korporací, jedná se o obecní majetek, ke kterému se vztahuje řada práv jako

¹⁵ ČMEJREK, J., KOPŘIVA, R. *Základy veřejné správy*. 2007, s. 32–33.

¹⁶ KADEŘÁBKOVÁ, J., PEKOVÁ, J. *Územní samospráva – udržitelný rozvoj a finance*. 2012, s. 21.; ČMEJREK, J., KOPŘIVA, R. *Základy veřejné správy*. 2007, s. 37.

majetek držet, užívat ho a nakládat s ním. O způsobu, jakým se bude s majetkem obce hospodařit, rozhodují svojí vůlí občané, a to prostřednictvím komunálních voleb. Zvolení zástupci jsou jako orgány obcí odpovědni za jeho využívání a hospodaření v rámci stanovených právních předpisů. Využití majetku musí být v souladu se zájmy obce, které vyplývají z práv a povinností stanovené působnosti.¹⁷ „*Obec je povinna chránit svůj majetek před neoprávněnými zásahy a včas uplatňovat právo na náhradu škody a právo na vydání bezdůvodného obohacení.*“¹⁸ Orgány obce mohou majetek darovat, směnit, prodat, pronajmout nebo poskytnout za účelem výpůjčky. Tyto záměry však musí být odpovědnými orgány projednány a zveřejněny.

Obec může majetek nabýt různými způsoby – výstavbou, koupí, darováním, zděděním, vyvlastněním za náhradu nebo převodem například ze státu na obec. Majetek obce nepředstavuje jen ten hmotný, jako jsou pozemky a budovy, ale i cenné papíry, nehmotná aktiva, majetková práva, peněžní prostředky nebo věci movité. Vzhledem k majetkové rozmanitosti je v rámci správy nutné obecní majetek účelově rozdělit, zpracovávat inventarizaci a na základě ní a rozvojových či územních plánů vytvářet koncepce nakládání s majetkem.¹⁹

3.2.4 Spolupráce obcí

Dle zákona o obcích č. 128/2000 Sb. mohou obce při výkonu samostatné působnosti dobrovolně spolupracovat.²⁰ Spolupráce obcí je realizována na základě uzavřené smlouvy ke splnění daného úkolu, smlouvy o vytvoření dobrovolného svazku obcí nebo zakládáním právnických osob dvěma a více obcemi. Smlouvou ke splnění daného úkolu nevzniká právnická osoba, musí být schválena zastupitelstvy a jsou zde vymezena práva a povinnosti účastníků. Nejčastější formou spolupráce je svazek obcí. Vytvořením svazku vzniká právnická osoba a předmětem jsou zpravidla úkoly v oblasti zdravotnictví, školství, kultury a mnoha dalších. Smlouvy o spolupráci mohou obce uzavírat také na mezinárodní úrovni.²¹

¹⁷ ŽEHROVÁ, J., PFEIFEROVÁ, D. *Finance municipalit*. 2014, s. 22–23.

¹⁸ § 38 odstav. 6 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

¹⁹ ŽEHROVÁ, J., PFEIFEROVÁ, D. *Finance municipalit*. 2014, s. 22–24.

²⁰ KUKALOVÁ, G., PFEIFEROVÁ, D. *Místní finance v ČR*. 2020, s. 24.

²¹ ČMEJREK, J., KOPŘIVA, R. *Základy veřejné správy*. 2007, s. 34–36.

3.3 Fiskální federalismus

Pojem federalismus je nejčastěji používán v politické souvislosti, protože význam tohoto slova představuje rozdělení moci na vícero vládních úrovní, kde každá úroveň do určité míry má suverenitu ve svých rozhodnutích. Ve spojení s ekonomickým hlediskem se význam tohoto termínu rozšiřuje, jelikož federativní povaha je typická pro každý veřejný sektor a fiskální rozhodnutí se uskutečňují na různých úrovních správy a řízení. Podstata fiskálního federalismu je spojena s obecným systémem fungování veřejných financí, konkrétně se zkoumáním finančních vztahů mezi nižšími správními úrovněmi a ústřední vládou.²² Teorie fiskálního federalismu by měla usnadnit chápání faktorů určujících optimální stupeň fiskální decentralizace; navrhnout vhodná, efektivní a spravedlivá schémata pro mezivládní transfery; definovat principy přidělování funkcí a zdrojů financování na různých vertikálních úrovních vlád.²³ Současná problematika fiskálního federalismu je spojena s efektivním politickým a ekonomickým rozhodováním orgánů veřejného sektoru v oblasti přiřazování příjmů, rozdělování bezpečnostní odpovědnosti a financování veřejných statků.

3.3.1 Modely fiskálního federalismu

Jednotlivé modely se zpravidla liší v různorodosti tvorby zdrojů v příjmových položkách rozpočtů, což ovlivňuje možnosti uspokojení vlastních výdajových potřeb. Jejich význam spočívá ve zkoumání míry samostatnosti nižších správních úrovní v daném uspořádání. Veškeré známé modely se neustále vyvíjejí a v praxi fungují spíše kombinovaným způsobem.²⁴

Funguje-li veřejný sektor na vertikálním modelu, je pro jednotlivé úrovně vlády typická fiskální autonomie. Tento model je uplatňován v anglosaských zemích a každé jednotlivé vládní úrovni poskytuje prostor pro odpovědnou a nezávislou fiskální politiku. Model, který vykazuje rysy federativního uspořádání a unitárního státu, se nazývá horizontální. Finanční vztahy zde probíhají zejména na horizontální linii, kde bohatší země poskytují dotace chudším. Jak již bylo na začátku zmíněno, v praxi se lze setkat ve většině zemí s kombinací těchto modelů. Jednotlivé vládní úrovně disponují s vlastními příjmy,

²² ČMEJREK, J., ČOPIK, J. *Veřejná správa*. 2016, s. 121.; PROVAZNÍKOVÁ, R., SEDLÁČKOVÁ O. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. 2009, s. 39–40.

²³ CHANDRA JHA, Prakash. Theory of fiscal federalism: an analysis. *Journal of Social and Economic Development* [online]. 2015, 17(2), 242 [cit. 2022-03-19]. ISSN 0972-5792. Dostupné z: doi:10.1007/s40847-015-0009-0

²⁴ ČMEJREK, J., ČOPIK, J. *Veřejná správa*. 2016, s. 121.; PROVAZNÍKOVÁ, R., SEDLÁČKOVÁ O. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. 2009, s. 39–40.

jejichž celkový objem je navyšován dotacemi z vyššího rozpočtu. Vzhledem k různorodým daňovým výnosům obcí a regionů dochází ze strany státu k zmírňování nerovností prostřednictvím přerozdělování.²⁵

Modely fiskálního federalismu lze rovněž rozdělit na základě míry centralizace nebo decentralizace. Centralizovaný model je charakteristický pro nízký počet soběstačných nižších vládních úrovní, poněvadž nejvýznamnější příjmy, jakou jsou daně, plynou do ústředního rozpočtu, ze kterého jsou finanční prostředky formou účelových dotací přerozdělovány do rozpočtů regionů a obcí. V centralizovaném modelu stát sice disponuje dostatkem financí v ústředním rozpočtu a může ovlivňovat finanční rovnováhu slabších regionů, ale omezuje tím principy samosprávy. Naopak u decentralizovaného modelu všechny vládní úrovně disponují dostatečnými příjmy, a proto zde nejsou realizovány žádné přerozdělovací procesy. Oproti centralizovanému modelu je v decentralizovaném maximálně naplněna míra samosprávy. Hlavním problémem je v tomto modelu nevyrovnanost mezi bohatými a chudými regiony či obcemi, protože v důsledku nedostatečného objemu zdrojů ústředního rozpočtu neplynou samosprávám žádné dotace.²⁶ Václav Vybíhal ve své publikaci k tomuto modelu doplňuje, že v praktickém měřítku je míra decentralizace v různých zemích odlišná. Podle jeho pohledu je míra decentralizace závislá na ekonomické vyspělosti, počtu obyvatel a územní rozloze, přičemž u velkých států je tato míra vyšší.²⁷

Zmíněné modely představují spíše čistě teoretické fungování, ale reálně jsou ve většině zemí uplatňovány jejich kombinace, kde buď převládají prvky centralizační, nebo prvky decentralizační. Nižší vládní úrovně mají silnější autonomii a do rozpočtu získávají nejen vlastní příjmy, ale i příjmy v rámci spravedlivých přerozdělovacích systémů centrální vlády.²⁸

3.3.2 Model fiskálního federalismu v České republice

V České republice je realizován kombinovaný model fiskálního federalismu, ale se značnou decentralizovanou alokační funkcí veřejných finančních prostředků. Fiskální vazby

²⁵ PROVAZNÍKOVÁ, R., SEDLÁČKOVÁ O. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. 2009, s. 41.

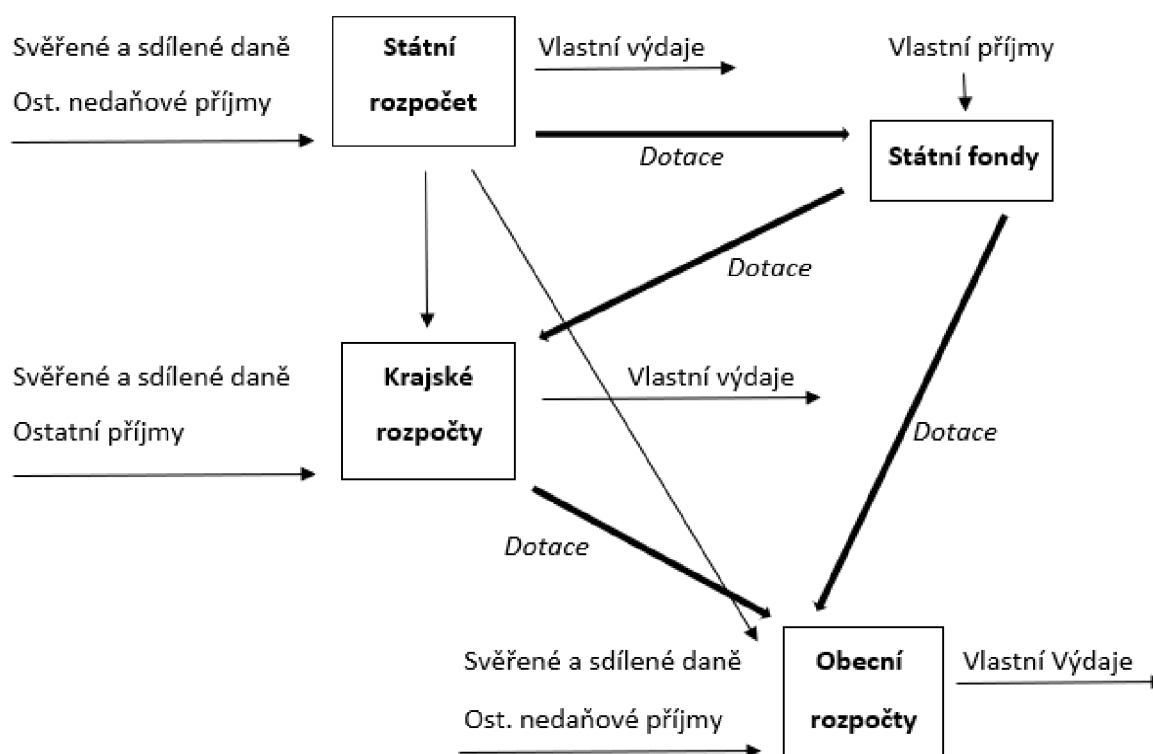
²⁶ ČMEJREK, J., ČOPÍK, J. *Veřejná správa*. 2016, s. 122–124.

²⁷ VYBÍHAL, V. 2018. Fiscal Decentralisation and Its Impact on Economy of Municipalities in the Slovak Republic and Czech Republic. In *Politické vědy*. [online]. Vol. 21, No. 2, 81 [cit. 2022-03-19]. ISSN 1335 – 2741. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.24040/politicevedy.2018.21.2.78-100>.

²⁸ PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 2004, s. 174–176.

v současné rozpočtové soustavě upravují zákony o rozpočtových pravidlech, zákon o státním rozpočtu pro daný rok a zákon o rozpočtovém určení daní. V tomto fungujícím modelu ale nejsou kraje a obce zcela finančně autarkní. U daňových příjmů je vyšší míra centralizace do státního rozpočtu a i přes zvýšení podílu daňových příjmů do krajských a obecních rozpočtů jsou kraje i obce stále závislé na přerozdělovacím systému ve formě dotací ze státního rozpočtu a státních fondů.²⁹ Model fiskálního federalismu v České republice je graficky znázorněn na obrázku níže.

Obrázek 1 Kombinovaný model fiskálního federalismu v České republice

Zdroj: Vlastní zpracování dle Pekové (2008)

²⁹ PEKOVÁ, J. *Veřejné finance: úvod do problematiky*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. 2008, s. 422–423.; PROVAZNIKOVÁ, R., SEDLÁČKOVÁ O. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. 2009, s. 43.

3.4 Územní rozpočty

Základním zdrojem pravidel hospodaření s rozpočtovými prostředky je zákon č. 250/2000 Sb., o územních rozpočtech. Dalšími zákony, které vešly v účinnost 1. 1. 2001 a mají významný vliv na rozpočty krajů i obcí, jsou zákony č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, a zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech.³⁰

Rozpočet je společně s majetkem obce základním pilířem hospodaření územních celků.³¹ Ve veřejné soustavě rozpočtů jsou rozpočty obcí a krajů zařazeny na úroveň územních samosprávných celků. Tyto územní rozpočty jsou charakterizovány jako decentralizované peněžní fondy. Z hlediska příjmové položky se zde soustřeďují příjmy, které územní samosprávný celek získá prostřednictvím přerozdělování v rámci rozpočtové soustavy, ale také příjmy, které jsou vygenerovány vlastní činností. Z tohoto finančního objemu jsou prostřednictvím soukromého sektoru nebo veřejného sektoru územní samosprávy financovány smíšené a veřejné statky. Všechny veřejné rozpočty spojuje stejné využití způsobu financování – neekvivalentní, nedobrovolné a nenávratné. Na rozpočet, včetně celého jeho procesu, se dá pohlížet jako na nástroj, který zabezpečuje financování obecní politiky a který harmonizuje plánované výdaje a příjmy obce.³²

Základním stavebním kamenem územních rozpočtů včetně celého systému financování obcí jsou určité principy a zásady. Aby bylo dosaženo určité míry sounáležitosti politiky státu s politikou obce, je jednou ze zásad soudržnost veřejných financí s místním finančním systémem. Rozpočty jsou spojené s určitou mírou municipální odpovědnosti, čímž se rozumí odpovědnost za důsledky rozhodnutí, které jsou spojené s místní autonomií – pravomocí o hospodaření rozhodovat. Celý tento finanční systém by měl být založen na několika obecných vlastnostech. K zásadním vlastnostem patří průhlednost za účelem kontroly vynaložených finančních prostředků, spravedlnost při rozdělování, stabilita a administrativní nenáročnost. Na rozpočty lze nahlížet jako na bilanci příjmů a výdajů nebo jako na finanční plán na daný kalendářní rok – rozpočtové období. Zpravidla by měly být rozpočty sestavovány jako vyrovnané, ale lze sestavit i schodkový či přebytkový, pokud se jedná o přechodnou dobu a je tento krok odůvodnitelný.³³ Ke schválení přebytkového rozpočtu by mělo dojít v okamžiku, kdy některé příjmy v daném roce jsou určeny buď

³⁰ MARKOVÁ, H. *Finance obcí, měst a krajů*. 2000, s. 68–69.

³¹ MARKOVÁ, H. *Finance obcí, měst a krajů*. 2000, s. 65.

³² PROVAZNIKOVÁ, R., SEDLÁČKOVÁ O. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. 2009, s. 57.

³³ KUKALOVÁ, G., PFEIFEROVÁ, D. *Místní finance v ČR*. 2020, s. 30.

k úhradě jistin úvěrů z minulých let, anebo jsou vymezeny pro využití v následujících letech. Naopak schodkový rozpočet je možné schválit v situaci, kdy je možné tento schodek uhradit z přebytků hospodaření v předchozích letech nebo z návratných zdrojů, jako jsou například úvěry či jiné návratné finanční výpomoci.³⁴

Na územní rozpočet lze rovněž nahlížet jako na prostředek sloužící k realizaci vytyčených cílů municipální politiky, který plní řadu funkcí:

- **řídící** – alokace prostředků mezi organizační složky, příspěvkové organizace a obecní úřad;
- **rozhodovací** – rozhodování o využití dostupných zdrojů k dosažení cílů, realizování investic a služeb;
- **kontrolní** – kontrola vynaložených prostředků (kdo, kolik a za jakým účelem).³⁵

3.4.1 Struktura rozpočtu

Rozpočty jsou složeny z příjmů, výdajů, ostatních peněžních operací a vytvořených peněžních fondů, pokud jejich využití neprobíhá mimo rozpočet. Mezi obecním rozpočtem a rozpočtem státu či kraje existuje finanční vztahová spojitost, která je tvořena dotacemi a návratnými finančními výpomocemi. Mimo rozpočet jsou realizovány peněžní operace, které se týkají sdružených a cizích prostředků. V případě vlastní podnikatelské činnosti jsou výsledky účetně sledovány mimo rozpočtové výdaje a příjmy, ale ke konci kalendářního roku jsou promítnuty do závěrečného účtu.³⁶

Rozpočet územního celku je nejen v České republice, ale i v jiných zemích sestavován ve dvojím průřezu – kapitálový a běžný rozpočet. Smyslem tohoto mechanismu je oddělení investičního a běžného rozpočtu za účelem tvorby přehledných analýz, které například sledují, na jaké účely jsou vynaloženy nedaňové i daňové příjmy. Běžný rozpočet znázorňuje bilanci provozních (běžných) příjmů a výdajů, které se pravidelně, až na výjimky, každý rok opakují. Opakem tohoto pravidla je rozpočet kapitálový, ve kterém jsou výdaje a příjmy neopakovatelné a jednorázové. Smyslem tohoto rozpočtu je kumulace prostředků za účelem investic a zisku dlouhodobých aktiv.³⁷

³⁴ MARKOVÁ, H. *Finance obcí, měst a krajů*. 2000, s. 69.

³⁵ KUKALOVÁ, G., PFEIFEROVÁ, D. *Místní finance v ČR*. 2020, s. 30–31.

³⁶ MARKOVÁ, H. *Finance obcí, měst a krajů*. 2000, s. 70–71.

³⁷ PROVAZNIKOVÁ, R. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. 2015, s. 60–62.

Tabulka 2 Schéma běžného rozpočtu

Příjmy		Výdaje
<i>BĚŽNÉ</i>		
daňové	sdílené daně	na zaměstnance (mzdy, platy, pojistné)
	svěřené daně	nájemné, energie
	místní poplatky	placené úroky
	správní poplatky	veřejný pořádek (policie, hasiči aj.)
	poplatky ze životního prostředí	komunální služby
nedaňové	pronájem majetku	příspěvky příspěvkovým organizacím
	poplatky za služby	pokuty a jiné sankce
	zisk z municipálních podniků	materiál
	od organizačních složek	dotace vlastním organizačním složkám
	od příspěvkových organizací	transfery obyvatelstvu
	sankční povahy	na municipální podniky
přijaté transfery	dotace ze státního rozpočtu	ostatní běžné výdaje
	dotace ze státních fondů	
	dotace z rozpočtů krajů	

Zdroj: Vlastní zpracování dle Kukulové, Pfeiferové (2020)

Tabulka 3 Schéma kapitálového rozpočtu

Příjmy		Výdaje
<i>KAPITÁLOVÉ</i>		
prodej majetku		nákup akcií, obligací
přijaté dotace z rozpočtové soustavy		investice
splátky půjček		dotace jiným rozpočtům
emise vlastních obligací		poskytnutí střednědobých a dlouhodobých půjček
přebytek běžného rozpočtu		splátky přijatých půjček
dary na investice		krytí deficitu běžného rozpočtu

Zdroj: Vlastní zpracování dle Pekové (2004)

3.4.1.1 Daňové příjmy

Celkový objem daňových příjmů je nejvýznamnější příjmovou položkou veřejných rozpočtů. Dle statistik jsou veřejné rozpočty tvořeny z více než 90 % příjmy daňové povahy. Daňové příjmy jsou kvalifikovány jako nenávratné, jelikož nejsou po určité době vráceny poskytovateli, jako tomu je například u úvěrových příjmů. Ačkoliv jsou prostřednictvím těchto finančních zdrojů poskytovány veřejné statky, nelze daně vnímat jako cenu za ně. Daně jsou charakteristické pro svoji neúčelnost a neekvivalenci. Nelze předem stanovit, který veřejný statek jí bude financován a zároveň nemusí být zpravidla zachována úměra mezi výší platby daně dané osoby a množstvím spotřebovaného veřejného statku toutéž osobou, který byl touto daní financován. Firmy i občané mohou být podrobena několika daňovými povinnostmi v daný okamžik. Objem těchto povinných plateb je dle zvláštních zákonů odváděn do veřejných rozpočtů.³⁸

Rozdělování příslušných daní do veřejných rozpočtů vyplývá z daňového systému České republiky neboli rozpočtového určení daní. Podle daňového určení se zpravidla daně člení na svěřené a sdílené.³⁹ Svěřené daně jsou celostátně jednotné a za jejich správu s výběrem zodpovídá Finanční správa České republiky. Celý výnos z tohoto typu daní plyne do rozpočtu obce. Do svěřených daní patří daň z příjmů právnických osob placená obcemi. Obec jako právnická osoba v rámci vlastního podnikání je poplatníkem daně z příjmů právnických osob a 100 % výnosu z této daně plyne jako příjem do rozpočtu obce. Druhou a poslední svěřenou daní je daň z nemovitých věcí. Podstatou daně z nemovitých věcí je zdanění pozemků, staveb a jednotek dle úpravy zákona č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí. Daňový výnos plyne do rozpočtu té obce, na které se nemovitá věc nachází a jeho výše se odvíjí od stanovených koeficientů pro úpravu sazby a výpočet daňové povinnosti.⁴⁰

Podle OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj) patří Česká republika společně například s Rakouskem a Německem do skupiny států, pro které jsou z důvodu nízké míry vlastních daní rozhodujícím příjmem sdílené daně a transfery.⁴¹ Sdílené daně se předem stanoveným podílem rozdělují do státního rozpočtu, rozpočtů krajů, rozpočtů obcí, ale i do mimorozpočtových peněžních fondů. Rozdělení sdílených daní je důležité pro snižování rozdílů daňových kapacit v krajích a obcích, ale i přes posílení

³⁸ HAMERNÍKOVÁ, B., MAAJTOVÁ, A. a kol. *Veřejné finance*. 2007, s. 118–119.

³⁹ PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. *Veřejný sektor – řízení a financování*. 2012, s. 207.

⁴⁰ KUKALOVÁ, G., PFEIFEROVÁ, D. *Místní finance v ČR*. 2020, s. 42.

⁴¹ KRUNTORÁDOVÁ, I. *Problematiké aspekty financování měst a obcí České republiky*. 2012, s. 28.

daňových příjmů obcí v rámci rozpočtového určení daní jsou daňové výnosy v České republice mezi obcemi stále nerovnoměrně rozloženy.⁴²

První sdílenou daní je daň z přidané hodnoty, která je upravena zákonem č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty a její podstatou je zdanění přidané hodnoty služby či zboží. Do obecních rozpočtů plyne 23,58 % celostátního hrubého výnosu této daně. Druhou daní patřící do této skupiny je daň z příjmů fyzických osob. Daň z příjmu fyzických osob je charakteristická svou individuálností, neboť zohledňuje rodinné poměry poplatníka, a svou různorodostí, jelikož příjmy poplatníka mohou plynout z více zdrojů. Tato daň je vybírána srážkou (z celostátního hrubého výnosu plyne 23,58 % do rozpočtů obcí), ze závislé činnosti (zde je procentuální podíl stejný jako u srážkové daně, ale je doplněn o podíl 1,5 % dle počtu zaměstnanců s místem výkonu práce v obci) a ze samostatné činnosti (pro rozpočty obcí je určen podíl 23,58 % z 60 % z celostátního hrubého výnosu). Třetí sdílenou daní je přímá důchodová daň z příjmů právnických osob. Mezi poplatníky této daně patří například podnikající právnické osoby nebo organizační složky státu. Z celostátního hrubého výnosu plyne 23,58 % do rozpočtů obcí dle stanovené metodiky rozdělování. Čtvrtou a poslední daní je daň z hazardních her, která je upravena zákonem č. 187/2016 Sb., o dani z hazardních her. Tato daň je rozdělena na technické hry (65 % výnosu plyne do rozpočtů obcí dle příslušného podílu) a ostatní hry (30 % výnosu je příjmem obecních rozpočtů dle metodiky).⁴³

S možností daně uvalovat, vybírat a ovlivňovat jejich konstrukci je spojená daňová pravomoc. Daňová pravomoc je pro obce v České republice velmi omezená, neboť mají možnost uvalit pouze místní daně.⁴⁴ Místní daně neboli místní poplatky představují zdroj vlastního příjmu za konkrétní službu poskytnutou veřejným sektorem. O zavedení místních poplatků rozhodují obce v rámci samostatné působnosti, a to v souladu se zákonem č. 565/1990 Sb. o místních poplatcích. Je-li vydána závazná vyhláška se zavedením poplatku, povinnost úhrady se vztahuje k poplatníkovi, kterému podléhá. Jako příklad lze uvést poplatek ze psů, kde se povinnost vztahuje k držiteli psa a platí se jednou za kalendářní rok. Obce mohou nadále například vybírat poplatky za pobyt, za užívání veřejného prostranství, ze vstupného nebo za komunální odpad.⁴⁵

⁴² PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. *Veřejný sektor – řízení a financování*. 2012, s. 207–208.

⁴³ KUKALOVÁ, G., PFEIFEROVÁ, D. *Místní finance v ČR*. 2020, s. 49–52.

⁴⁴ PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. *Veřejný sektor – řízení a financování*. 2012, s. 207.

⁴⁵ ŽEHROVÁ, J., PFEIFEROVÁ, D. *Finance municipalit*. 2014, s. 68–69.; HAMERNÍKOVÁ, B., MAAAYTOVÁ, A. a kol. *Veřejné finance*. 2007, s. 130.

Kromě místních poplatků obce vybírají také správní poplatky. Jejich úprava je zakotvena v zákoně č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích. Správní poplatky představují příjmy do rozpočtu za provedené úkony v souvislosti s výkonem státní správy. Poplatník je povinen poplatek uhradit například za žádost o vydání výpisu z rejstříku trestů nebo za vydání stavebního povolení, a to ve výši stanovené sazebníkem.⁴⁶

3.4.1.2 Nedaňové příjmy

Hlavním rozdílem mezi nedaňovými a daňovými příjmy je pravomoc municipalit při jejich ovlivňování. Důvodem jsou podnikatelské a hospodářské činnosti, které jednotlivé municipality na daném území vykonávají. Zpravidla se jedná o uživatelské poplatky, které představují příjem související s užitkem ze spotřeby daného statku. Dalším příkladem mohou být příjmy z vlastní podnikatelské činnosti, do kterých jsou zahrnuté zisky podniků, ve kterých se obec angažuje například prostřednictvím majetkového vkladu, nebo příjmy z pronájmu vlastněného majetku. Za správní úkony, kupříkladu vystavení dokladu, které jsou vykonávány v rámci vlastní nebo přenesené působnosti, se označují příjmy z vlastní správní činnosti. V neposlední řadě se jedná o příjmy nedaňového charakteru, které jsou získány z mimorozpočtových fondů, sankcí nebo z darů, výnosů ze sbírek.⁴⁷

3.4.1.3 Dotace

Dotacím lze rozumět jako peněžním prostředkům, které jsou fyzickým a právnickým osobám za splnění určitých podmínek poskytnuty nenávratně. Tyto prostředky jsou čerpány ze státního rozpočtu, Národního fondu nebo státních finančních aktiv. Jejich hlavní úkol představuje vyrovnání finančních možností územních celků, podporu určitých činností obcí nebo v požadované kvalitě a kvantitě zabezpečovat veřejné služby, a to bez územních rozdílů.

Všechny dotace nejsou charakterově stejné, a proto jsou dle určitých hledisek rozděleny na všeobecné a účelové. Všeobecné dotace vycházejí z potřeb územních samospráv a jejich rozpočtových omezení. Jejich charakteristickou vlastností je neúčelnost a předem nestanovené podmínky způsobu využití. Odpovědné orgány municipality s přijatými peněžními prostředky nakládají a rozhodují dle vlastního uvážení. V případě

⁴⁶ Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích.

⁴⁷ PROVAZNÍKOVÁ, R. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. 2015, s. 89–93.

nevyčerpání přijatého objemu prostředků v běžném roce není povinnost tento zůstatek vracet zpět. Podstata účelových dotací je opakem.⁴⁸ Účelové dotace lze získat za předem stanovených podmínek a jsou poskytovány na konkrétní účel. Přijaté peněžní prostředky musí být řádně zúčtovány a v případě jejich nevyčerpání se musí vrátit do rozpočtu, ze kterého byly obdrženy. Rovněž s sebou nesou řadu nevýhod, jako je administrativní náročnost, nízká motivace k hospodárnému naložení a nutnost kontroly. Účelové dotace lze dále rozdělit na běžné, jejichž podstatou je zajištění standardní úrovně veřejných statků a kapitálové, které jsou poskytovány na výdaje spojené s investičními záměry.⁴⁹

3.4.1.4 Návrtné příjmy

Návrtné příjmy se u územních samospráv čerpají na určitou dobu a to za účelem pokrytí krátkodobého rozpočtového deficitu, způsobeného časovým nesouladem výdajových a příjmových toků. U územních samosprávních celků jsou tyto finanční prostředky získávány například z komunálních obligací nebo krátkodobých bankovních úvěrů. V případě financování plánovaných dlouhodobých investic by měly být s odůvodněním finančního managementu využity návratné příjmy dlouhodobého nebo střednědobého charakteru.⁵⁰ Tento typ příjmů patří mezi ekvivalentní, kde původní jistina se navyšuje o úrok, který je splacen věřiteli například z řad bankovního sektoru nebo občanů.⁵¹

3.4.1.5 Výdaje územních samospráv

Podstatou výdajů rozpočtů územních samospráv je financování potřeb regionálního a lokálního veřejného sektoru. V důsledku decentralizace veřejné správy jsou regiony a obce zodpovědné za zabezpečení nejen potřebných statků a služeb na lokální úrovni, ale i statků veřejných, které na ně byly s odpovědností delegované. Oproti příjmům je tato strana sice více ovlivnitelná, ale její rozsah je z pohledu příjmů rozpočtově omezen.⁵²

Využívání veřejných prostředků by mělo vést k co největšímu přínosu. Systém rozložení, umístování a hodnocení by se měl řídit těmito zásadami, které vyplývají ze zákona:

⁴⁸ ŽEHROVÁ, J., PFEIFEROVÁ, D. *Finance municipalit*. 2014, s. 82–84.

⁴⁹ PEKOVÁ, J. *Veřejné finance: úvod do problematiky*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. 2008, s. 418–419.; ŽEHROVÁ, J., PFEIFEROVÁ, D. *Finance municipalit*. 2014, s. 83.

⁵⁰ PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. *Veřejný sektor – řízení a financování*. 2012, s. 205.

⁵¹ HAMERNÍKOVÁ, B., MAAJTOVÁ, A. a kol. *Veřejné finance*. 2007, s. 134.

⁵² PROVAZNÍKOVÁ, R., SEDLÁČKOVÁ O. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. 2009, s. 209.

- **hospodárnost** – veřejné prostředky jsou použity k naplnění stanovených cílů, a to s maximální užitkem v odpovídající kvalitě za nejvýhodnější cenu;
- **efektivnost** – cílem je veřejné prostředky využít tak, aby bylo dosaženo nejlepších možných výstupů v porovnání s rozsahem prostředků na zajištění těchto výstupů vydaných;
- **účelnost** – vynaložené veřejné prostředky vedou k dosažení určitých cílových stavů, jejichž naplnění je obvykle znázorněno v podobě procentního ukazatele.⁵³

⁵³ KUKALOVÁ, G., PFEIFEROVÁ, D. *Místní finance v ČR*. 2020, s. 109–111.

Tabulka 4 Hlavní výdajové položky obecních rozpočtů

Výdajové skupiny	Výdajové oblasti
Lesní hospodářství a zemědělství	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Obecní lesy ▪ Půdní fond
Služby pro obyvatelstvo	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mateřské a základní školy ▪ Kultura, muzea, knihovny, památky ▪ Podpora sportu a zájmových organizací ▪ Zdravotnictví ▪ Čistota obce, veřejné osvětlení a zeleň ▪ Bydlení ▪ Životní prostředí
Průmysl a hospodářství	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pitná voda ▪ Odpadní vody ▪ Rozvoj podnikání ▪ Sběr surovin ▪ Údržba pozemních komunikací, veřejných prostranství a chodníků ▪ Provoz veřejné dopravy
Zaměstnanost a sociální věci	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sociální zabezpečení ▪ Sociální zařízení (domovy pro seniory, domovy pro matky s dětmi)
Veřejná správa a služby	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Finanční operace ▪ Provoz obecního úřadu ▪ Orgány obce
Bezpečnost	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Obecní policie ▪ Civilní ochrana ▪ Požární ochrana

Zdroj: Vlastní zpracování dle Provazníkové (2009)

3.4.2 Rozpočtový proces

Rozpočtový proces územních samosprávných celků lze definovat jako soubor činností, které zabezpečují řízení hospodaření v určitém rozpočtovém období. V České republice jsou rozpočty obcí a krajů sestavovány na jeden kalendářní rok, nicméně délka samotného

procesu trvá 1,5 až 2 roky.⁵⁴ Od sestavení návrhu až po závěrečný účet se do rozpočtového procesu zapojuje řada volených i výkonných municipálních orgánů. Ty se musí řídit platnými obecnými pravidly a zásadami – hospodárnosti, publicity, reálnosti a pravdivosti, účelnosti a jednotnosti. Jednotlivé fáze celého rozpočtového procesu jsou rozděleny a seřazeny následovně:

- 1) **Sestavení návrhu rozpočtu** a zajištění potřebných podkladů je v kompetenci finančního odboru obce. Jedná se o náročnou etapu, ve které se plánují běžné a kapitálové příjmy a výdaje tak, aby byly reálné. Důležitým faktorem je sounáležitost rozpočtu s rozpočtovým výhledem, provizoriem nebo s rozpisem platného státního rozpočtu. Součástí návrhu jsou také požadavky organizací zřízených nebo řízených obcí.
- 2) **Projednání návrhu rozpočtu** probíhá mezi výkonnými orgány – finančním výborem a radou obce.
- 3) **Schválení návrhu rozpočtu** je pravomocí zastupitelstva. Projednání a schválení musí proběhnout až po patnácti dnech po zveřejnění návrhu na úřední desce. S touto etapou je spojen rozpis rozpočtu, který je realizován dle rozpočtové skladby a sděluje závazné ukazatele.
- 4) **Kontrola a plnění** je důležitým základním právem a povinností obce. O četnosti a pravidlech kontroly rozhoduje zastupitelstvo a je prováděno finančním výborem. Kromě průběžné kontroly je také prováděna kontrola plnění na konci rozpočtového období, kde je analyzováno hospodaření s cílem zkvalitnění plánování rozpočtů v následujícím roce.
- 5) **Závěrečný účet** je po konci kalendářního roku členěn podle rozpočtové skladby a jsou v něm obsaženy kompletní údaje o rozpočtových výdajích a příjmech, finančních operacích a vyúčtovaných finančních vztazích. Aby měli občané možnost vyjádřit své připomínky, závěrečný účet je zveřejněn alespoň patnáct dnů před jednáním zastupitelstva. Závěrečný účet je po projednání zastupitelstva

⁵⁴ PROVAZNÍKOVÁ, R., SEDLÁČKOVÁ O. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. 2009, s. 70.

uzavřen, a to buď bez výhrad, nebo s výhradami, aby následně došlo k jejich nápravě.

- 6) **Finanční kontrola** je prováděna na základě zákona č. 420/2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí.⁵⁵

⁵⁵ ŽEHROVÁ, J., PFEIFEROVÁ, D. *Finance municipalit*. 2014, s. 36–38.

4 Vlastní práce

4.1 Město Vodňany

Město Vodňany se nachází v Jihočeském kraji v okrese Strakonice, podél řeky Blanice. K 1. 1. 2021 zde dle dat Českého statistického úřadu žilo 6 995 obyvatel.⁵⁶ Celkové městské území představuje 36,36 km² katastrální výměry.⁵⁷ Město Vodňany je známé zejména pro svou rybníkářskou a rybářskou tradici.

Obrázek 2 Znak města Vodňany

Zdroj: Město Vodňany⁵⁸

4.1.1 Historie

Vznik města Vodňany se datuje k přelomu 12. a 13. století. Během obchodních cest probíhajících na trase mezi Prachaticemi a Prahou vznikla slovanská osada, ze které se postupně začalo tvořit město. Město mělo charakteristické rysy, které byly pro tuto dobu za vlády Přemysla Otakara II. typické – kolonizační půdorys se čtvercovým náměstím a pravidelnou sítí ulic. Významný vliv na vzniklé město měl Jan Lucemburský, který roku 1336 udělil městu privilegia, která Vodňany zařazovala mezi města královská. V roce 1400 Vodňany tvořily společně s městy Písek a České Budějovice oporu královské moci na jižním

⁵⁶ Český statistický úřad. *Počet obyvatel v obcích - k 1.1.2021* [online]. [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112021>

⁵⁷ Informační centrum Vodňany. *Základní informace o Vodňanech* [online]. [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <https://www.infocentrumvodnany.cz/infocentrum/zakladni-informace>

⁵⁸ Vodňany. *Symboly města* [online]. (PDF). [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: https://www.vodnany.eu/assets/File.ashx?id_org=18428&id_dokumenty=431188

území Čech. O dvacet let později Vodňany ovlivnil vpád vojsk vedených Janem Žižkou z Trocnova, v jehož důsledku se město přidalo mezi další města, která spadala pod husitskou nadvládu. Mezi hlavní příjmy do městské pokladny v této době patřily zisky nejen z vybírání cla a ze staré obchodní stezky, ale také těžba drahých kovů na území Vodňanských Svobodných Hor. V důsledku této skutečnosti bylo město v roce 1547 povýšeno na královské horní město, jehož památkou je dodnes podoba městského znaku.

Jak již bylo v úvodu kapitoly zmíněno, Vodňany jsou charakteristické svou rybníkářskou tradicí. Zakládání rybníků v okolní krajině se stalo dominantou města již od 2. poloviny 15. století. V současné době jsou rybníky v okolí Vodňan využívány zejména místní Střední rybářskou školou a institucemi spadající pod Fakultu rybářství a ochrany vod Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.

Počátkem třicetileté války bylo město vydrancováno a připraveno o majetek. V roce 1623 se Vodňany dostávají do zástavy donu Baltasaru de Marradasovi, který ale město po krátké době prodá šlechtickému rodu Schwarzenberků. Dle městské kroniky ve Vodňanech vypuklo během 18. století mnoho požárů, které měly za následek řadu zdevastovaných domů a historických památek. Na začátku 19. století je město rozšiřováno, a je tak nutné zbořit stávající městské brány a opevnění. I přes tuto událost je část opevnění s vodním příkopem a parkány s čtvercovými baštami zachována dodnes.

Dominantní a nejvýznamnější památkou města Vodňany je děkanský kostel Narození Panny Marie stojící v severozápadním rohu náměstí. Dle dochovaných spisů je tento kostel součástí tohoto území již od roku 1317.

Mezi nejvýznamnější historické osobnosti města patří spisovatel a novinář František Herites, který žil v domě č. p. 1 na současném náměstí Svobody. Vodňany jsou rovněž spojovány s českým básníkem, dramatikem a prozaikem Juliem Zeyerem, který ve Vodňanech prožil poslední roky svého života.⁵⁹

4.1.2 Samospráva a volené orgány

Vodňany prostřednictvím městského úřadu vykonávají ve svém správním obvodu přenesenou působnost pověřeného obecního úřadu a přenesenou působnost úřadu s rozšířenou působností.⁶⁰ Ve vedení města a úřadu v současném volebním období působí

⁵⁹ Vodňany. *Z historie města* [online]. [cit. 2022-01-28]. Dostupné z: <https://www.vodnany.eu/z-historie-mesta/d-34987/p1=36843>

⁶⁰ Vodňany. *Organizační řád městského úřadu a města Vodňany* [online]. (PDF). [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: https://www.vodnany.eu/assets/File.ashx?id_org=18428&id_dokumenty=452382

starosta Milan Němeček, místostarosta Ing. Tomáš Bednařík a tajemník Ing. Aleš Hutař. Součástí městských orgánů Vodňan je rada města, která je složena ze sedmi členů, a zastupitelstvo, které je složeno celkem z dvaceti jedna členů. Ze zákonné povinnosti jsou zřízeny finanční a kontrolní výbory, které jsou doplněny výborem pro rozvoj města. Vodňany disponují sedmi místními částmi a všechny mají zřízeny vlastní osadní výbory. Na základě rozhodnutí rady města bylo ustanoveno dohromady osm komisí – dopravní, kulturní, majetková a bytová, ochrany životního prostředí a městské zeleně, sociální a zdravotní, výstavby a ÚP, sportovní a školství.⁶¹

Obrázek 3 Správní obvod Vodňan s rozšířenou působností

Zdroj: Město Vodňany⁶²

4.1.3 Občanská vybavenost

Školní a vzdělávací možnosti jsou ve městě Vodňany velmi rozmanité. Z mateřských škol se zde nachází Mateřská škola Sluníčko Vodňany a Mateřská škola Vodňany. Hlavní základní školou města je Základní škola a Gymnázium Vodňany, která se rozděluje na pobočky ZŠ Alešova a ZŠ Bavorovská. Druhá jmenovaná pobočka je zároveň budovami spojena s víceletým všeobecným gymnáziem. V roce 2019 vznikla nově Základní škola

⁶¹ Vodňany. *Samospráva* [online]. [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <https://www.vodnany.eu/samosprava/ms-37434/p1=37434>

⁶² Vodňany. *O městském úřadu* [online]. [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <https://www.vodnany.eu/o-mestskem-uradu/ds-33411/p1=37466>

Vodňany jako projekt zřízený Krajským úřadem Jihočeského kraje. Tato škola se zabývá činností základní školy praktické a činností základní školy speciální pro žáky s lehkým až těžkým mentálním postižením.⁶³ Z pohledu středních škol se ve Vodňanech nachází Střední odborné učiliště služeb Vodňany, již zmíněné Gymnázium Vodňany, Střední rybářská škola Vodňany a TRIVIS – Střední škola veřejnoprávní Vodňany. V rámci vyšších forem vzdělávání mají studenti možnost navštěvovat Vyšší odbornou školu vodního hospodářství a ekologie.

Vodňany nabízejí lékařskou péči v mnoha oborech. Hlavní zdravotnickou budovou je Poliklinika Vodňany, která nabízí zdravotní péči například v oblasti alergologie, imunologie, dermatologie, gynekologie a praktického lékařství všech věkových skupin.⁶⁴ Stomatologickou péči nabízí řada ordinací působících v různých částech města. Ve Vodňanech jsou dále zajištěné sociální služby, lze zmínit například Alzheimercentrum Loucký Mlýn nebo Centrum sociální pomoci s pečovatelskou službou a domovem pro seniory.

V rámci kulturního života mají občané možnost navštěvovat Městské kulturní středisko Vodňany, které nabízí v průběhu celého roku filmová, divadelní a hudební představení. Středisko se zároveň podílí na přípravách plesů, festivalů a dalších společenských akcí, které se ve Vodňanech pravidelně konají. Mezi další kulturní možnosti patří návštěva Městské knihovny nebo Městského muzea a galerie Vodňany.

Pro sportovní aktivity město nabízí tenisové kurty, hřiště na volejbal a nohejbal, krytou víceúčelovou halu nebo fotbalové hřiště, které je využíváno fotbalovým klubem FK Vodňany. Nejnovější možností pro obyvatele je využití zrekonstruovaného koupaliště, které je k dispozici v letních obdobích. K vodňanským sportům patří také například karate, badminton, metaná, stolní tenis a mnoho dalších sportovních oddílů. K rozvoji dětí v rámci volnočasových aktivit přispívá Dům dětí a mládeže nebo Základní umělecká škola Vodňany.

⁶³ Základní škola Vodňany. *Základní INFORMACE* [online]. [cit. 2022-01-28]. Dostupné z: <http://www.zsvodnany.cz/>

⁶⁴ Informační centrum Vodňany. *Lékaři* [online]. [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <https://www.infocentrumvodnany.cz/infocentrum/subjekty/k42-lekari>

4.2 Město Protivín

Město Protivín leží v Jihočeském kraji v okrese Písek na hlavním dopravním tahu mezi Pískem a Českými Budějovicemi. Městem protéká řeka Blanice, nejdelší přítok řeky Otavy. Podle Českého statistického úřadu v Protivíně žilo k 1. 1. 2021 celkem 4 760 obyvatel.⁶⁵ Území Protivína se rozkládá na výměře 6139 ha a má k sobě připojené části Maletice, Krč, Záboří, Těšínov, Myšenec, Milenovice, Chvaletice a Selibov.⁶⁶

Obrázek 4 Znak města Protivín

Zdroj: *Kultura.cz*⁶⁷

4.2.1 Historie

Počátek města Protivín se datuje do 13. století, konkrétně kolem roku 1260, ačkoliv první písemné zmínky v listinách pocházejí až z roku 1282. V této době vznikla v oblasti zlatonosných hor a potoků vesnice a tvrz na brodu přes říčku Blanici. Jméno Protivín dostalo po svém dřívějším držiteli Protivovi, který patřil do rodu pánů z Rožmitálu.⁶⁸ Za vlády Václava IV. a Karla IV. byla ves spravována jejich správci. Do roku 1562 držel Protivín ve své moci král Ferdinand I., který jej prodal pánům z Hradce. Později se mezi majitele zařadili také bratři Vratislavové z Mitrovic. V této době bylo součástí Protivína 16 vesnic, mlýn, pivovar a město s tvrzí. Na počátku 18. století se novým majitelem stal kníže ze Schwarzenbergu. V průběhu 19. století město zažívá rozkvět a Protivín se značně rozvíjí.

⁶⁵ Český statistický úřad. *Počet obyvatel v obcích - k 1.1.2021* [online]. [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112021>

⁶⁶ Město Protivín. *O městě* [online]. [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <https://www.muprotivin.cz/turistika/o-meste.html>

⁶⁷ Kultura. *Protivín* [online]. [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <http://www.kultura.cz/profile/8410-protivin>

⁶⁸ Město Protivín. *O městě* [online]. [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <https://www.muprotivin.cz/turistika/o-meste.html>

Avšak v důsledku uzavření místního cukrovaru dochází ke zvýšení nezaměstnanosti, která vede obyvatele k nucenému vystěhování do okolních a zahraničních oblastí. Vybranou destinací se stává především stát Iowa v USA, ve kterém je roku 1872 založena stejnojmenná osada. V roce 1899 je Protivínu udělen status města.

Jednou z výrazných budov je na konci podlouhlého náměstí stojící renesanční zámek obklopený přílehlým parkem. Další dominantou náměstí je barokní kostel sv. Alžběty, který zde stojí již od roku 1662. Obyvatelé Protivína jsou hrdí na místní pivovar vyrábějící pivo značky Platan, který byl založen v roce 1598 a dodnes patří k nejvýznamnějším podnikům.

Významnou osobností spojenou s Protivínem je dramatická umělkyně a pěvkyně Marta Krásová. Marta Krásová působila v Národním divadle v Praze, kde byla při 75. výročí otevření jmenována Národní umělkyní. Protivín je znám také jako rodiště Jiřího Koláře, který je považován za jednoho z nejvýznamnějších umělců 20. století.⁶⁹

4.2.2 Samospráva a volené orgány

Město Protivín vykonává ve svém správním obvodu přenesenou působnost pověřeného obecního úřadu. Ve vedení města pro volební období 2018–2022 působí starosta Jaromír Hlaváč, místostarostka Věra Křišťálová a tajemník Ing. Miloslav Koza.⁷⁰ Zastupitelstvo je složeno z dvaceti jedna členů a spadají pod něj dva ze zákona povinné výbory – finanční a kontrolní.⁷¹ V radě města zasedá sedm členů. Radou zřízené orgány jsou komise, jejichž součástí je v Protivíně komise bytová, komise pro posuzování maj. převodů, komise zdravotní a sociální, komise školská a tělovýchovy, komise letopisecká a zvláštní orgány představující komise přestupkovou a povodňovou.⁷²

⁶⁹ Město Protivín. *Historie města* [online]. [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: <https://www.muprotivin.cz/turistika/historie.html>

⁷⁰ Město Protivín. *Kontakty* [online]. [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: <https://www.muprotivin.cz/urad/kontakty.html>

⁷¹ Město Protivín. *Členové zastupitelstva* [online]. [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: <https://www.muprotivin.cz/mesto/zastupitelstvo-mesta/clenove-zastupitelstva.html>

⁷² Město Protivín. *Zvláštní orgány* [online]. [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: <https://www.muprotivin.cz/mesto/rada-mesta/zvlastni-organy.html>

Obrázek 5 Správní obvod Protivína s pověřeným obecním úřadem

Zdroj: Vlastní zpracování dle administrativní mapy správního obvodu ORP Písek⁷³

4.2.3 Občanská vybavenost

Protivín z pohledu školství a vzdělávání založil dvě mateřské školy, které se nacházejí přímo ve městě – 1. mateřská škola Protivín a 2. mateřská škola Protivín. Třetí mateřská škola byla městem zřízena v připojené části Krč. Dále se zde nachází Základní škola Protivín.⁷⁴

Zdravotní péče je pro obyvatele zajištěna v oblasti všeobecného praktického lékařství pro mladistvé i dospělé. Ordinační hodiny nabízejí také lékaři z oblasti gynekologie a rehabilitace. Opomenuty nejsou ani stomatologické služby, které nabízejí tři zubní lékaři.⁷⁵ Pro seniory jsou k dispozici sociální zařízení s pečovatelskou službou.

Kulturní a společenský život zajišťuje Městské kulturní středisko Protivín, které pořádá filmová představení, výstavy, besedy a divadelní hry. Středisko spravuje také městskou knihovnu, která se nachází uvnitř téže budovy. Dalším kulturním místem je Památník města Protivín (městské muzeum), který se v Protivíně nachází od roku 1932 a návštěvníkům nabízí například specializované expozice.⁷⁶ Návštěvníky Protivína je

⁷³ Český statistický úřad. *Administrativní mapa správního obvodu ORP Písek* [online]. [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xc/orp_pisek

⁷⁴ Město Protivín. *Základní informace* [online]. [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: <https://www.muprotivin.cz/urad/zakladni-informace.html>

⁷⁵ Město Protivín. *Zdravotnická zařízení v Protivíně* [online]. [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: <https://www.muprotivin.cz/zdravotnicka-zarizeni.html>

⁷⁶ Prácheňské muzeum. *Památník města Protivína* [online]. [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: <https://www.prachenskemuzeum.cz/pamatnik-mesta-protivina>

vyhledávaným místem soukromá zoologická zahrada, která chová většinu světových druhů krokodýlů včetně dalších zástupců exotických zvířat.

Pro vnitřní sportovní aktivity slouží sportovní hala stojící vedle základní školy. Ta je využívána zejména TJ Slavoj Protivín, pod který spadá například basketbal, házená nebo stolní tenis.⁷⁷ Oblíbeným sportovním místem v Protivíně je fotbalové hřiště, kde má zázemí místní fotbalový klub FK Protivín. V rámci jiných sportovních aktivit se ve městě nacházejí také tenisové kurty nebo volejbalové a hokejbalové hřiště. Mezi dětmi vyhledávanou volnočasovou aktivitu patří skauting, který zastřešuje svaz Junák.

⁷⁷ Město Protivín. *TJ Slavoj Protivín* [online]. [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: <https://www.muprotivin.cz/mesto/sport/tj-slavoj-protivin.html>

4.3 Demografická charakteristika měst

Demografická struktura obcí je podstatným ukazatelem pro komparaci, který souvisí s přerozdělováním finančních prostředků ze státního rozpočtu. Nárokovaný podíl pro jednotlivé obce i kraje je závislý na nastaveném mechanismu rozpočtového určení daní. Součástí těchto kritérií je kromě řady koeficientů také rozloha nebo počet obyvatel.

Na základě veřejně dostupných dat Českého statistického úřadu jsou níže zpracované hodnoty informující o vývoji stavu obyvatelstva sledovaných měst v letech 2011–2021. Tabulky a grafy jsou doplněné o pohledy představitelů analyzovaných měst, kteří se k tomuto tématu vyjádřili v rozhovorech.

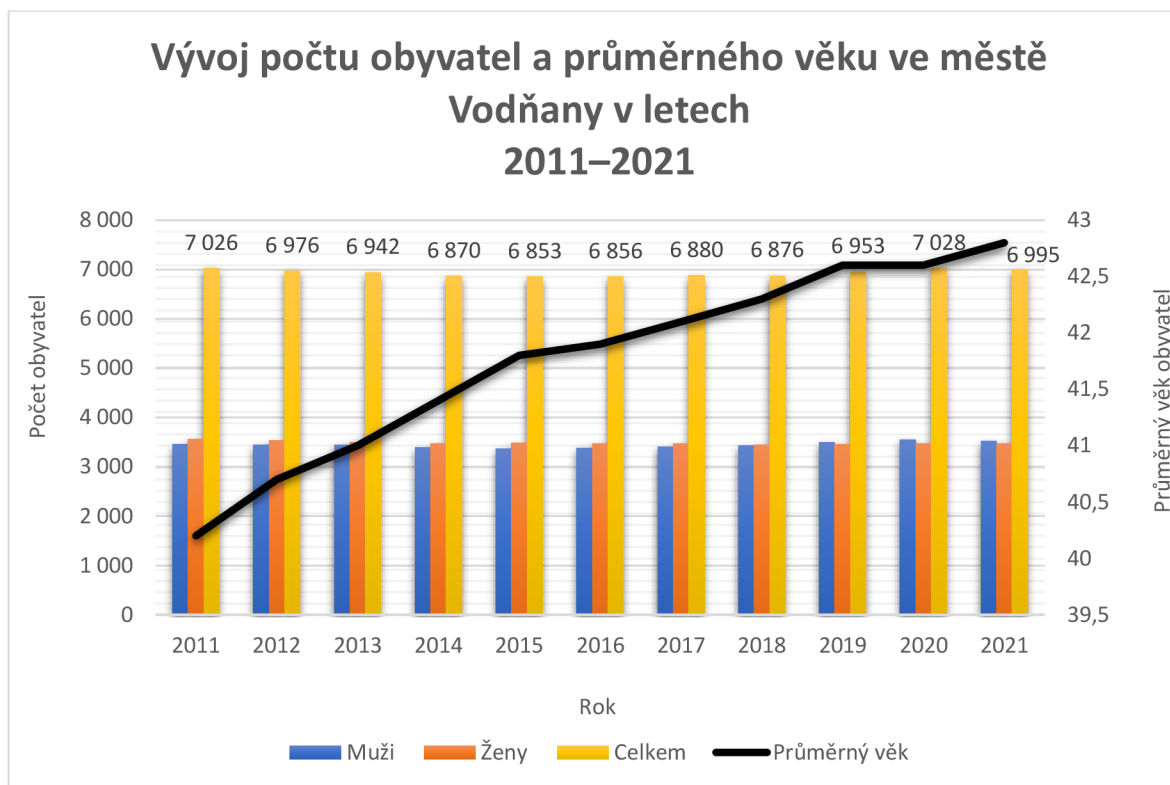
Tabulka 5 Analýza počtu obyvatel a průměrného věku ve Vodňanech v letech 2011–2021

Vodňany						
Rok	Počet obyvatel			Průměrný věk		
	Muži	Ženy	Celkem	Muži	Ženy	Celkem
2011	3 459	3 567	7 026	38,7	41,7	40,2
2012	3 443	3 533	6 976	39,1	42,2	40,7
2013	3 439	3 503	6 942	39,3	42,6	41,0
2014	3 396	3 474	6 870	39,8	43,0	41,4
2015	3 370	3 483	6 853	40,2	43,3	41,8
2016	3 383	3 473	6 856	40,4	43,4	41,9
2017	3 411	3 469	6 880	40,5	43,7	42,1
2018	3 430	3 446	6 876	40,6	44,0	42,3
2019	3 493	3 460	6 953	40,9	44,2	42,6
2020	3 552	3 476	7 028	41,0	44,3	42,6
2021	3 522	3 473	6 995	41,2	44,3	42,8

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Z výše uvedených dat v tabulce je patrné, že celkový počet obyvatel je ve sledovaném období poměrně stabilní. Nejvyšší počet obyvatel byl ve Vodňanech zaznamenán v letech 2011 a 2020, kdy hodnoty přesahovaly hranici 7 000. Od počátku sledovaného období celkový počet klesal až dosáhl v roce 2015 nejnižší hodnoty 6 853. Tento rok byl zlomový a v následujících letech začaly hodnoty mírně stoupat až k téměř původnímu stavu roku 2011. Při porovnání počtu mužů a žen lze zjistit, že počet žen v letech 2011–2018 převyšoval počet mužů, ale tento trend se obrátil v roce 2019, od kterého se poměrné zastoupení obrátilo. Průměrná věková hranice každým rokem roste a v roce 2021 dosáhla hodnoty téměř 43 let. Dle zjištěných dat je průměrný věk ve sledovaném období vyšší u žen než u mužů.

Graf 1 Vývoj počtu obyvatel a průměrného věku ve Vodňanech v letech 2011–2021

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Grafické znázornění demografického vývoje vyobrazuje graf 1. Dle slov místostarosty Tomáše Bednařika má vliv na demografickou strukturu Vodňan řada místních i globálních faktorů. Z místního pohledu se jedná o otevření Fakulty rybářství a ochrany vod spadající pod Jihočeskou univerzitu, která se rozhodla rozšířit svoji působnost i do města Vodňany, a tím zvýšila počet nově příchozích lidí. Jedním z vlivů na růst obyvatel je také snaha města o rozvoj prostřednictvím zvyšování nabídky stavebních pozemků a rekonstruovaných městských bytů. Naopak důvodem kolísání je poměrně značný odliv mladých lidí, kteří ve Vodňanech po dokončení školy nezůstávají.

Z globálního pohledu místostarosta města uvádí, že obecně ve vyspělých zemích roste průměrný věk obyvatel, a to zejména v důsledku postupného vývoje moderní doby, kde se zvyšuje životní úroveň a porodnost klesá. Do budoucna lze očekávat přetrvávající růstový trend průměrného věku. Zároveň ale místostarosta dodává, že vedení města má možnost pracovat na atraktivnosti a tak zvyšovat o Vodňany zájem. Ideálním příkladem jsou města s kontinuálním vývojem v souladném směřování bez vlivu rozdílnosti politického obsazení v daných volebních obdobích. „Jednou to sice vyhraje ten, podruhé ten, ale pořád jedou stejným směrem. Na tom městě je to ukrutně vidět, město je vyladěné, mají spraveno,

*mají specifickou kulturu, specifickou architekturu, jsou vyhlášený a to město je zajímavý. Pokud se nám tohle podaří ve Vodňanech, tak to sem lidi bude lákat a táhnout. Přírodu tu máme pěknou, jsme tady dobře položený, a když to město bude atraktivní, tak si myslím, že ti mladí se budou vracet a nebo to bude přitahovat i lidi z venku. Je potřeba to otevřít a koukat 50 let dopředu, nikoliv jen 5 nebo vůbec.*⁷⁸

Tabulka 6 Analýza počtu obyvatel a průměrného věku v Protivíně v letech 2011–2021

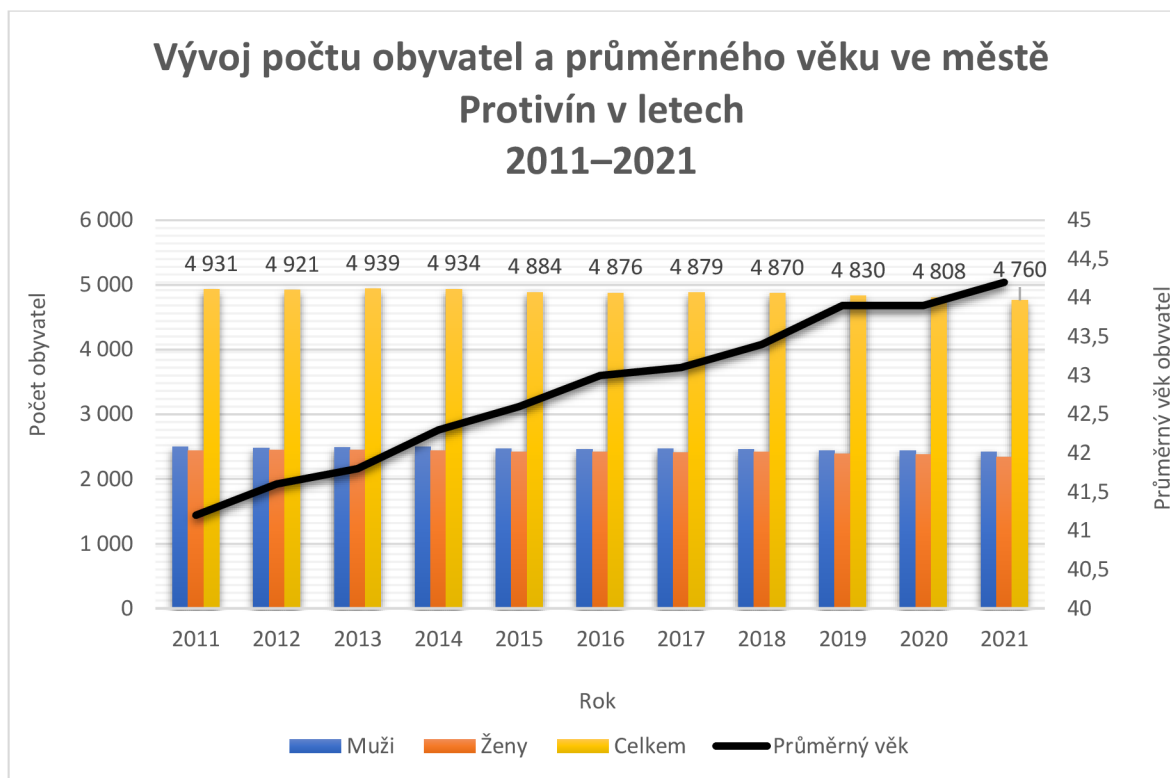
Protivín						
Rok	Počet obyvatel			Průměrný věk		
	Muži	Ženy	Celkem	Muži	Ženy	Celkem
2011	2 495	2 436	4 931	39,6	42,9	41,2
2012	2 477	2 444	4 921	40,2	43,1	41,6
2013	2 489	2 450	4 939	40,3	43,2	41,8
2014	2 496	2 438	4 934	40,8	43,7	42,3
2015	2 467	2 417	4 884	41,0	44,2	42,6
2016	2 457	2 419	4 876	41,3	44,7	43,0
2017	2 468	2 411	4 879	41,4	44,7	43,1
2018	2 456	2 414	4 870	42,0	44,8	43,4
2019	2 441	2 389	4 830	42,5	45,4	43,9
2020	2 434	2 374	4 808	42,5	45,4	43,9
2021	2 422	2 338	4 760	42,8	45,7	44,2

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Dle číselných hodnot obsažených v tabulce 6 lze konstatovat, že vývoj celkového počtu obyvatel je oproti Vodňanům odlišný. Nejvyšší počet obyvatel Protivín zaznamenal v roce 2013, kdy v obci žilo 4 939 obyvatel. Tento rok byl zároveň začátkem postupného poklesu, který stabilně trval až do roku 2021, kdy byl zaznamenán nejnižší počet obyvatel za celé sledované období. Rozdíl oproti Vodňanům je také v poměru počtu žen a mužů. Protivínská populace je dlouhodobě zastoupena mírně vyšším počtem mužů než žen. Z pohledu věkové struktury byl v roce 2021 zaznamenán nejvyšší celkový průměrný věk, který činil více než 44 let. V této sledované oblasti je patrná shoda obou měst, kde celkový průměrný věk stabilně roste a průměrný věk žen je vyšší než mužů.

⁷⁸ Rozhovor 1

Graf 2 Vývoj počtu obyvatel a průměrného věku v Protivíně v letech 2011–2021

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Demografický vývoj v Protivíně v letech 2011 až 2021 graficky vyobrazuje graf 2. Starosta Jaromír Hlaváč tuto skutečnost považuje za jeden z mála problémů, se kterým se město potýká. Dle jeho slov se jedná o stagnaci, protože jsou z evidence obyvatel vyřazováni cizinci a to je důsledkem tohoto meziročního poklesu, protože počet protivínských obyvatel považuje za stabilní. „Ten hlavní důvod je ten, že v 90. letech, kdy město po revoluci přišlo k situaci, že mohlo udělat nějaké strategické rozhodnutí zejména v pozemcích na výstavbu, tak je neudělalo. My nedisponujeme vhodnými pozemky pro výstavbu, my nemáme možnost je těm lidem nabídnout. Druhá věc je ta, že nejsem příznivcem průmyslových zón, protože tam pracují převážně agenturní zaměstnanci. Není tedy předpokladem města, že by mohlo demograficky růst, ačkoliv si myslím, že jsme velmi dobré město,“⁷⁹ objasňuje pohled na situaci. Vedoucí finančního odboru Jaroslava Říhová vidí problém zejména v nedostatečné nabídce pracovních příležitostí a odchodem studentů, protože se ve městě nachází pouze jedna základní škola. Protivín ale považuje za strategicky dobře položené město, které nabízí nízkonákladový život například oproti nedalekému městu Písek.

⁷⁹ Rozhovor 3

4.4 Hospodaření a financování města Vodňany

Prvním sledovaným městem z hlediska hospodaření jsou Vodňany. Číselné ukazatele vycházejí z informační aplikace MONITOR, který umožňuje široké veřejnosti volně přistupovat k rozpočtovým informacím. Podstatné interní zdroje informací vycházejí z realizovaných rozhovorů se současnými představiteli vedení města. Rozhovor připravený pro tuto kapitolu poskytl místostarosta města Ing. Tomáš Bednařík a radní Ing. Radek Čejka.

Finanční hodnoty ve sledovaném časovém horizontu jsou poměrně proměnlivé. Po změně vedení města v komunálních volbách v roce 2018 začaly schválené i skutečné rozpočty měnit svoji podobu. Rozpočty byly schvalovány jako schodkové, ale skutečnost se pohybovala ve vysokých kladných číslech. Nejvýraznější hodnotu přináší předchozí rok 2021, ve kterém bylo schváleno schodkové saldo v hodnotě téměř 131 mil. Kč.

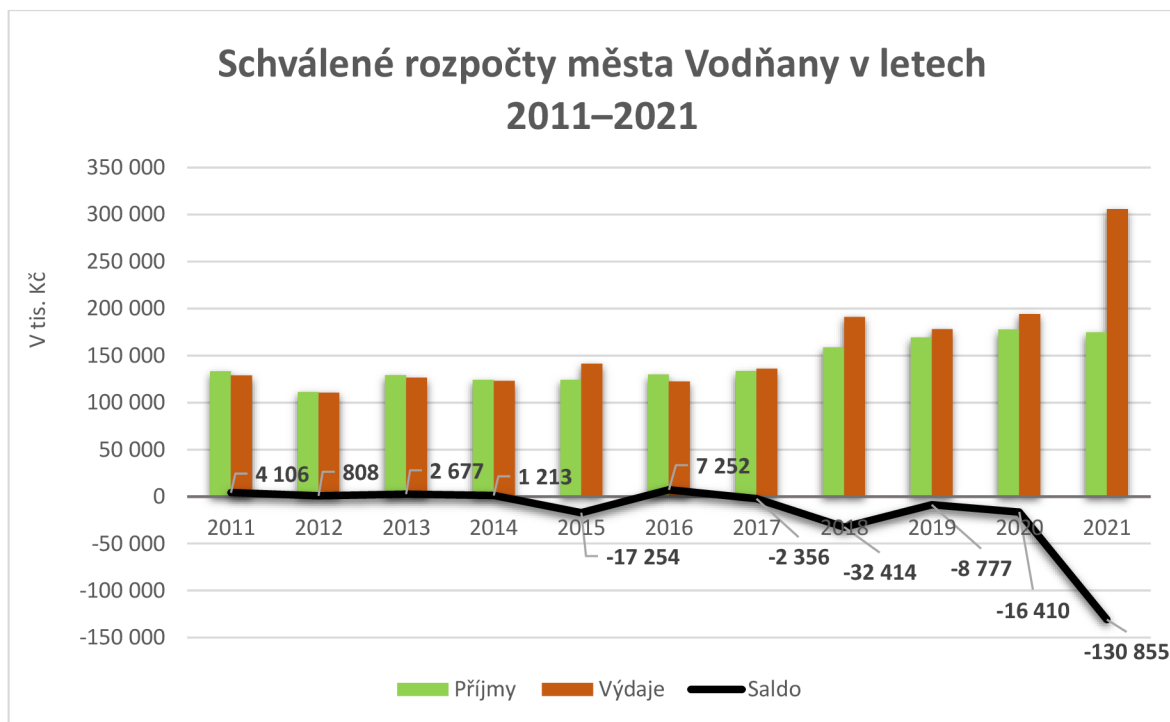
Tabulka 7 Schválené a skutečné rozpočty města Vodňany v letech 2011–2021

Rozpočet města Vodňany						
Rok	Schválený (tis. Kč)			Skutečný (tis. Kč)		
	Příjmy	Výdaje	Saldo	Příjmy	Výdaje	Saldo
2011	133 095	128 989	4 106	146 211	136 106	10 104
2012	111 279	110 471	808	116 659	116 679	-20
2013	129 214	126 537	2 677	142 151	139 524	2 627
2014	124 207	122 994	1 213	137 058	139 400	-2 342
2015	124 200	141 454	-17 254	163 148	172 268	-9 121
2016	129 745	122 493	7 252	174 838	154 693	20 145
2017	133 539	135 895	-2 356	197 053	173 049	24 004
2018	158 688	191 102	-32 414	206 485	228 415	-21 930
2019	169 243	178 020	-8 777	243 512	211 435	32 077
2020	177 856	194 266	-16 410	233 019	211 034	21 985
2021	174 860	305 715	-130 855	252 913	344 621	-91 709

Zdroj: Vlastní zpracování dle MONITOR

Dle představitelů vedení Vodňan místostarosta Tomáše Bednařika a radního Radka Čejky, je na tom město finančně velmi dobře. „Možná to číslo nebude vypadat tak dobře, protože jsme minulý rok přijali 3 úvěry, z toho jeden byl přibližně v hodnotě 55 mil. Kč na výstavbu nové části základní školy, pavilonu X. Tento úvěr by měl být letos splacen po obdržení dotace,“⁸⁰ říká radní Radek Čejka k výši schváleného schodku z roku 2021. Svůj pohled na současný finanční stav města vyjádřil také místostarosta Tomáš Bednařik: „Poslední 3 až 4 roky máme hodně aktivní radní a celkově řízení, takže jsme zbývající zůstatky na účtu utratili. Utraceny byly do investic, to znamená, že v této chvíli se můžeme usmívat, protože se všechno zdražuje a tím, že jsme ty peníze utratili, tak jsme městu ušetřili nemalé peníze. Kdybychom čekali do dnešní doby, tak už by bylo všechno výrazně dražší. Dřívější vláda byla spíše opatrnější. Nevím, jestli měli strach nebo na to neměli personální zajištění, aby tolik investovali, ale peníze tím zbývaly. My se dneska ty peníze snažíme udat, jsme v opačné situaci, nemáme nějaký moc velký polštář a zrovna v tomto roce se to hodně odrazilo, protože některé věci nám sklouzly ještě z druhého roku a my teďka jedeme hodně nadoraz.“⁸¹

Graf 3 Vývoj schválených rozpočtů města Vodňany v letech 2011–2021

Zdroj: Vlastní zpracování dle MONITOR

⁸⁰ Rozhovor 2

⁸¹ Rozhovor 1

Struktura rozpočtu se nijak zásadně v průběhu let nevyvíjela, každým rokem je podobná. Sestavování rozpočtu začíná během letních měsíců června a července, kdy je radou schválen harmonogram rozpočtu. Celý proces pokračuje v září, kdy se první návrh dostává k radě a zastupitelstvu, které mají odpovědnost za skladbu daného rozpočtu. První návrhy se probírají na prvním sezení, obvykle na úrovni vedení města. Po následujícím druhém sezení proběhne první rada, po které je návrh vrácen k upřesnění, a na následující druhé radě je již schválen s daným doporučením, změnou nebo je znovu vrácen k přepracování. Mezi první a druhou radou případně probíhají paralelní jednání, během kterých se řeší složitější otázky například v podobě nutných škrtů. Konečný rozpočet je radou schválen v průběhu listopadu a doporučen zastupitelstvu ke schválení. Zastupitelstvo rozpočet schvaluje na posledním zasedání na začátku prosince.

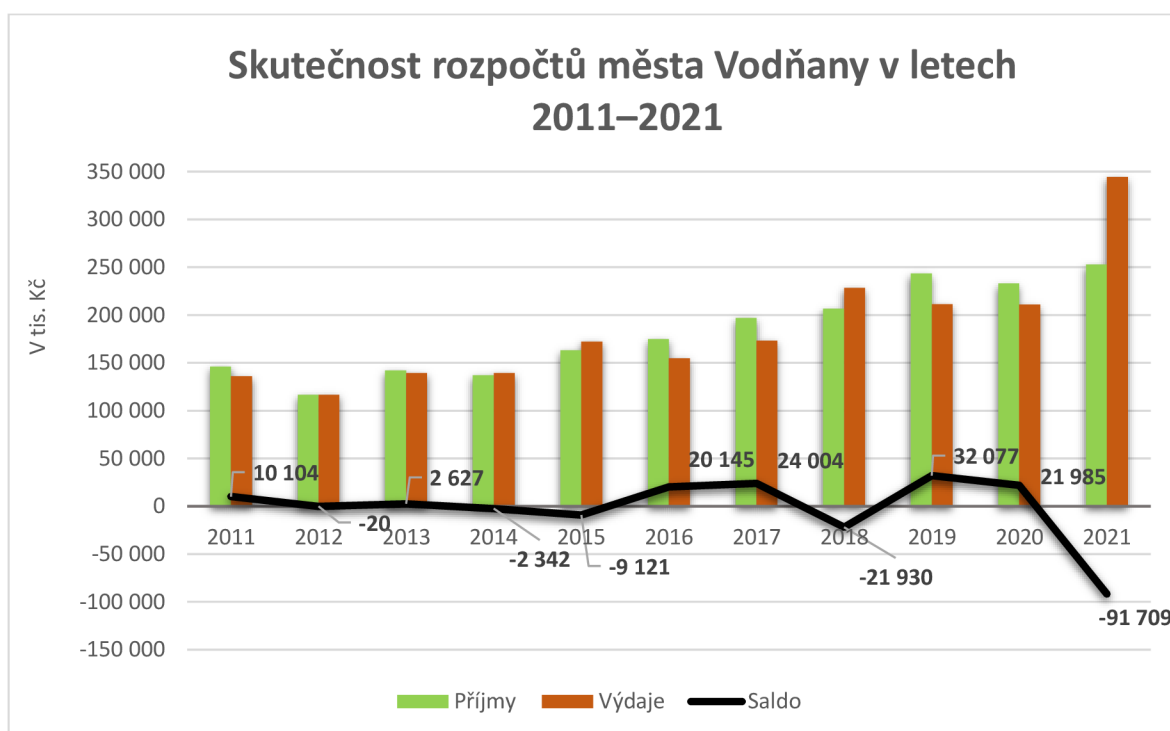
Jak již bylo zmíněno, v posledních několika letech se schvalují výdaje převyšující nad příjmy, čímž dochází k zápornému saldu. S výjimkou roku 2018 je patrné, že skutečná salda bývají naopak kladná. V roce 2019 konečný rozdíl mezi schváleným a skutečným saldem rozpočtu činil 40,9 mil. Kč a v roce 2020 se jednalo o 38,4 mil. Kč. Dle vyjádření Radka Čejky je tento trend způsoben tím, že město nemůže do příjmové stránky zahrnout dotace, které obdrží. Dotace se vkládají do rozpočtu prostřednictvím rozpočtových změn v průběhu roku, a to v době, kdy je známa jejich přesná výše. *„My máme příslib dotace, my máme vyrozumění, že dostaneme dotaci, ale nemůžeme to dát do rozpočtu. Do rozpočtu to můžeme dát až v momentě, kdy známe její přesnou výši, a to je po realizaci akce. To znamená, že my při sestavování rozpočtu počítáme s tou dotací, my kalkulujeme, že bude dotace třeba 30 mil. Kč, ale nevíme, jestli to bude přesně 28 mil. Kč nebo 32 mil. Kč, takže čekáme na moment, kdy budeme přesně vědět, kolik obdržíme. V posledních letech jsme byli úspěšní v získávání dotací, velkých dotací, takže máme rozhodnutí o přidělení, nicméně nevíme přesnou výši.“*⁸²

Tomáš Bednařík uvádí, že je tento trend způsoben také přehnaným očekáváním, které pak není naplněno, a v důsledku toho zůstává na účtu vysoký finanční obnos z minulých období, se kterým se nadále pracuje, a proto je rozpočet navrhován jako schodkový. Určitou roli hraje také rozdíl mezi veřejným a soukromým sektorem. *„V soukromém sektoru běží věci trochu rychleji, tady ve veřejném se věci musí zkrátka někdy více komunikovat, takže se dá říct, že permanentně se klouže v termínech a věci se prostě*

⁸² Rozhovor 2

posouvají. Velmi často se plánuje nějaká investice, která se realizuje až další rok. Financování tím spadne do dalšího roku, tím se to posouvá a rozpočty se nevyčerpávají, proto ty peníze tak zbývají. Nyní máme hodně rozdělaných investic, v roce 2021 se nám ve výdajích potkaly 2 roky. Snažíme se projekty připravovat dobře a kvalitně, celé roztažení tak trvá i rok a více, takže ty projekty z roku 2020 hodně přeběhly do roku 2021. I v důsledku covidu se projekty v roce 2020 hodně zdržely, takže ten loňský byl hodně bohatý z pohledu investic, a tím tak vznikl tento propad v roce 2021.“⁸³

Graf 4 Vývoj skutečných rozpočtů města Vodňany v letech 2011–2021

Zdroj: Vlastní zpracování dle MONITOR

Příjmy města Vodňany

Nejvýznamnější příjmovou položkou jsou daňové příjmy, které prošly ve sledovaném období značnou proměnou. V roce 2011 město přijalo prostřednictvím daňových příjmů necelých 72 mil. Kč, ale po každoročním růstu se hodnota této příjmové složky postupně dostala v roce 2019 až na 133,8 mil. Kč. Podíl daňových příjmů na celkových příjmech byl nejnižší v roce 2011, kdy dosahoval hranice 49,2 %. Naopak nejvyšší podíl by zaznamenán v roce 2014, kdy daňové příjmy tvořily 66,9 % ze skutečných

⁸³ Rozhovor 1

přijatých finančních prostředků. Z celkového pohledu daňové příjmy představují v průměru 58,6 % ze všech příjmů města Vodňany.

K nastavenému systému přerozdělování daní Tomáš Bednařík konstatuje, že situace se před několika lety zlepšila a městu to mírně pomohlo, ale stále by to mohlo být více v porovnání s příjmy velkých měst, jako je Praha nebo Brno. Obecně se ale domnívá, že jsou daňové příjmy pro obce vyvážené, a pokud jsou rozumně spravovány, tak na tom nejsou obce v České republice špatně. *„Každá obec by byla ráda za víc, ale musí vyjít s tím, co má. Mně spíše vadí, že se na města postupně ze státní správy shazuje víc a víc věcí, ale už to není dofinancovááno. Některé ty věci si pak musíme platit ze svých peněz, což je problém.“*⁸⁴ Radek Čejka dodává, že na poslední změně rozpočtového určení daní město vydělalo a na současném nastavení by až na jednu věc nic neměnil. *„Z hlediska komunální politiky mě trápí daň z příjmů živnostníků, kterou bych nechal plně ve městě, protože přerozdělováním se vrací pouze část. Abychom mohli podporovat řemesla živnostníků, tak je potřeba, aby zůstávaly ty jejich zaplacené daně ve městě.“*⁸⁵

Tabulka 8 Vývoj příjmů města Vodňany v letech 2011–2021

Rok	Druhy příjmů (skutečné) v tis. Kč						
	Daňové	Nedaňové	Kapitálové	Přijaté transfery	Investiční / Neinvestiční	Celkem	
2011	71 933	18 137	1 298	54 842	4 120	50 722	146 211
2012	72 698	17 409	612	25 941	550	25 391	116 659
2013	88 906	16 165	861	36 219	11 044	25 175	142 151
2014	91 685	16 633	1 028	27 712	1 818	25 894	137 058
2015	94 994	20 985	3 178	43 990	13 676	30 314	163 148
2016	102 164	18 316	13 093	41 265	7 856	33 409	174 838
2017	116 740	22 837	20 603	36 873	312	36 562	197 053
2018	129 074	26 824	2 159	48 428	4 552	43 876	206 485
2019	133 781	24 600	3 998	81 132	36 934	44 198	243 512
2020	130 869	28 351	9 686	64 113	8 488	55 625	233 019
2021	138 116	26 050	1 047	87 700	35 047	52 653	252 913

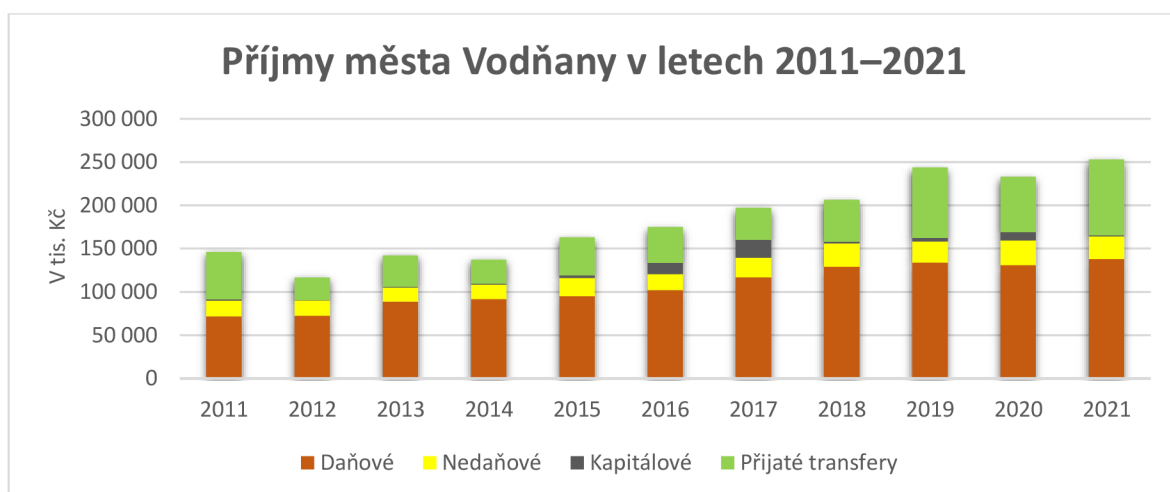
Zdroj: Vlastní zpracování dle MONITOR

⁸⁴ Rozhovor 1

⁸⁵ Rozhovor 2

Město Vodňany má v rámci daňových příjmů zavedeny 3 místní poplatky – poplatek za užívání veřejného prostranství, poplatek ze psů a poplatek za provoz systému, shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů. Oba představitelé se shodují, že poplatky ze psů a za užívání veřejného prostranství neznamenají pro město z hlediska příjmů téměř nic, protože se ročně jedná o přibližně 400 tis. Kč. V roce 2019 se vedení města rozhodlo navýšit poplatek za svoz a uložení komunálního odpadu z původní sazby 492 Kč na 696 Kč s platností od roku 2021. Dle vyjádření Radka Čejky je poplatek stále nízký a nepokryje ani polovinu nákladů této služby. Připouští však, že se ve vysoké míře jedná o politické téma, ale tyto kroky jsou z hlediska vývoje ekonomiky nutné. „*Místní poplatky jsou boj. Lidé obecně neradi platí tyto věci a pro opozici je to snadný terč. Na druhou stranu, kdybychom lidem chtěli v tomto směru pomoci, tak tyto peníze vezmeme z jiné stránky, a to pro město není dobrý,*“⁸⁶ komentuje situaci Tomáš Bednařík a dodává, že v souvislosti s nárůstem ubytovaných zahraničních pracovníků ve městě by rád zavedl nějaký poplatek v této oblasti. Radek Čejka se zmiňuje také o dani z nemovitých věcí, která do rozpočtu za rok 2021 přinesla 6,5 mil. Kč. „*Některá města politicky a velmi libě nezvyšují poplatky za třídění a uložení komunálního odpadu, ale zdvojnásobí daň z nemovitostí, je to jedna z cest. My jsme touhle cestou nešli, zvýšili jsme tyhle poplatky a za mě je to dobře. Já jsem zastávce valorizace poplatků, i když je to nepopulární,*“⁸⁷ dodává.

Graf 5 Vývoj skutečných příjmů města Vodňany v letech 2011–2021

Zdroj: Vlastní zpracování dle MONITOR

⁸⁶ Rozhovor 1

⁸⁷ Rozhovor 2

Nedaňové příjmy tvoří v průměru přibližně 12 % z celkových příjmů města. Od roku 2011 až do roku 2016 se jejich hodnota pohybovala mezi 16 mil. Kč. až 21 mil. Kč. Tento trend se změnil v roce 2017, kdy se městu podařilo zvýšit příjmy z pronajatého majetku, a v následujících pěti letech se již nedaňové příjmy drží v průměru na 25,7 mil. Kč ročně. Místostarosta Bednařík uvádí, že město se snaží více pracovat s veřejným prostorem. Městské pozemky jsou ve vysoké míře využívány občany, kteří s tímto prostorem nakládají, jako by byl jejich vlastní. Dříve se tato problematika neřešila, ale současné vedení má snahu tyto záležitosti více podchytit a stanovovat pravidla nájmu. Příjmy plynou zejména z pronájmů městských bytů, kterých město vlastní okolo 400. Dále z pronajatých kanceláří, domů, rybníků nebo lesů. Dle slov Tomáše Bednaříka se ale stále nejedná o adekvátní příjmy, protože jsou stanovené nájemní podhodnocené.

Při pohledu na kapitálové příjmy lze konstatovat, že jejich podíl na příjmech je pro Vodňany minimální. Nejvyšších kapitálových příjmů město dosáhlo v roce 2016 a 2017, kdy se rozhodlo prodat pozemky v celkové výši 31 mil. Kč. Současné vedení Vodňan se snaží městský majetek prodávat minimálně, otevřeno je spíše výměnám. Majetku města Vodňany a hospodaření s ním spojenému se podrobněji věnuje samostatná část této kapitoly.

Posledním druhem příjmů jsou přijaté transfery. Ve městě Vodňany jsou po celé sledované období dominantní neinvestiční transfery, jejichž hodnota se v letech 2011 až 2021 pohybovala v rozmezí od 25 mil. Kč do 56 mil. Kč. Většinový podíl těchto částek je tvořen z dotací pro příspěvkové organizace a to zejména pro Centrum sociální pomoci. Vysoká souhrnná dotace je poskytována také na výkon státní správy pro obec s rozšířenou působností, kterou Vodňany jsou.⁸⁸ Investiční strana transferů je značně různorodá. Nejnižší hodnota byla zaznamenána v roce 2017, kdy město přijalo 312 tis. Kč. V roce 2018 došlo v komunálních volbách ke změně ve vedení města, které má na investice rozdílný pohled. Nejvyšší hodnoty byly tak zaznamenány v roce 2019 a 2021, kdy jejich součet dosáhl částky 72 mil. Kč. Dotacím a investicím je věnována samostatná část této kapitoly.

Výdaje města Vodňany

Ve výdajové straně rozpočtu každoročně převažují běžné výdaje nad kapitálovými. Poměrový rozdíl se ale za poslední volební období viditelně změnil. U předchozího vedení města, které ve Vodňanech působilo od počátku sledovaného období do komunálních voleb

⁸⁸ Vodňany. *Závěrečný účet města Vodňany za rok 2020* [online]. (PDF). [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: https://www.vodnany.eu/assets/File.ashx?id_org=18428&id_dokumenty=453330

v roce 2018, činily běžné výdaje přibližně 79 %. Jak již bylo zmíněno, nové vedení města více investuje a kapitálové výdaje to značně ovlivnilo. Podíl běžných výdajů tak klesl na průměrnou hranici 65 %.

Tabulka 9 Vývoj výdajů města Vodňany v letech 2011–2021

Rok	Druhy výdajů (skutečné) v tis. Kč		
	<i>Běžné výdaje</i>	<i>Kapitálové výdaje</i>	<i>Celkem</i>
2011	127 608	8 498	136 106
2012	102 634	14 045	116 679
2013	111 028	28 496	139 524
2014	106 224	33 176	139 400
2015	122 304	49 964	172 268
2016	122 940	31 753	154 693
2017	138 565	34 484	173 049
2018	151 567	76 848	228 415
2019	147 219	64 216	211 435
2020	157 283	53 751	211 034
2021	179 251	165 370	344 621

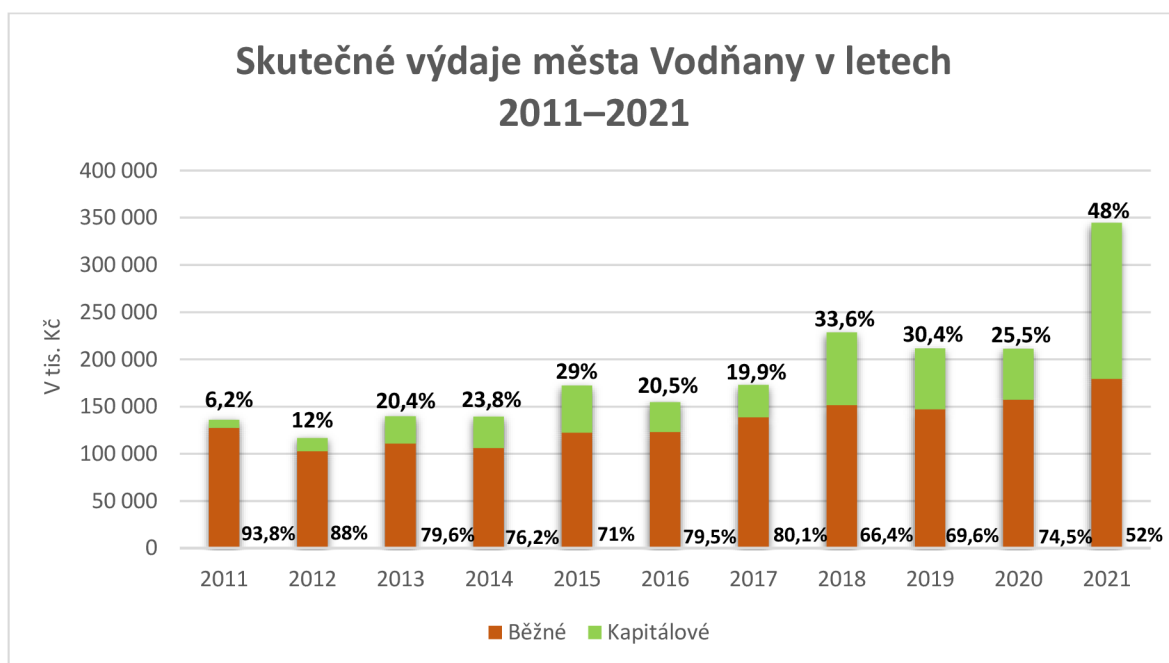
Zdroj: Vlastní zpracování dle MONITOR

Z běžných výdajů jsou pro rozpočet nejvíce zatěžující platy se souvisejícími výdaji, neinvestiční transfery zřízeným příspěvkovým organizacím a neinvestiční nákupy služeb a oprav či udržování majetku. Dle slov radního Radka Čejky není moc možností, kde by město mohlo více šetřit. „Z těch plus minus 150 milionů město reálně disponuje 25–30 miliony. Všechno ostatní jsou výdaje, které jsou téměř neovlivnitelné. S čím my můžeme hýbat, jsou desetitisíce nebo statisíce, ale ne miliony. Jsou to příspěvkové organizace, platy úředníků, správa majetku a pouze s pětinou, možná šestinou vy reálně můžete hospodařit. Pro nás je strašně důležité tuhle pětinu nebo šestinu přiděleného majetku nejlépe zdvojnásobit nebo ztrojnásobit díky dotacím.“⁸⁹

⁸⁹ Rozhovor 2

Místostarosta Tomáš Bednařík vnímá jako nejvyšší výdaj platy a režijní náklady. Spokojenost vyjádřil s poměrem kapitálových a běžných výdajů, který se po několika volebních obdobích zlepšil. Zároveň ale připomíná, že je ve městě stále spousta práce, a to zejména v oblasti oprav, neboť například městské byty, kanalizace a podloží pod městem jsou ve špatném stavu. Největším problémem je dle jeho slov nekoncepčnost, kvůli které se tyto záležitosti řeší pouze na momentální stav, nikoliv na dlouhé roky dopředu a ve výsledku se to časem odráží a brzdí město v plánovaném rozvoji. „*Obecný problém všech veřejných rozpočtů je ten, že lidé s tím nepracují jako se svými penězi. V praxi to funguje tak, že se ten rok nějak rozběhne, nějakým způsobem nakupujeme a v posledním kvartálu zjistíme, že máme na účtu peníze a začneme panikařit, protože pokud je neutratíme, tak je příště nedostaneme. Tohle bývá obecně v lidech zakořeněno a peníze pak nejsou utráceny nijak rozumně a řízeně.*“⁹⁰

Graf 6 Vývoj skutečných výdajů města Vodňany v letech 2011–2021

Zdroj: Vlastní zpracování dle MONITOR

Cizí zdroje a zadluženost

Město Vodňany se dle vyjádření místostarosty nebrání úvěrům, zejména pokud slouží pro investiční příležitosti a splňují představy o nastavených úrocích. Úvěry jsou ve

⁹⁰ Rozhovor 1

Vodňanech využívány kombinačně s dotacemi. Příkladem může být již zmíněná výstavba školního pavilonu X, který je financován z přijatého úvěru, ale po obdržení dotace by měl být tento rok splacen. Další 2 rámcové úvěry k pokrytí investičních záměrů byly přijaty v minulém roce, a to ve výši 15 mil. Kč na zateplení Středního odborného učiliště služeb a na rekonstrukci víceúčelové sportovní haly, kde hodnota úvěru dosáhla částky 25 mil. Kč. Tomáš Bednařík v souvislosti s rekonstrukcí haly konstatuje, že město musí řešit problematiku spojenou s vysokou inflací, protože od zahájení stavby průběžně roste cena materiálu a hodnota vysoutěžené zakázky se zvyšuje. „*Vůbec bych se nebál úvěry využívat. Je ale potřeba přemýšlet trochu dál, dneska to město můžeme těžce zadlužit a peníze rozházet, ale je potřeba přemýšlet, že někdo přijde po nás a asi nebude chtít pak platit 4 roky jenom úvěry a nedělat nic, protože na to nemá,*“⁹¹ doplňuje svůj pohled s ohledem na budoucnost. Dle aplikace MONITOR byl na konci roku 2020 ukazatel dluhové služby 2,26 % a podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům 3,62 %.

Dotace

Dotace jsou pro příjmovou složku rozpočtu Vodňan velmi významné, protože jsou alespoň částečným zdrojem financování téměř všech stavebních realizací, které současné vedení města naplánovalo. Vodňany žádají o všechny typy dotací, které získávají zejména od kraje nebo z evropských fondů. Dle vyjádření místostarosty Bednaříka je město přibližně na 80 % hranici úspěšnosti podaných žádostí. Odhad radního Čejky se mírně odlišuje, protože podle jeho pohledu se jedná o přibližně 60–70 %, ale uznává, že úspěšnost za poslední roky vzrostla.

Na čem se oba představitelé shodují, je kritický pohled na systém dotací. „*Problém v dotacích je ten, že málokdy jsou zaměřené na to, co by bylo skutečně potřeba udělat. Většinou se nám stává, že na to, na co dotaci potřebujeme, tak dotace není, není zrovna vyhlášená nebo se do ní nevejdeme. Pokud uvedu jednoduchý příklad, tak město například potřebuje hranatý dům, ale dotace je postavená na kulatý dům. Takže se pak musíme snažit u hranatého domu zakulatit rohy, abyste se přiblížili té dotaci a vešli se do ní. Mám tak čím dál větší pocit, že dotace to celé prodraží, zkomplikují, svážou vám ruce a ve finále ten přínos, který z toho dostanete, není tak zajímavý. Když jsme například stavěli cyklostezku, tak nás stála 3 mil. Kč a nemohli jsme tam změnit sebemenší věc, protože musíte postupovat*

⁹¹ Rozhovor 1

podle projektového formátu a případné změny musí být schváleny, které ale zahrnují zdlouhavé operace s tím spojené. Kdybychom to stavěli bez dotace, tak si myslím, že to postavíme třeba za stejný peníze a mohli bychom si to udělat více po svém,⁹² vyjadřuje svůj pohled místostarosta Tomáš Bednařík, který zároveň velmi pozitivně hodnotí dotace pro město přijaté od energetické společnosti ČEZ, která pomáhá obcím v blízkosti Temelína s projekty zaměřujícími se například na financování různých sportovišť. V tomto případě vyzdvihuje jednoduchost, rychlost, smysluplnost a bezproblémovost z hlediska podmínek a změn, které jsou během realizace potřeba udělat.

Radní Radek Čejka doplňuje: „Jsou tu některé žádosti, které si musíte takzvaně odchodit. Tím mám na mysli, že je podáváte furt nezměněný a posouváte se v tom žebříčku výš a výš, až ji jednou dostanete. Příkladem je naše žádost o příspěvek na cisternovou stříkačku pro hasiče, která vyšla až na-pošesté. Pak jsou zde cílené žádosti, na které se my více soustředíme, a je jedno jestli od Evropské unie nebo od kraje. Snažíme se sledovat všechny možné zdroje financování a kombinovat je. Například u haly je kombinovaná dotace, tam máme dotace z Evropské unie i kraje.“⁹³ Společně s místostarostou se shodují: „Je to takové nepříjemné, že to řeknu, ale města jsou tlačena do dělání projektů, které Evropská unie nebo kraj chtějí, ale ne ty, které jsou potřeba, což mě mrzí. My se snažíme ty projekty, které jsou potřeba – a tím myslím například vodovodní kanalizační řád, rekonstrukce a opravy –, napasovat tak, aby aspoň část z toho šla přes dotaci.“⁹⁴

Oba představitelé se vyjádřili také k administrativní náročnosti, která je s čerpáním dotací spojená. Dle Radka Čejky je problematika administrativní náročnosti pro radní a samosprávu minimální. Pro úředníky, kteří se dotacemi zabývají, je ale znalost tohoto prostředí a posuzování těchto žádostí důležitá od začátku do konce. Tomáš Bednařík dodává, že dotace nestačí pouze napsat, podat a vyinkasovat, ale práce trvá ještě několik dalších let, kdy je nutné psát monitorovací zprávy, doplňovat informace do různých dokumentů, a to všechno v přidělených termínech, za jejichž nedodržení hrozí pokuty.

Ačkoliv jsou dotace k financování investic ve městě důležité, postoj obou představitelů k nastavenému systému je negativní. Osobní pohled vyjadřuje místostarosta takto: „Systém dotací v České republice je tragédie. Administrativně náročnost neodpovídá výši dotací. Pokud si žádáte o milion, tak je to úplně stejná administrativa, jako když si

⁹² Rozhovor 1

⁹³ Rozhovor 2

⁹⁴ Rozhovor 2

žádáte o 100 milionů. Zatěžuje to nejen vás, ale i ten protějšek, který zaměstnává spoustu lidí.“⁹⁵ Svůj osobní názor vyjádřil také radní: „*Sám za sebe říkám, že bych všechny dotace zrušil. Dotace jsou umělé přelévání peněz a já jsem zásadně proti dotacím. Nicméně pokud jsou, tak proč je nevyužívat. Tím, že by se zrušily dotace, by byl podstatně vyšší příspěvek ze státního rozpočtu na obec a obec by si mohla dělat to, co potřebuje. Ono je sice hezké, že dostanete dotaci na nějaký typ zařízení, ale ta obec potřebuje úplně jiný. Je to můj osobní názor, není to stanovisko města, a pokud ty dotace jsou, tak jsem první, kdo říká, že je musíme využít v maximální možné míře.*“⁹⁶

Investiční záměry a strategický plán

Strategický plán se ve Vodňanech sestavoval v roce 2010 za velké participace všech složek a v roce 2019 byl aktualizován. Prioritní zájmy jsou orientované na školství, kulturu, sport a podporu podnikání. Jedním ze strůjců byl také současný místostarosta Tomáš Bednařík, který zároveň představuje politického garanta strategie.⁹⁷ Dle slov Tomáše Bednaříka byl strategický plán v době sestavování úplná novinka, ale dnes se jedná o nezbytnou součást investic, kterou město potřebuje mít. Mírně kritický je ke způsobu jeho využívání, protože se domnívá, že vedení města s ním neumí příliš dobře pracovat, a je proto důležité se stále učit podle plánu efektivně postupovat. Aktualizace jsou nadále nezbytné, protože například opravy silnic v současném plánu zahrnuty nejsou. Tím by mohlo dojít k jeho rozšíření a implementaci dalších investičních i neinvestičních potřeb. Bednařík dále uvádí, že společně se strategickým plánem má město také investiční plán, který je sice velmi podobný tomu strategickému, ale neřídí se úplně podle toho, protože tento investiční plán vyplynul z daných situací v průběhu času. V rámci systematickosti poukazuje na důležitost dodržování plánu napříč všemi volebními obdobími. Pokud je strategický plán koncipovaný například na 10 let dopředu, je nutné, aby každé volební období s ním dané vládní uskupení města pracovalo a postupovalo podle ustanovené struktury i za předpokladu drobných předělávek. Tím se tak tento nástroj může stát účinným a může usnadňovat plánování způsobů financování a jiných záležitostí s tím spojených. Také Radek Čejka připouští, že investice jsou čerpány ze strategického plánu pouze částečně. Poukazuje ale například na

⁹⁵ Rozhovor 1

⁹⁶ Rozhovor 2

⁹⁷ Vodňany. *Strategický plán rozvoje města* [online]. (PDF). [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: https://www.vodnany.eu/assets/File.ashx?id_org=18428&id_dokumenty=449866

současnou investici v podobě rekonstrukce víceúčelové sportovní haly, která se dá považovat za součást strategického plánu ve sportovních prioritách.

Dle slov radního Čejky s impulsem k novým investicím nejčastěji přichází odbor správy majetku, který přináší typy na jednotlivé dotační programy, se kterými pracuje. V druhé řadě se jedná zejména o členy rady a zastupitele. Místostarosta doplňuje, že důležitou součástí je diskuze v rámci vládní koalice, jejíž rozhodování je primárně založeno na sestaveném plánu, dále mají vliv také možnosti financování a nebo závazky občanům stanovené před volbami.

Mezi primární investiční záměry patřila rekonstrukce víceúčelové sportovní haly a výstavba venkovního koupaliště Škorna. Rekonstrukce haly v současné době (v roce 2022) probíhá a koupaliště bylo od července 2021 v plném provozu připravené pro občany. Přáním místostarosty Bednaříka je také rekonstrukce městského kulturního střediska a knihovny. *„Kulturák by bylo dobrý nějakým způsobem upravit. Počátek plánu byl někdy před 7 lety, kdy byla dokonce vyhlášená architektonická soutěž na přestavbu, kde měla být součástí i knihovna. Tenkrát to ale nedopadlo, věci bylo hodně a tohle se nestalo. Další volební období se s tím nedělalo nic a dneska je to už 7 let stará záležitost, která by dneska byla už koncipována jinak. Bohužel si troufám říct, že to ani za příští volební období nebude, protože teď je důležitější spíš ta knihovna, která je v zoufalých podmínkách,“⁹⁸* vysvětluje situaci. Některé investice Bednařík naopak považuje za zbytečné. Příkladem je komunitní centrum v nedalekém Újezdě, které bylo postaveno pro místních 250 žijících obyvatel, protože zde byla možnost čerpat dotaci. Plánovaných investic je velké množství a jsou již i připravené. *„Kraj už dlouhá léta připravuje opravu mostu a tento rok to sem spadlo a my se na tom musíme nějak podílet. Také připravuje opravu povrchu některých ulic a my budeme dělat spodní části, takže tam najednou spadne okolo 50 mil. Kč. Dále se jedná o krajské silnice, kde oni sundají hořežšek a my se musíme postarat o kanalizace, protože ty jsou naše. Tím máme na daný rok tři čtvrtiny investic vyčerpaných, ať se nám to líbí, nebo ne.“⁹⁹*

Majetek

Informační portál MONITOR uvádí jako celkovou hodnotu majetku města Vodňany částku 1 180 431 tis. Kč k září roku 2021. Z této hodnoty tvoří dlouhodobý hmotný majetek téměř 84 %. Majetek města je obecně složen převážně z pozemků, domů, rybníků, lesů

⁹⁸ Rozhovor 1

⁹⁹ Rozhovor 1

a cest. Místostarosta připomíná také drobný majetek, který představuje vybavení domů a úřadů. Stav majetku se nenacházel dle slov Tomáše Bednařika v ideálním stavu. Mluví zejména o městských bytech, které byly dlouhodobě v nevyhovujícím stavu a město se je nyní snaží rekonstruovat, případně dispozičně upravit. Radek Čejka si v tomto směru pochvaluje odbor správy majetku, který dosáhl obrovského pokroku a zrekonstruoval vysoký počet bytů, kterých ve Vodňanech nikdy nebylo v takové míře zrekonstruováno. Úroveň bydlení se tak neustále zlepšuje. O městské byty je velký zájem a tento stav se odráží i na cenách nájmu, které znamenají zvyšující se nedaňový výnos pro město. Zmíněné byly například také budovy bývalé ubytovny nebo základní umělecké školy, kde vedení města čeká na příležitost smysluplného projektu ke zprovoznění, protože jsou tyto prostory aktuálně prázdné. Bývalá ubytovna za svého provozu generovala každý rok ztrátu 900 tis. Kč a město se jí tak rozhodlo zavřít. Dle vyjádření obou představitelů město majetek nerado prodává a je spíš otevřeno pronájmům a výměnám. Důvodem je primárně problematika spojená se zpětnou vazbou ze strany nových vlastníků. *„Pokud město prodá pozemek a vy ho pak potřebujete zpátky, tak ho už nikdy nezískáte. Pokud potřebujete dát byt jen kus kamene do země, tak lidé velmi rychle zapomenou, že to dřív patřilo městu, a nepustí vás tam. I když se jedná o drobnost, nejste schopný se domluvit. Pokud se tedy nejedná o něco, co je vyloženo pod barákem nebo se nejedná o něco naprosto nezbytného, tak neprodáváme. Spíš se přikláníme ke směně pozemku za pozemek,“¹⁰⁰* objasňuje místostarosta. Při prodeji majetku záleží především na účelu. Radní Radek Čejka upřesňuje důvody případného prodeje: *„Co se týká prodeje majetku, tak je to ve většině případů nějaké vypořádání z historického hlediska, logické vyústění nějakých vazeb nebo majetkových práv. Pak je to prodej majetku na nové parcely pro rodinné domy apod.“¹⁰¹*

Město Vodňany naopak má zájem o nákup majetku, a to především o zmíněné pozemky. Účelem je primárně tvorba ucelené sítě pozemků, kde je možné realizovat potřebné úpravy a následně část prodat jako parcely, případně je pronajímat.

Příspěvkové organizace

Město Vodňany mělo do roku 2015 zřízeno celkem 9 příspěvkových organizací. V roce 2016 došlo ke sloučení základních škol Alešova, Bavorovská a gymnázia, po kterém vzniklo jednotné uskupení Základní škola a Gymnázium Vodňany a počet příspěvkových

¹⁰⁰ Rozhovor 1

¹⁰¹ Rozhovor 2

organizací se snížil na současných 7. Všechny příspěvkové organizace města jsou představeny v tabulce 10, která zároveň vyobrazuje vývoj schválených provozních příspěvků pro jednotlivé organizace v letech 2011, 2016 a 2021. Jak již bylo zmíněno, v roce 2011 jednotné uskupení Základní škola a Gymnázium Vodňany neexistovalo, a provozní příspěvek v tabulce je tak dohromady složen z jednotlivých schválených příspěvků v daném roce pro všechny školy.

Tabulka 10 Příspěvkové organizace města Vodňany a jejich schválené provozní příspěvky

Příspěvkové organizace města Vodňany				
Název	Zřizovatel	<i>Schválený provozní příspěvek (tis. Kč)</i>		
		2011	2016	2021
Centrum sociální pomoci	Vodňany	1 200	1 800	2 401
Mateřská škola Vodňany	Vodňany	2 678	2 936	3 277
Městská knihovna	Vodňany	1 583	1 780	2 701
Městské kulturní středisko	Vodňany	4 196	5 605	6 354
Městské muzeum a galerie	Vodňany	2 847	3 400	4 755
Střední odborné učiliště služeb	Vodňany	2 096	2 372	2 899
Základní škola a Gymnázium	Vodňany	10 432	10 500	13 424
Celkem		25 032	28 393	35 811

Zdroj: Vlastní zpracování dle MONITOR a oficiálních webových stránek města

Místostarosta uvádí, že sestavování rozpočtů u těchto organizací je stejné jako u městského a obecně jsou používány podobné rozpočty z předchozích let upravené o případné změny a plánované investice. Centrum sociální pomoci a školy mají odlišný systém financování. Centrum sociální pomoci přijímá finance nejen od města, ale také čerpá dotace a sociální programy, které jsou navíc doplněné z osobních financí klientů. Školy mají své předurčené šablony a rámce, které jsou řízené státem. Jaký vývoj z tabulky vyplývá, ten

Tomáš Bednařík také potvrzuje: „*Požadavky organizací se spíš zvyšují. Obecně se všechno postupně zdražuje, do města proudí více peněz a organizace si říkají o víc.*“¹⁰² Součástí příjmů některých příspěvkových organizací jsou sponzorské dary, dotace a vlastní příjmy. Například kulturní středisko získává příjem ze vstupného, z vlastní kavárny, která je součástí budovy, a dalších jiných možností. S vlastními příjmy ze vstupného disponuje také knihovna a galerie. Kriticky se Bednařík vyjadřuje k jedné ze škol: „*Střední odborné učiliště bych úplně odřizl od města. Když si vezmete strukturu učiliště, tak jsme rádi, že tady tuto školu máme, protože se tím zvyšuje nabídka programů pro mladé lidi. Nicméně dvě třetiny děláme pro stát, který tyto lidi potřebuje. Já si myslím, že by nám stát měl tuto část dofinancovat, nikoliv čerpat tyto peníze z městského rozpočtu, kde je potřebujeme do investic.*“¹⁰³

Kontrolu finančních toků u těchto organizací provádí primárně vnitřní auditorka města. Místostarosta Bednařík dodává, že v průběhu roku organizace kontrolují spíš samy sebe, protože se jedná o jejich kompetenci.

Občanská participace

Zájem o komunální politiku ve Vodňanech je nízký. V posledních komunálních volbách, které se konaly v roce 2018, přišlo k volebním urnám 46,76 % oprávněných voličů.¹⁰⁴ Nedostatečný je zájem občanů i podle obou představitelů města. Radní Čejka se domnívá, že se vedení města snaží plnit většinová přání občanů, přizpůsobovat se jim a do dané problematiky občany zapojovat. Dle jeho vyjádření se město snaží s občany komunikovat prostřednictvím městského zpravodaje, rozhlasu, sociálních sítí nebo pravidelných měsíčních setkání se starostou v jednotlivých místních částech, ale občané zejména ve Vodňanech nepřicházejí. V místních částech je angažovanost mírně vyšší, například lidé z okolních Račic a Pražáku zájem projevují, ale ve Vodňanech se jedná jen o jednotlivce. Místostarosta Tomáš Bednařík doplňuje: „*Je to pár lidí, kteří chodí všude, ale z toho města je to zoufalý stav. Ale je pravda, že to bývalo ještě horší, teď se to trochu zlepšuje. Lidé v České republice jsou takový, že si postaví plot a to, co je za ním, je už tolik nezajímá. Maximálně vám zkritizují, co všechno je špatně nebo udělaný blbě, ale když se jich zeptáme, jak by si to představovali, tak vám na to většinou odpoví, že od toho jste tam vy,*

¹⁰² Rozhovor 1

¹⁰³ Rozhovor 1

¹⁰⁴ Český statistický úřad. *Volby do zastupitelstev obcí 2018* [online]. [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2018/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=2&xnumnuts=3106&xobec=551953&xstat=0&xvyber=0>

abyste to dělali, protože oni tohle nebudou řešit. ¹⁰⁵ Kromě pravidelných účastníků se jedná také jednorázově o občany, kterých se týkají například stavební úpravy nebo jiné změny v okolí místa jejich bydliště.

Mezi neaktivnější lidi patří část místních mladých občanů, kteří se angažují například ve vedení různých organizací. Dále se jedná o občany důchodového věku, kteří tímto způsobem naplňují svůj volný čas. Místostarosta Bednařík je za tyto lidi vděčný, byť občas nastanou vzájemné neshody.

Spolupráce obcí

Město Vodňany má v současnosti 4 partnerská města z tuzemska i zahraničí. Z České republiky se jedná o obec Zlaté Hory a ze zahraničních o slovenský Oravský Podzámok, polský Sieraków nad Warta a rakouský Wartberg ob der Aist. V minulých letech patřilo mezi partnerské město také švýcarské Aarwangen, ale vzájemné vztahy byly narušeny a oficiální partnerství bylo ukončeno. Potenciálním novým partnerským městem se může dle slov místostarosty Tomáše Bednaříka stát jedna italská obec, ale začínající spolupráci ovlivnila pandemie spojená s onemocněním covid-19 a změna starosty na italské straně, který se o navázání spolupráce aktivně angažoval.

Spolupráce se projevuje primárně podporou vzájemných návštěv na kulturních a společenských akcích, které města pořádají. Prohloubenější spolupráce funguje také mezi rybářskými školami, které se nacházejí na území Vodňan a Sierakowa.

Ke spolupráci obcí na lokální úrovni se místostarosta Tomáš Bednařík vyjadřuje takto: *„Nevnímám, že by město bylo součástí nějaké hluboké spolupráce nebo uskupení, do kterého bychom byli zásadně zapojeni. Někaké kooperace s jinými obcemi fungují, například v materiálech pro turisty, ale není to nic na bázi pevného společenství v nějakém spolku.* ¹⁰⁶

¹⁰⁵ Rozhovor 1

¹⁰⁶ Rozhovor 1

4.5 Hospodaření a financování města Protivín

Tato kapitola je věnována hospodaření druhého sledovaného města, kterým je Protivín. Jako zdroj finančních ukazatelů a informací byl primárně využit portál MONITOR, který spravuje Ministerstvo financí, a oficiální webové stránky města s veřejnými dokumenty. Interní informace o způsobu hospodaření města Protivín poskytli starosta Jaromír Hlaváč a vedoucí finančního odboru Jaroslava Říhová.

Rozpočty města Protivín jsou ve sledovaném období téměř každý rok sestavovány jako přebytkové. Výjimkou byly vysoké schodky v letech 2017 a 2018, kdy byla v Protivíně realizována dlouho očekávaná investice do opravy hlavního průtahu města. Na konci roku 2021 byl zaznamenán nejvyšší kladný výsledek hospodaření, kde skutečné příjmy převyšovaly výdaje o 19,7 mil. Kč.

Tabulka 11 Schválené a skutečné rozpočty města Protivín v letech 2011–2021

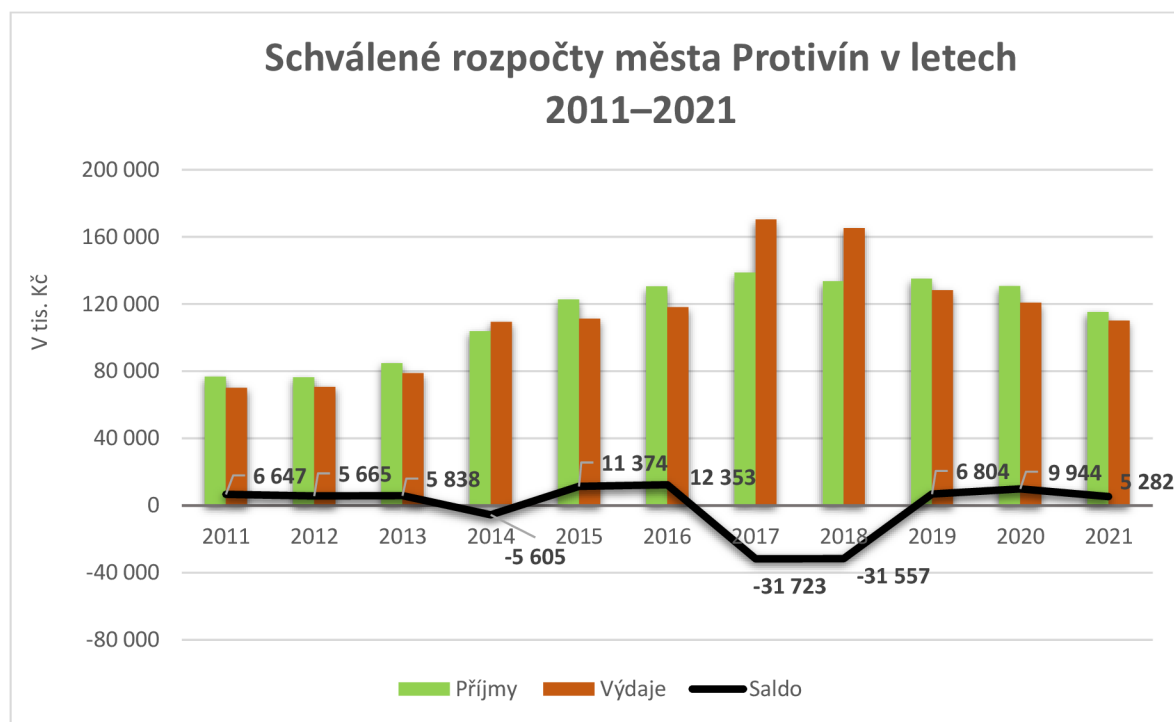
Rozpočet města Protivín						
Rok	Schválený (tis. Kč)			Skutečný (tis. Kč)		
	Příjmy	Výdaje	Saldo	Příjmy	Výdaje	Saldo
2011	76 785	70 138	6 647	82 383	84 927	-2 544
2012	76 372	70 707	5 665	82 791	78 482	4 308
2013	84 745	78 907	5 838	109 176	94 536	14 641
2014	103 826	109 431	-5 605	113 451	122 297	-8 847
2015	122 667	111 293	11 374	126 621	122 482	4 139
2016	130 501	118 148	12 353	125 824	118 640	7 184
2017	138 710	170 433	-31 723	143 538	166 303	-22 765
2018	133 643	165 200	-31 557	126 616	169 589	-42 973
2019	135 107	128 303	6 804	143 983	142 958	1 025
2020	130 777	120 833	9 944	134 663	128 800	5 863
2021	115 345	110 063	5 282	157 130	137 458	19 672

Zdroj: Vlastní zpracování dle MONITOR

Starosta i vedoucí finančního odboru se shodují, že finanční stav města se nachází ve velmi dobrém stavu. Jaroslava Říhová poukazuje na historický vývoj rozpočtového určení daní, jehož novely zákona městu pomohly a příjmovou stránku města to posílilo. Problém vidí zejména v poměru počtu obyvatel na katastrálním území, které Protivín spravuje: „*My jsme poměrně malé město, mívali jsme okolo 5 000 obyvatel, teď máme pokles a spravujeme obrovské území. Máme skoro vyšší rozlohu než Písek, ale protože se finanční obnos rozpočítává podle počtu obyvatel, tak to není pro nás zrovna příznivé.*“¹⁰⁷ Tímto poukazuje na vysokou nákladnost obhospodařování tohoto území z pohledu pozemních komunikací, veřejného osvětlení, kanalizací, vodovodů a dalších věcí s tím spojených.

Jaromír Hlaváč ve spojitosti s finančním stavem zmiňuje poměrně vysoké úvěrové zatížení, kterému je město Protivín podrobno. „*Máme úvěry zhruba ve výši 80 mil. Kč k dnešnímu dni, nicméně volných prostředků máme asi 70 mil. Kč. Ve skutečnosti jsme na tom, i podle našich auditů, ekonomicky velmi dobře. Jsme zdravá firma.*“¹⁰⁸

Graf 7 Vývoj schválených rozpočtů města Protivín v letech 2011–2021

Zdroj: Vlastní zpracování dle MONITOR

¹⁰⁷ Rozhovor 4

¹⁰⁸ Rozhovor 3

Struktura rozpočtu se za posledních 5 volebních období neměnila, protože je město od roku 2002 pod stejným vedením, které zachovává jeho stabilitu. Dle vyjádření obou zástupců Protivína je pro sestavování rozpočtu klíčový říjen daného roku, kdy vedoucí jednotlivých odborů a ředitelé příspěvkových organizací předkládají své požadavky, které by chtěli do rozpočtu zahrnout. Za ucelení těchto požadavků do jednotného městského rozpočtu pro následující rok zodpovídá finanční odbor, který celý tento proces sestavování konzultuje se starostou města, který se v tomto procesu aktivně angažuje. Po projednání rozpočtu zastupitelstvem a radou města je konečná podoba schválena v prosinci.

„Kromě nějakých výkyvů v investicích, které děláme, tak ty provozní potřeby jsou téměř totožné a dají se kopírovat. Promítneme si do toho nějaký plánovaný meziroční vývoj, kde musíme vycházet z těch předpokládaných příjmů,“¹⁰⁹ přibližuje proces sestavování rozpočtu vedoucí finančního odboru. „Po stránce chodu toho úřadu je to jasný, jsou věci provozního charakteru, kde je vždycky klíčový ten vedoucí daného odboru. Ten s námi bojuje o přidělení finančních prostředků. Od nás dostane celek, a pokud nastane průšvih, tak ve skutečnosti musí přijít a s vysvětlením požádat o navýšení toho rozpočtu o to, co si tam nedal. Takhle to u nás funguje 20 let, a to bez jakýchkoliv problémů.“¹¹⁰

Jak již bylo zmíněno, značné schodkové výkyvy v letech 2017 a 2018 byly způsobené rozsáhlou investicí do průtahu města, který Protivínem vede. Povrch komunikace vlastní Jihočeský kraj, který se na financování podílel, ale například kompletní podzemní síť kanalizací a vodovodů včetně veřejného osvětlení a chodníků bylo dle slov starosty financováno z finančních prostředků města Protivín.

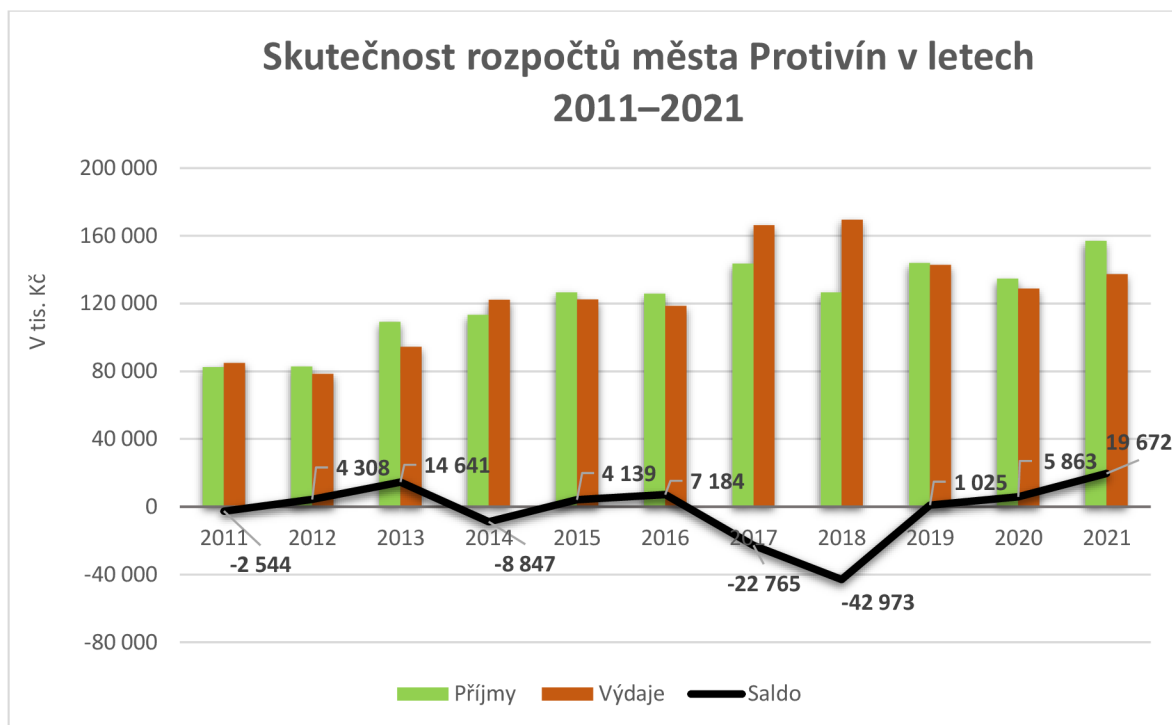
V posledních letech se město nachází ve stabilní finanční situaci, ale ne vždy tomu tak bylo: *„Ta doba byla před 20 lety. Před těmi 20 lety jsme si mnohdy vybírali faktury, které zaplatíme a které ne, aby nám zůstalo na výplaty. To bylo ale krátkodobě, nám pak pomohlo nové rozpočtové určení daní, které nám poměrně významně zvýšilo příjmy, a zároveň jsme zdražili život v Protivíně. Jiná cesta nebyla,“¹¹¹ komentuje starosta situaci, se kterou se město dříve potýkalo.*

¹⁰⁹ Rozhovor 4

¹¹⁰ Rozhovor 3

¹¹¹ Rozhovor 3

Graf 8 Vývoj skutečných rozpočtů města Protivín v letech 2011–2021

Zdroj: Vlastní zpracování dle MONITOR

Příjmy města Protivín

Při pohledu na příjmovou složku města zaujímají daňové příjmy nejvyšší podíl s celkovým průměrem 58,9 % za celé sledované období. Nejnižší podíl daňových příjmů byl zaznamenán v roce 2011, kdy město přijalo částku ve výši 42 mil. Kč s podílem 51 % z celkových příjmů v daném roce. V roce 2018 byl naopak tento podíl s 68,8 % nejvyšší a Protivín obdržel 87,1 mil. Kč na daňových příjmech. Během sledovaného období je vidět značný rozdílový vývoj v daňových příjmech, kdy město obdrželo v letech 2011 a 2012 přibližně dvakrát méně finančních prostředků oproti rokům 2018 až 2021.

Současné rozpočtové určení daní v České republice není dle vyjádření starosty Hlaváče ideální. Problém vidí ve všech dotačních titulech kromě těch, které mají sociální charakter. „Chtěl bych větší procento pro rozpočtové určení daní, protože se domnívám, že obce víc ví, kam potřebují dát peníze, než stát. Ale tohle je politicky neprůchodné. Zrušil bych převážnou část dotačních titulů a nechal bych ty klíčové sociální. Zbytek těch peněz bych přerozdělil nějakým klíčem podle velikosti měst, protože nemáme stejnou potřebu jako Praha, ale zase na druhou stranu nerozumím, proč bychom měli mít 6x méně než Praha. Je složité najít to vyvážení, aby vyhovovala všem. Nepředpokládám, že se něco významně

změní, ¹¹² vyjadřuje svůj pohled na rozpočtové určení daní starosta Protivína a dodává, že příjmy jsou pro město dostačující, ale jakýkoliv objem navíc by byl přínosem. Vedoucí finančního odboru Jaroslava Říhová současné nastavení rozpočtového určení hodnotí kladně, ale zvýšila by podíl na daňových příjmech podle katastrálního území. Také z jejího pohledu jsou příjmy dostačující, ale pokaždé bude město rádo za vyšší obnos.

Tabulka 12 Vývoj příjmů města Protivín v letech 2011–2021

Rok	Druhy příjmů (skutečné) v tis. Kč						Celkem
	Daňové	Nedaňové	Kapitálové	Přijaté transfery	Investiční / Neinvestiční		
2011	41 981	26 924	1 384	12 094	113	11 981	82 383
2012	46 597	26 952	3 838	5 404	0	5 404	82 791
2013	61 321	29 197	1 013	17 645	13 589	4 056	109 176
2014	65 577	28 148	1 240	18 486	12 441	6 045	113 451
2015	67 683	26 290	903	31 745	18 569	13 176	126 621
2016	75 260	29 618	628	20 318	13 224	7 094	125 824
2017	81 946	28 860	6 240	26 492	19 790	6 702	143 538
2018	87 157	31 007	574	7 878	270	7 608	126 616
2019	91 584	31 785	3 448	17 166	9 739	7 427	143 983
2020	86 733	29 880	752	17 298	5 000	12 298	134 663
2021	93 061	37 660	12 263	14 146	4 995	9 151	157 130

Zdroj: Vlastní zpracování dle MONITOR

Součástí daňových příjmů města Protivín jsou aktuálně 4 zavedené místní poplatky – poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů, poplatek ze psů, poplatek za užívání veřejného prostranství a poplatek z pobytu. Dle portálu MONITOR mělo město Protivín před rokem 2012 zaveden také poplatek za provozovaný výherní hrací přístroj. Jaromír Hlaváč by rád do místních poplatků zasáhl, přestože možností není mnoho. „Kdybych přidal o 100 Kč navíc na odpadech, tak je to půl milionu rozdíl, když všichni zaplatí. Pro mě ale tyhle peníze nic neznamenaají,“¹¹³ komentuje svůj postoj k poplatku spojenému s komunálním odpadem.

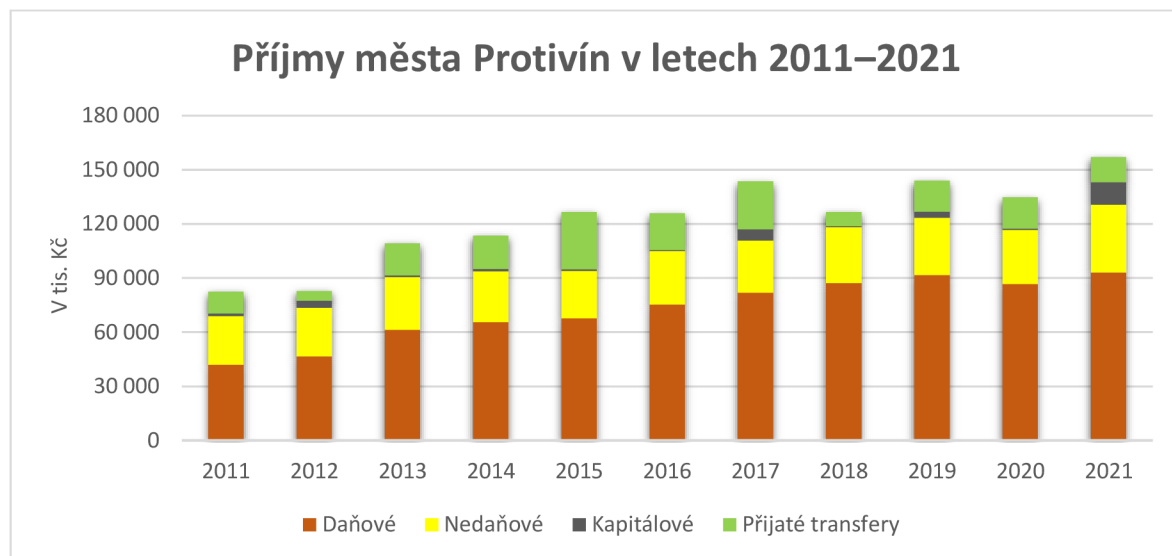
¹¹² Rozhovor 3

¹¹³ Rozhovor 3

Společně s Jaroslavou Říhovou konstatují, že dříve byl v Protivíně poplatek u komunálního odpadu nastaven za váhu popelnice. Toto krátkodobé nastavení se však nevyplatilo, protože občané se snažili mít ve své popelnici co nejnižší váhu a docházelo k rozmísťování odpadů uvnitř města i mimo něj. Protivín se v tomto směru vydává spíše cestou zvyšování ceny vody. „*Tam, kde máme vyšší poplatek, což není místní poplatek jako takový, je cena vody. Ceny vodného a stočného máme poměrně vysoké. Tyhle poplatky jsou takové nejspravedlivější, protože to používají všichni a platí všichni stejně,*“¹¹⁴ dodává vedoucí finančního odboru.

Podobný kolektivní princip má vedení města nastavený také u dani z nemovitých věcí. „*Možná ještě jednou zdražíme daň z nemovitostí, to se může stát. Má to veliký efekt, protože pokud zdražíme nájem v městských bytech, tak to obsáhne jen těch 200 rodin, ale daň z nemovitostí se týká všech. Daň z nemovitostí význam v příjmech má,*“¹¹⁵ konstatuje starosta.

Graf 9 Vývoj skutečných příjmů města Protivín v letech 2011–2021

Zdroj: Vlastní zpracování dle MONITOR

¹¹⁴ Rozhovor 4

¹¹⁵ Rozhovor 3

Nedaňové příjmy představují pro Protivín v průměru téměř 25 % celkových ročních příjmů za celé sledované období. Hodnota těchto příjmů se meziročně pohybuje od 26 mil. Kč po 32 mil. Kč. Výjimku představoval rok 2021, kdy město přijalo v rámci nedaňových příjmů 37,7 mil. Kč. Vedoucí finančního odboru uvádí, že hlavní příjem představuje přibližně 13 mil. Kč z činnosti tepelného hospodářství a nájemné. Dle slov starosty Jaromíra Hlaváče je nejvýznamnější položkou příjem z pronájmu vodovodní soustavy, která pro město představuje 11 mil. Kč ročně. Poukazuje tak na návaznost s cenou vody, protože zvýšená cena vody vede ke zvýšení ceny nájemného tohoto majetku. Dále uvádí jako významné příjmy z pronájmu městských bytů, které jsou však dle jeho vyjádření pro občany velmi příznivé. Starosta Jaromír Hlaváč příjmy z městských bytů komentuje takto: *„My určitě do budoucna zdražíme nájem v bytech. Neříkám, že to bude letos, ale určitě k tomu dojde ve velmi krátké době. Člověk s tím nemůže úplně hýbat, jak si myslí a jak by mu to vyhovovalo, musí taky koukat, aby těm lidem zbylo na ten život, aby si mohli zajít tady do hospody a nakupovat v místních maloobchodech.“*¹¹⁶ Společně s Jaroslavou Řihovou dodávají, že tento příjem je ale zároveň celý promítnut také ve výdajové straně rozpočtu, protože jsou tyto finanční prostředky následně využívány k rekonstrukcím. *„Pro nás jsou to sice pěkný peníze, ale my je tam všechny vrátíme. Dáme tam dokonce víc než, vybereme. My vlastně jen zvelebujeme ten majetek. My těch bytů máme opravených asi 90, ale celkově jich je 200. Ale stavařina je o tom, že vy ty peníze vyberete, vrátíte zpátky a za 20 let zjistíte, že máte opraveno, ale ty první, co jste opravili, můžete opravit znovu. Točí se to dokola.“*¹¹⁷

Při pohledu na vývoj kapitálových příjmů lze konstatovat, že v příjmové stránce města Protivín nehrají téměř žádnou roli. Nejvyšší příjem za celé sledované období byl zaznamenán v roce 2021, kdy město obdrželo téměř 12,3 mil. Kč z prodeje pozemků a dlouhodobého majetku. Dle vyjádření starosty byl pozemek v přibližné hodnotě 4 mil. Kč prodán v průmyslové zóně jedné z tamních firem. Zároveň dodává: *„To je ale významné, nebývá to u nás. Teď to bude ale znovu. Prodali jsme za 17 mil. Kč podzámčí, takže letos to bude taky dost.“*¹¹⁸ Informaci k prodanému majetku přidává také vedoucí finančního odboru: *„Ve dvou vesnicích jsme měli plynofikace, které jsme minulý rok prodali.“*¹¹⁹ Majetku města Protivín bude podrobněji věnována jedna z následujících částí této kapitoly.

¹¹⁶ Rozhovor 3

¹¹⁷ Rozhovor 3

¹¹⁸ Rozhovor 3

¹¹⁹ Rozhovor 4

Poslední příjmovou složku tvoří přijaté transfery. Za celé sledované období je vývoj těchto příjmů velmi rozmanitý. Nejvýznamnější investiční částka byla přijata v roce 2017, kdy dosahovala hodnoty téměř 20 mil. Kč. Opačným případem byl rok 2012, kdy město zaznamenalo nulový příjem. Neinvestiční strana transferů se meziročně různorodě pohybuje na škále od 4 mil. Kč do 13,2 mil. Kč. Této nejvyšší hranice bylo dosaženo v roce 2015, kdy byly přijaty, dle závěrečného účtu hospodaření města, převážně ve spojitosti s obnovou škod po povodních z roku 2013.¹²⁰

Výdaje města Protivín

Ve výdajové straně rozpočtu každoročně převažují běžné výdaje nad kapitálovými. Z poměrového hlediska byly nejvyšší rozdíly zaznamenány v letech 2011 až 2013, kdy běžné výdaje dosahovaly průměrného podílu 82,1 % z celkových výdajů. Od roku 2014 město zintenzivnilo své investiční činnosti a podílová hodnota běžných výdajů klesla na poměr od 51,1 % do 69,3 % vůči kapitálovým.

Tabulka 13 Vývoj výdajů města Protivín v letech 2011–2021

Rok	Druhy výdajů (skutečné) v tis. Kč		
	Běžné výdaje	Kapitálové výdaje	Celkem
2011	69 340	15 586	84 926
2012	68 012	10 470	78 482
2013	73 730	20 806	94 536
2014	84 770	37 527	122 297
2015	77 935	44 546	122 481
2016	70 992	47 648	118 640
2017	85 017	81 286	166 303
2018	91 643	77 946	169 589
2019	84 383	58 575	142 958
2020	87 747	41 053	128 800
2021	91 298	46 160	137 458

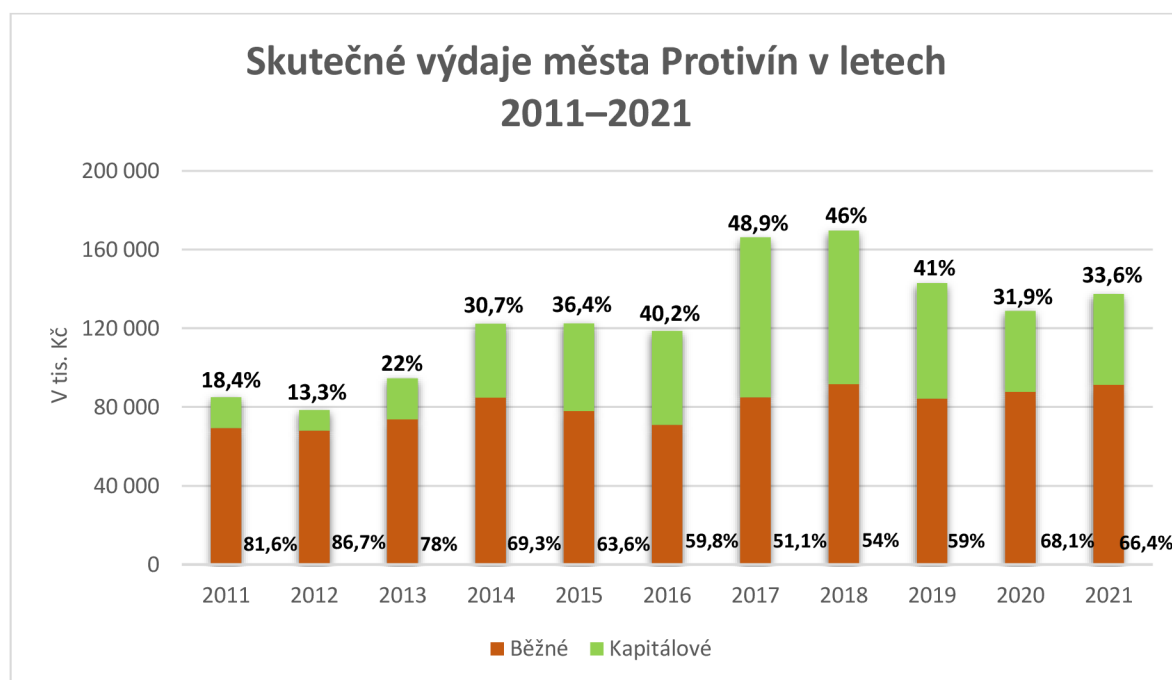
Zdroj: Vlastní zpracování dle MONITOR

¹²⁰ Město Protivín. Závěrečný účet města Protivín za rok 2015 [online]. (PDF). [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: https://www.muprotivin.cz/images/files/106_1999/ZU_2015.pdf

Z pohledu vedoucí finančního odboru patří mezi nejvíce zatěžující výdaje města technické služby společně s tepelným a bytovým hospodářstvím. Běžné výdaje bývají meziročně podobné. Starosta jako nejvíce zatěžující zmiňuje zejména investiční činnost po stránce dopravní infrastruktury, a to včetně všech sítí jako jsou kanalizace a vodovody, které se pod komunikacemi nacházejí. Z běžných výdajů hovoří také o platech společně se souvisejícími výdaji, ale ty se mu nezdají příliš zatěžující, protože město má optimální počet úředníků. „Kdyby tu byly nějaké výdaje, které by se nám zdály vysoké, tak bychom je už dávno snížili,“¹²¹ dodává.

Ve sledovaném období se město Protivín dostalo pouze jednou do situace, kdy bylo nuceno udělat razantní krok ve výdajích z důvodu finanční neúnosnosti, a tím byla výstavba koupaliště. „Výstavba koupaliště byla jedním z mých projektů, který jsem tady v Protivíně chtěl, ale bohužel situace nastala taková, že nebyly vypsané žádné dotační tituly. Zároveň jsme si to nechali spočítat a to koupaliště by nás vyšlo na přibližně 60 mil. Kč, ale místo toho byly peníze použity na průtah toho města. Důležitým faktorem pro zrušení této výstavby byl také roční provoz, který by nás vyšel na pravidelnou ztrátu 5 mil. Kč,“¹²² říká starosta Jaromír Hlaváč.

Graf 10 Vývoj skutečných výdajů města Protivín v letech 2011–2021

Zdroj: Vlastní zpracování dle MONITOR

¹²¹ Rozhovor 3

¹²² Rozhovor 3

Cizí zdroje a zadluženost

Dle portálu MONITOR byla zadluženost města na konci roku 2020 ve výši 84 316 tis. Kč s podílem 9,24 % cizích zdrojů k celkovým aktivům. Nástroj, který město Protivín využívá na pokrytí investičních potřeb, jsou úvěry. Hlavním důvodem jsou dle obou představitelů výhodné podmínky, které bankovní společnosti Protivínu nabízejí. *„My nemáme zastavený majetek, my máme všechny úvěry buď na blankosměnku, nebo úplně bez zajištění, protože obec je dobrý klient pro banku. Vždycky má příjmy a vždycky bude mít z čeho si ta banka vzít, kdybychom náhodou neplatili, a proto to banky také dělají. Výhradně tak z toho spolufinancujeme investice,“*¹²³ konstatuje vedoucí finančního odboru Jaroslava Říhová k využívání úvěrů.

Starosta Jaromír Hlaváč dodává, že úvěry jsou jediný nástroj, který je pro město klíčový. Vzhledem k výši majetku není pro Protivín získání úvěru problémové. Cizí zdroje v podobě úvěrů jsou využívány k předfinancování dotačních projektů, kdy po přijetí dotace se většinová část úvěru jednorázově splatí a zůstatková část se splácí formou jistiny. *„Vždycky to úvěrové zatížení bylo zdravé. My máme zdravé do 250 mil. Kč a úvěrové zatížení máme 80 mil. Kč. Historie myslím ukáže, že to byly nejlevnější peníze, které si město mohlo půjčit, protože průměrnou úrokovou sazbu máme okolo 1 %. Klíčem je v době, kdy jsou levné peníze, nepoužívat vlastní prostředky. My jsme mohli zaplatit řadu věcí z vlastního rozpočtu, ale proč bychom to dělali, když nám někdo dá úvěr s úrokem 0,71 % na 15 let.“*¹²⁴

Dotace

Dotace pro město Protivín znamenají důležitou položku v příjmech, protože se jimi pokrývá řada investičních záměrů, které by pravděpodobně bez obdržených dotací nebylo možné realizovat. Protivín v rámci dotačních titulů spolupracuje již 15 let s externí společností, která městu potřebné dotace vyhledává dle naplánovaných investic, které jsou pro daný rok uvedeny v rozpočtu. Administrativní náročnost je tak pro město minimální. Starosta si tuto formu spolupráce pochvaluje: *„Ta společnost nedostává zapláceno za žádnou papírovou část, dělá to zadarmo. Pouze když získá dotaci, tak dostává provizi z té částky té dotace. My nejsme ochotný tady mít 20 šanomů a furt psát nějaký papíry, to my neděláme. Děláme to v ojedinělých případech, kde je to velmi jednoduché, jako například*

¹²³ Rozhovor 4

¹²⁴ Rozhovor 3

u investičního fondu na kraji. ¹²⁵ Při žádostech je dle slov starosty důležitá nastavená alokace vypsaného dotačního titulu, protože s nízkou alokací je i nízká naděje na získání dotace. Zároveň upozorňuje na problematiku spojenou se snižováním procentuálních podílů. Dříve bylo možné získat dotace, které pokryly i 100 % daného projektu, ale v současné době považuje za úspěch získání dotace alespoň na úrovni 50 % podílu. V souvislosti s úspěšností získání dotací konstatuje, že úspěšnost je se zmíněnými alokacemi vždy předpokladatelná.

Vedoucí finančního odboru Jaroslava Říhová společně se starostou Jaromírem Hlaváčem pohlíží na systém dotací negativně a jsou zastánci úplného zrušení tohoto dotačního systému s navrhovanou alternativou přerozdělování těchto finančních prostředků mezi obce napřímo. Starosta svůj pohled konkretizuje takto: *„Ty dotace jsou takové, že mnohdy tam nemusíte mít nic, a někdy tam musíte už mít třeba stavební povolení. My zase nemůžeme tady mít desítky projektů jen tak, protože pak se stane, že uděláte v daném roce projekt, na který by se dala získat dotace, a ono se to za 2 roky změní, takže ho musíte celý předělávat. Máte představu projektu, ale protože víte, že nesplňujete podmínky na ten dotační titul, tak musíte uzpůsobit ten projekt tomu dotačnímu titulu.* ¹²⁶

K dotační problematice se vyjadřuje také Jaroslava Říhová, která jako příklad uvádí zkušenost města: *„Třeba teď jsme žádali o dotaci na jednu komunikaci v jedné vesnici, ale požadavek toho byl, že tam nebudeme dělat vodovod a kanalizaci. Takovou dotaci si můžou nechat, protože my nebudeme dělat komunikaci, aniž bychom pod tím neudělali síť. Nebudeme uzpůsobovat ten projekt tak, že uděláme cestu a za nějaký rok ji budeme kopat, protože budeme potřebovat vyměnit vodovod. Navíc ten proces kolem toho a to, co následuje. My si to radši uděláme za své a po svém.* ¹²⁷ Zmiňuje také další zkušenost s místní základní školou, kde bylo možné dotaci získat, jen pokud bylo v rámci oprav v plánu zateplení fasády polystyrenem. Dodává však, že částečné dotace od kraje i státu se pro jednotlivé etapy oprav získat podařilo.

Investiční záměry a strategický plán

První strategický plán byl v Protivíně sepsán v roce 2004 současným starostou Jaromírem Hlaváčem. Z tohoto plánu se dle jeho slov podařilo úspěšně realizovat přibližně 80 % plánovaných investic, což považuje za obrovský úspěch. Zároveň ale zmiňuje, že tato

¹²⁵ Rozhovor 3

¹²⁶ Rozhovor 3

¹²⁷ Rozhovor 4

úspěšnost byla daná dotačními tituly, které se městu podařilo s připravovanými projekty úspěšně propojovat. Mezi nezrealizované projekty patřilo koupaliště (problematika s ním spojená byla uvedena již výše ve výdajích) a také rekonstrukce budovy sokolovny. Tato budova se v Protivíně nachází od roku 1930, ale starosta nevidí k rekonstrukci důvod, protože se doposud nenašla možnost nového využití, které by nebylo zároveň pro Protivín ekonomicky nevýhodné.

Nový strategický plán byl rovněž osobně sepsán Jaromírem Hlaváčem a to v roce 2020 s výhledem na 10 let dopředu. Zhodnocení úspěšnosti aktuálního strategického plánu tedy není zatím možné. Strategický plán je primárně zaměřen na investice do obnovy dopravní infrastruktury a gastronomického vybavení včetně rekonstrukce kuchyňského pavilonu místní základní školy, které vedení města odhaduje na 30 mil. Kč. Plán obsahuje také investiční záměry v okolních připojených částech, které Protivín spravuje. Dle vyjádření starosty Hlaváče je strategický plán sestaven tak, aby mohl být v průběhu následujících let aktualizován a rozšířen o případné potřebné změny, které mohou nastat.

Vedoucí finančního odboru ke strategickému plánu dodává, že investiční záměry nejsou realizovány v přesném pořadí podle sestaveného strategického plánu, protože některé projekty je potřeba realizovat podle potřeby nebo naléhavosti daného roku bez ohledu na harmonogram obsažený v tomto plánu. „*My jsme malé město, já se do toho strategického plánu vůbec nepodívám a přesně vím, co a kde potřebujeme. Já tomu rozumím, že to používají ve velkých městech, kde jsou různé čtvrtě a části. V tom velkém nemají přehled o těch malých, ale u nás na maloměstě o všem víme, a to včetně těch okolních vesnic, které spravujeme,*“¹²⁸ vysvětluje svůj osobní pohled Jaroslava Říhová.

Jak už mohly napovědět kapitálové výdaje, město Protivín je v posledních letech investičně aktivní. Největší realizovanou investicí v posledních letech byl hlavní průtah městem se všemi podzemními sítěmi a kompletní rekonstrukce vrchních částí pozemní komunikace včetně ulic na severu Protivína, za které město zaplatilo přibližně 100 mil. Kč. Několika etapovou rekonstrukcí prošla také budova základní školy, za kterou Protivín zaplatil více než 30 mil. Kč. Velmi podporovanou oblastí je také sport. Přibližně 15 mil. Kč bylo investováno do rekonstrukce sportovní haly a 25 mil. Kč do sportovního areálu. Kromě budovy základní školy byly opraveny také budovy mateřských škol, kde se investiční náklady pohybovaly okolo 20 mil. Kč.

¹²⁸ Rozhovor 4

Jaromír Hlaváč říká, že klíčem pro investice je stav daného objektu či vozovky včetně jeho stavu pod zemí. Důležitou roli hraje také četnost využívání, protože se tímto stanovuje pořadí priorit. Zdůrazňuje, že v případě rekonstrukce pozemních komunikací se vždy vyměňuje také kanalizace a vodovody, které se pod danou vozovkou nachází. S impulsem k novým investicím je nejvíce spojen finanční odbor, odbor výstavby, rada a zastupitelstvo. Z hlediska investic je důležitých také 8 připojených částí, které Protivín spravuje a jejichž požadavky je nutné do investičního plánování zařadit.

Pro rok 2022 jsou v Protivíně a okolních částech naplánovány investice v přibližné hodnotě 44 mil. Kč a opravy ve výši 20 mil. Kč. Jednou z hlavních investic je rekonstrukce budovy bývalé školy v Míšenci, která bude přestavěna na zázemí pro obec a bytové prostory. Mezi další investice je zařazena oprava kaple na návsi ve Chvaleticích, oprava hasičské zbrojnice v Záboří, oprava části kanalizací a některých pozemních komunikací. V plánu je také další etapa rekonstrukce školy, tentokrát vnitřního vybavení, a také rekonstrukce zázemí sportovní haly, na které město dotačně dříve nedosáhlo. *„Důležité je si udělat představu, kolik si můžeme dovolit v tom daném roce z toho rozpočtu. V průběhu roku se to samozřejmě mění, protože vidíme, jaký je vývoj investic, co si můžeme nebo nemůžeme dovolit a jaké jsou nebo nejsou příjmy, protože se to mění. Ale vždy si necháváme nějakou rezervu, nikdy nevíme, co se může stát a kde bude potřeba neočekávaný výdaj,*¹²⁹ dodává vedoucí finančního odboru.

Majetek

Hodnota majetku města Protivín dosahovala dle portálu MONITOR 834 359 tis. Kč k září roku 2021. Z této hodnoty je 91,6 % složeno z dlouhodobého hmotného majetku. Protivín neeviduje ve vlastnictví žádné lesy nebo rybníky. Majetek je složen výhradně z budov, včetně těch, které se nacházející v připojených částech. Jedná se o hasičské zbrojnice, školy, pozemky, vodohospodářský majetek, kulturní a sportovní zařízení.

Dle vývoje kapitálových příjmů je zřejmé, že město majetek prodává spíše výjimečně. Tuto skutečnost potvrzuje také starosta města, který zároveň dodává, že důvody spojené s prodejem jsou vždy jen ekonomické. *„Prodávali jsme většinou jen jednotlivé byty, ale ucelené celky jsme nikdy neprodali. Pokud bychom to prodali, tak se sice zbavíme toho opravování, ale zároveň se zbavíme 100 % sociálních jistot těch lidí. Protože pokud by to*

¹²⁹ Rozhovor 4

koupil někdo jiný, tak nájem nezůstanou tak nízké, jako jsou teď, a vy pak nemáte možnost sociálně pomoci občanům, když to potřebují. Když máte 200 bytů, tak furt máte možnost ovlivnit 200 rodinám jejich život,“¹³⁰ vysvětluje situaci starosta Jaromír Hlaváč. Vedoucí finančního odboru Jaroslava Říhová dodává, že Protivín prodává primárně zbytný majetek. „Teď jsme třeba prodali podzámčí. To se prodávalo v podstatě z toho důvodu, že se prodal zámek a to podzámčí vždycky historicky patřilo k tomu. Noví majitelé tam plánují vybudovat penzijní ubytování, nějaké obchody, prostě to udělat tak, jak by podzámčí mělo vypadat.“¹³¹

Důvody spojené s koupí majetku jsou rovněž spojeny s ekonomickou a strategickou výhodností. Dále se ve většině případů jedná o přístupové cesty, které město potřebuje, případně o pozemky, které má Protivín v úmyslu zařadit do územního plánu.

Příspěvkové organizace

Město Protivín mělo ke konci roku 2021 zřízeno celkem 4 příspěvkové organizace, které jsou uvedeny níže v tabulce 14. V roce 2015 je schválený provozní příspěvek u 1. Mateřské školy společný s příspěvkem Mateřské školy Krč.

Tabulka 14 Příspěvkové organizace města Protivín a jejich schválené provozní příspěvky

Příspěvkové organizace města Protivín				
Název	Zřizovatel	<i>Schválený provozní příspěvek (tis. Kč)</i>		
		2015	2018	2020
Městské kulturní středisko	Protivín	4 900	6 000	7 000
Základní škola Protivín, se sídlem Komenského 238	Protivín	4 300	4 800	5 250
1. Mateřská škola, se sídlem Ve Školce 786	Protivín	1 400	1 400	1 500
2. Mateřská škola, se sídlem Boženy Němcové 806	Protivín	1 200	800	940
Celkem		11 800	13 000	14 690

Zdroj: Vlastní zpracování dle MONITOR a oficiálních webových stránek města

¹³⁰ Rozhovor 3

¹³¹ Rozhovor 4

Do roku 2017 mělo město zřízeno 5 příspěvkových organizací. Tou jednou navíc byla Mateřská škola Krč, která se po odchodu ředitelky v roce 2018 sloučila s 1. Mateřskou školou, se sídlem Ve Školce.

Sestavování rozpočtu příspěvkových organizací probíhá stejným způsobem jako u městského rozpočtu. Za předložení návrhu a požadavků rozpočtu vedoucí finančního odboru zodpovídá ředitel nebo ředitelka dané organizace podobně jako vedoucí daného odboru. Případné potřebné investice město obvykle přenáší na sebe, protože se jedná o majetek města a nedochází tak k navyšování rozpočtu příspěvkových organizací. „*Takové ty běžné opravy a běžnou údržbu, tak to se samozřejmě dohodneme na navýšení rozpočtu. Nebo pokud ví, že budou mít nějaké problémy, jako kultura s příjmy v posledních letech, tak to v tom rozpočtu zohledňujeme. Investice, které si nechávají a nepřenášejí se na město, jsou třeba ty, na které si škola nebo kultura sežene nějaké dotace,*“¹³² konstatuje Jaroslava Říhová s tím, že dotační programy jsou pro tyto oblasti občasně vypsány a příspěvkové organizace meziročně nijak nenavyšují své požadavky.

Finanční toky uvnitř těchto organizací jsou v průběhu roku pravidelně kontrolovány, aby nedocházelo k neočekávaným problémům. Kontrolu zajišťuje vnitřní kontrolní útvar, který představuje práci auditu přímo na městském úřadě.

Občanská participace

Občanská participace z pohledu volební účasti v komunálních volbách v roce 2018 se dá považovat za velmi nízkou. Svůj názor k volebním urnám přišlo vyjádřit 36,27 % oprávněných voličů.¹³³ Angažovanost občanů v průběhu volebního období téměř neexistuje a vedení města ji ani nevyžaduje. „*Já na tohle moc nejsem. Já mám obecný názor takový, že jednou za 4 roky jsou volby a občané si mají vybrat a pak rozhodovat samospráva. V průběhu volebního období nezjišťujeme, co si občané myslí. Já jim na začátku volebního období napíšu, co je náš volební program, a pokud si ho vyberou, tak jim za 4 roky napíšu, co se z toho udělalo nebo ne. V našem případě se z toho splní tak 95 % a o tom to je, podle mě,*“¹³⁴ komentuje svůj postoj k občanské participaci v Protivíně starosta Jaromír Hlaváč.

¹³² Rozhovor 4

¹³³ Český statistický úřad. *Volby do zastupitelstev obcí 2018* [online]. [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2018/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=2&xnumnuts=3104&xobec=549771&xstat=0&xvyber=0>

¹³⁴ Rozhovor 3

Zároveň dodává, že nemá v oblibě plané sliby a snaží se před volbami informovat občany o všech investičních záměrech, které jsou závazné a budou skutečně splněny. Nevylučuje však, že ve volebním programu mohou nastat změny v případě obdržení dotace, se kterou předem není možné kalkulovat.

S postojem starosty souhlasí také vedoucí finančního odboru Jaroslava Říhová, která se přiklání k názoru, že občanská participace se má projevit primárně ve volbách. *„Pokud zastupitelstvo řekne, že by se mohlo něco udělat, ale předtím se ještě zeptají, tak proč se pak nechali volit? Ve vedlejším Písku o všem rádi dělají referenda, několik let už debatují o plaveckém stadionu a doteď ho nemají, protože pokaždé vyjde od veřejnosti něco jiného. Zastupitelé tam jsou od toho, aby činili rozhodnutí, ale často se bojí vzít tu zodpovědnost. Lidé nebudou mít nikdy jednotný názor, vždycky se to bude někomu líbit a někomu ne,“*¹³⁵ vyjadřuje svůj pohled Jaroslava Říhová s tím, že případné zasedání zastupitelstva a volební programy jsou veřejnosti vždy přístupné. Poukazuje také na zkušenost s projednáváním územního plánu, kterého se zúčastnilo 5 lidí, ale větší odezva přicházela až po jeho schválení, kdy se toto rozhodnutí týkalo části obyvatel.

Spolupráce obcí

Informace o partnerských městech nejsou na oficiálních webových stránkách dostupné, ale dle slov starosty má město Protivín partnerská města ve Švýcarsku a Německu. I přes oficiální partnerství však neexistuje mezi těmito městy jakákoliv komunikace vedoucí ke společné spolupráci.

V rámci regionálních uskupení je město součástí Svazku obcí regionu Písecko, Dobrovolného svazku obcí Blanicko-Otavského regionu a MAS Vodňanská ryba. Jedná se však pouze o formální spolupráci, která nemá téměř žádný význam. *„Formálnost, že tam platíme příspěvky, ale abych pravdu řekla, tak je to podmínka při dotacích být součástí těchto uskupení, dává vám to body,“* udává vedoucí finančního odboru. Starosta doplňuje: *„Spolupráce neznamena skoro nic. Jedním z důvodů je možná i ten, že já tomu nepřikládám skoro žádný důraz. Ty prostředky, které se z toho dají nějakým způsobem generovat, jsou mizivé.“*¹³⁶

¹³⁵ Rozhovor 4

¹³⁶ Rozhovor 3

4.6 Komparace výsledků analýz hospodaření vybraných měst

V návaznosti na předchozí kapitoly, které pojednávají o hospodaření měst Vodňany a Protivín, je tato část věnována komparaci zjištěných výsledků. Výsledky byly zjištěny z dat vycházejících z oficiálních webových stránek obou měst, informačního portálu MONITOR a z postojů oslovených představitelů měst.

Při pohledu na demografickou strukturu je zřejmé, že obě města jsou z hlediska počtu obyvatel odlišná, a to včetně meziročního vývoje. V Protivíně za sledované období počet obyvatel s pravidelnou návazností klesá, zatímco ve Vodňanech v posledních letech přichází po poklesu mírný nárůst. Společnou vlastností je v této oblasti průměrný věk obyvatelstva, který vykazuje trvalý trend stárnutí. Představitelé Protivína se domnívají, že problémem je nedostatečný trh práce z důvodu absence průmyslových zón, odchod mladých lidí a nedostatek pozemků pro výstavbu. Odchod mladých lidí je podle místostarosty Vodňan Tomáše Bednaříka problém také ve Vodňanech, zároveň však dodává, že díky rozšiřující se nabídce zrekonstruovaných městských bytů, stavebních pozemků a možností kulturního využití, má město naději na stabilitu nebo i případný růst počtu obyvatel.

Hospodaření vybraných měst bylo analyzováno za období 2011–2021. Ve Vodňanech byl v období 2017–2021 každoročně schválen schodkový rozpočet, ale výsledný byl přebytkový. Důvodem jsou postupné investice, na které má město přislíbené dotace, ale při sestavování rozpočtu není možné tyto finanční prostředky zahrnout do příjmové položky. Určitý vliv mají také vysoké zůstatky z minulých období, kvůli kterým jsou rozpočty navrhovány jako schodkové. Skutečná salda jsou v Protivíně vykazována převážně jako přebytková, ale v letech 2017 a 2018 byly zaznamenány schodky z důvodu rozsáhlých investic do hlavního průtahu města, které byly dlouhodobě plánované.

Vyjádřené pohledy na současný celkový finanční stav daných měst jsou podobné. Představitelé obou měst se shodují, že jsou na tom po finanční stránce velmi dobře, ačkoliv jsou města zatížena úvěry. V Protivíně jsou dle pravidelných zpracovávaných auditů v dobré ekonomické kondici, větší objem finančních prostředků by však byl pro město přínosem vzhledem k rozsáhlému území, které město spravuje, ale podstatné poměrové měřítko počtu obyvatel je nízké. Také vodňanští představitelé jsou spokojeni, ačkoliv místostarosta Tomáš Bednařík konstatuje, že by pro město nebyl problém během krátké doby investičně utratit 500 mil. Kč, kdyby zde tato možnost byla. Úsporná opatření nejsou ani nebyla dle slov představitelů třeba. Přibližně před 20 lety tomu tak nebylo v Protivíně, kdy město mělo

problém pokrýt běžné výdaje, ale při současném rozpočtovém určení daní se tato situace nedá znovu předpokládat.

Struktury rozpočtů jsou v obou městech stabilní a v zásadě se meziročně nijak nevyvíjejí. Výdajovou část rozpočtu nelze výrazně ovlivňovat, protože zde převažují téměř totožné mandatorní výdaje. První fáze procesu příprav ve Vodňanech začínají již během června nebo července, kdy jsou vytvářeny první návrhy. Klíčovou roli hraje finanční odbor, který předkládá návrhy rozpočtu radě, a následně probíhá během podzimu řada jednání, na kterých se návrh probírá a případně upravuje před jeho schválením. Pro Protivín je významný měsíc říjen, ve kterém podávají své návrhy na rozpočet ředitelé příspěvkových organizací a vedoucí jednotlivých odborů. Kromě vedoucí finančního odboru je klíčovou postavou starosta města, který má na sestavování rozpočtu silný vliv. V obou městech je konečná podoba rozpočtu schválena zastupitelstvem v prosinci.

Příjmy

Pro obě města jsou v příjmové složce nejzásadnější daňové příjmy, které tvoří průměrně přibližně 59 % ze všech příjmů. Ze zpracovaných vývojových příjmových tabulek obou měst je zřejmé, že finanční objem této položky za sledované období výrazně vzrostl, ve městě Protivín dokonce o více než dvojnásobek. S tímto trendem jsou spojeny novely rozpočtového určení daní, které dle všech představitelů městům velmi pomohly. Osobní pohledy na rozpočtové určení daní jsou různorodé. Místostarosta Vodňan Tomáš Bednařík sice považuje rozdělení daňových příjmů za vyvážené, ale zároveň by uvítal větší podíl pro menší města, protože ta velká jsou na tom podstatně lépe. Problém vidí také v nedostatečné výši přidělených příspěvků na výkon státní správy, který je město v rámci své působnosti povinno vykonávat. Radní Radek Čejka je se současným nastavením spokojen, ale uvítal by změnu u odvodu daní z příjmů živnostníků, které by plně ponechal v daném městě. Vedoucí protivínského finančního odboru Jaroslava Říhová také považuje současné rozpočtové určení daní za uspokojující, ale problém vidí v nedostatečných podílech pro obce podle velikosti katastrálního území. Dle starosty Jaromíra Hlaváče není rozpočtové určení daní ideálně nastavené. Z jeho pohledu by mělo dojít ke zrušení dotačních titulů a tyto finanční prostředky rozdělit v rámci RUD, aby došlo k procentuálnímu navýšení příjmů obcí. Mezi daňové příjmy, které obce mohou ovlivnit, patří daň z nemovitých věcí a místní poplatky. V tomto ohledu se vybraná města názorově rozcházejí. Zatímco v Protivíně se uvažuje o zvýšení daně z nemovitých věcí, protože případné navýšení například poplatku za

komunální odpad není ekonomicky tolik efektivní, ve Vodňanech je tato situace opačná a raději se přiklání k navýšení poplatku namísto daně z nemovitých věcí. Průměrný daňový příjem na jednoho obyvatele ve sledovaném období je v obou městech podobný. Ve Vodňanech tato hodnota činí přibližně 15 356 Kč a v Protivíně 14 895 Kč.

Nedaňové příjmy zauímají v rozpočtech měst rozdílné postavení. Ve Vodňanech tato příjmová položka představuje přibližně 12 % z celkových příjmů, zatímco v Protivíně téměř 25 %. Tento rozdíl se projevuje také po průměrném přepočtu na jednoho obyvatele, kde tato hodnota v Protivíně vykazuje částku 6 084 Kč, ale ve Vodňanech 3 099 Kč. V rozpočtu Vodňan jsou tyto příjmy složeny primárně z pronájmu nebytových a bytových prostor. V Protivíně se jedná o významné příjmy spojené s činností tepelného hospodářství, vodohospodářskou infrastrukturou a také s pronájemem bytových či nebytových prostor.

Kapitálové příjmy představují nejnižší příjmovou položku u obou měst. Vodňany ani Protivín se aktivně neangažují v prodeji městského majetku, jedná se pouze o významné jednorázové záležitosti s ekonomickým či jiným typem účelu.

Investiční transfery jsou po průměrném přepočtu na jednoho obyvatele ve sledovaném období na podobné úrovni. V Protivíně tato hodnota činí 1 822 Kč, zatímco ve Vodňanech 1 631 Kč. Průměr Vodňan jednoznačně navyšují roky 2019 a 2021, kdy město přijalo dotace v celkové hodnotě 72 mil. Kč. Patrný rozdíl se nachází u neinvestičních transferů. V této složce Vodňany přijímají velkou část dotací pro příspěvkové organizace, a to zejména pro Centrum sociální pomoci. Vysoký podíl je dále tvořen souhrnnou dotací na výkon státní správy, neboť Vodňany zauímají postavení obce s rozšířenou působností.

Tabulka 15 Komparace skutečných příjmů v období 2011–2021

Komparace skutečných příjmů vybraných měst		
2011–2021	<i>Vodňany</i>	<i>Protivín</i>
Průměrné daňové příjmy na 1 obyvatele	15 356 Kč	14 895 Kč
Průměrné nedaňové příjmy na 1 obyvatele	3 099 Kč	6 084 Kč
Průměrné kapitálové příjmy na 1 obyvatele	755 Kč	602 Kč
Průměrné investiční přijaté transfery na 1 obyvatele	1 631 Kč	1 822 Kč
Průměrné neinvestiční přijaté transfery na 1 obyvatele	5 558 Kč	1 695 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování dle MONITOR a ČSÚ

Tabulka 16 Výkon státní správy ve vybraných městech

Rozsah a příspěvky na výkon státní správy		
	<i>Vodňany</i>	<i>Protivín</i>
Rozsah přenesené působnosti	ORP, POU	POU
Příspěvek pro rok 2021	16 551 000 Kč	3 497 100 Kč
Návrh příspěvku pro rok 2022	16 345 800 Kč	3 464 500 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování dle MV ČR¹³⁷

Výdaje

Většinový podíl ve výdajových stranách rozpočtů obou měst tvoří běžné výdaje. Za celé sledované období 2011–2021 bylo na běžné výdaje ve Vodňanech vynaloženo průměrně 75,5 % finančních prostředků v poměru ke kapitálovým, zatímco v Protivíně 67,1 %. Pohledy na nejvíce zatěžující výdaje se liší. Ve Vodňanech se dle místostarosty jedná o platy a režijní náklady. Dle představitelů Protivína je významná část výdajů spojena s technickými službami společně s bytovým a tepelným hospodářstvím. Po přepočtu obou stran výdajů v rámci komparace lze konstatovat, že město Vodňany průměrně vynaloží zhruba o 2 736 Kč více v běžných výdajích na jednoho obyvatele než Protivín. U kapitálových výdajů je situace opačná, neboť Protivín v průměru na jednoho obyvatele vynaloží o 1 627 Kč více než Vodňany.

Tabulka 17 Komparace skutečných výdajů v období 2011–2021

Komparace skutečných výdajů vybraných měst		
2011–2021	<i>Vodňany</i>	<i>Protivín</i>
Průměrné běžné výdaje na 1 obyvatele	19 234 Kč	16 498 Kč
Průměrné kapitálové výdaje na 1 obyvatele	7 352 Kč	8 979 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování dle MONITOR a ČSÚ

Cizí zdroje a zadluženost

Obě vybraná města se využívání cizích zdrojů v podobě úvěrů nebrání a pravidelně je čerpají za účelem financování investic. Jedná se o podstatný nástroj, který mohou města

¹³⁷ Ministerstvo vnitra České republiky. *Příspěvek na výkon státní správy* [online]. [cit. 2022-03-14]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/prispevek-na-vykon-statni-spravy-prispevek-na-vykon-statni-spravy.aspx>

získávat za výhodných podmínek a využívat jej k předfinancování dané investice, předtím než obdrží přislíbenou dotaci, nebo jej splácet formou jistiny z vlastních prostředků. Po přepočtu celkové zadluženosti města Vodňany na jednoho obyvatele se hodnota pohybuje přibližně na 2 060 Kč a v Protivíně na 17 540 Kč. Ukazatel dluhové služby ve Vodňanech představuje nízkou míru s hodnotou 2,26 %. Ačkoliv Protivín vykazuje přibližně o 9 % vyšší hodnotu, stále se nachází mezi obcemi s minimálním rizikem. Zdravou míru zadluženosti si představitelé obou měst hlídají prostřednictvím vnitřních auditů.

Tabulka 18 Ukazatele zadluženosti vybraných měst k 31. 12. 2020

Ukazatele zadluženosti v tis. Kč		
k 31. 12. 2020	<i>Vodňany</i>	<i>Protivín</i>
Celková zadluženost	14 495	84 316
Zadluženost na 1 obyvatele	2,06	17,54
Dluhová služba	2,26 %	11,16 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle MONITOR

Dotace

K systému dotací zaujímají všichni představitelé vybraných měst kritický postoj. Největší nedostatky dotačních titulů z pohledu představitelů Vodňan a Protivína jsou:

- rozporující podmínky se skutečnými potřebami obcí;
- vysoká nákladovost spojená s průběhem dotačního procesu;
- vysoká administrativní náročnost bez ohledu na typ dotace;
- nízké procentuální podíly k pokrytí investičního projektu;
- nízká alokace, která představuje menší šanci na získání dotace;
- složitě nastavené podmínky pro splnění žádosti.

Kromě místostarosty Vodňan Tomáše Bednaříka všichni představitelé vyjádřili svou náklonnost k úplnému zrušení dotačních titulů a rozdělení těchto prostředků mezi obce ve spravedlivém procentuálním poměru. V nastaveném způsobu žádostí o získání dotace jsou obě sledovaná města rozdílná. Město Protivín využívá služby specializované externí společnosti, naopak Vodňany mají své interní úředníky aktivně se pohybující v této oblasti. Ve spojitosti s tímto nastavením se liší také administrativní náročnost, kterou představitelé Protivína oproti Vodňanům téměř nepocítují. Představitelé obou měst se shodují, že hlavní problematikou jsou nastavené pevné podmínky vypsaných dotací, které ale téměř

neodpovídají potřebám obcí. Ve městě Protivín raději dotaci odmítnou a vyhledají jiný způsob financování, aby mohl být daný investiční projekt realizovaný podle jejich potřeb a představ. Vodňany naopak mají snahu upravit daný projekt tak, aby vyhovoval nastaveným podmínkám pro získání dotace. Problémy bývají také spojeny s nízkou četností některých vypsanych dotačních titulů v dané oblasti, případně s nastavenou alokací, která městům neumožňuje na dotaci dosáhnout.

Investiční záměry a strategický plán

Obě vybraná města disponují vlastním strategickým plánem. Ve Vodňanech do jeho sepsání byly zapojeny skupiny lidí složené z řad představitelů měst, místních organizací a všech věkových struktur aktivních občanů. Protivínský strategický plán byl kompletně sestaven starostou města Jaromírem Hlaváčem.

Zástupci obou sledovaných měst přiznávají, že vedle strategického plánu mají také investiční plán, který určitým způsobem harmonizuje se strategickým, ale primárně je využíván podle aktuálních potřeb, které vyplývají z daného stavu v daném roce. Podle vedoucí finančního odboru Protivína Jaroslavy Říhové je strategický plán vhodným nástrojem spíše pro velká města, ale v případě malého města, jako je Protivín, jeho potřebu vyloženě nepociťuje. Místostarosta Vodňan Tomáš Bednařík strategický plán vnímá jako nezbytnou součást města, ale k jeho účelnosti je zapotřebí efektivní naplňování a synchronizace směru napříč rozdílným vedením města v daných volebních obdobích. Starosta Protivína Jaromír Hlaváč a místostarosta Vodňan se shodují, že důležitou roli hrají průběžné aktualizace, které mohou dlouhodobě koncipovaný strategický plán rozšiřovat o případné potřebné doplňující změny. Impuls k investičním záměrům dává ve Vodňanech primárně odbor správy majetku, který informuje o aktuálním přehledu vypsanych dotačních titulů, a také členové rady a zastupitelstva. Pro Protivín je v této oblasti důležitý odbor výstavby, finanční odbor a rovněž rada se zastupitelstvem. Investiční záměry ve Vodňanech častokrát zpomalují územní vlastnická práva.

Majetek

Z pohledu majetku představitelé obou měst zmiňují zejména městské byty, kde se v určité míře jejich správa odlišuje. Vodňany i Protivín pravidelně investují do rekonstrukcí bytových prostor, ale hospodaření z hlediska nastaveného nájemného je rozdílné. Vzhledem k rekonstrukcím, které zvyšují úroveň bydlení a také zájem o městské byty ve Vodňanech,

se zvyšují také nastavené ceny nájmu, které pro město znamenají vyšší nedaňové příjmy. Ačkoliv v Protivíně probíhají rekonstrukce bytů taktéž, vedení města udržuje ceny nájmu na nízké úrovni, protože se jedná o určitý směr, kterým mohou řadě občanů nabídnout sociální pomoc a zároveň jim uspoří část finančních prostředků, kterými mohou tyto lidé podpořit místní lokální podniky, v důsledku čehož tyto finanční prostředky ve městě zůstávají.

Obě města vlastní objekty, pro které zatím nemá vedení měst využití aniž by provoz případného nového projektu generoval pravidelnou ztrátu. V Protivíně se jedná o místní sokolovnu a ve Vodňanech o bývalou ubytovnu nebo budovu základní umělecké školy. Prodeje a koupě nemovitých věcí musí být z pohledu obou měst účelové. Primárně se jedná o pozemky, o které mají Vodňany vysoký zájem. Majetkové poměry obou měst přibližuje následující tabulka.

Tabulka 19 Majetek vybraných měst k 31. 12. 2020

Hodnota majetku v tis. Kč		
k 31. 12. 2020	<i>Vodňany</i>	<i>Protivín</i>
Celkový majetek	1 089 964	813 894
Celkový majetek na 1 obyvatele	155,09	169,28
Dlouhodobý hmotný majetek	892 357	757 576
Dlouhodobý hmotný majetek na 1 obyvatele	126,97	157,57

Zdroj: Vlastní zpracování dle MONITOR

Příspěvkové organizace

Počet zřízených příspěvkových organizací je ve Vodňanech vyšší, čemuž odpovídají také vynaložené roční výdaje v této oblasti. V roce 2021 město Vodňany vynaložilo na celkových příspěvcích pro své příspěvkové organizace 35 812 tis. Kč, což v přepočtu na jednoho obyvatele znamená přibližně 5 120 Kč. V Protivíně jsou tyto hodnoty podstatně nižší. Celkový roční výdaj tvořil 13 180 tis. Kč, tedy zhruba 2 770 Kč na jednoho obyvatele. Sestavování rozpočtů u příspěvkových organizací je dle vyjádření představitelů podobné jako u městského a jejich struktura se v zásadě meziročně výrazněji nemění. Místostarosta Vodňan však konstatuje, že finanční požadavky příspěvkových organizací se zvyšují, zatímco vedoucí finančního odboru v Protivíně tento pocit nemá. Kontrolu finančních toků uvnitř jednotlivých organizací zajišťují vnitřní auditoři města, avšak místostarosta Tomáš

Bednařík potvrzuje, že ve Vodňanech si příspěvkové organizace tyto záležitosti primárně kontrolují a spravují samy.

Tabulka 20 Příspěvkové organizace vybraných měst k 31. 12. 2021

Příspěvky zřízeným příspěvkovým organizacím v tis. Kč		
k 31. 12. 2021	<i>Vodňany</i>	<i>Protivín</i>
Počet příspěvkových organizací	7	4
Celkové příspěvky	35 812	13 180
Celkové příspěvky na 1 obyvatele	5,12	2,77

Zdroj: Vlastní zpracování dle MONITOR a ČSÚ

Občanská participace

Zájem o komunální politiku je v obou městech z pohledu procentuální účasti v posledních komunálních volbách v roce 2018 nízký. Ve Vodňanech k volebním urnám přišlo 46,75 % občanů, zatímco v Protivíně pouze 36,27 %. Dle vyjádření představitelů obou měst je přístup k občanské participaci rozdílný. Starosta a vedoucí finančního odboru města Protivín se domnívají, že občanská participace se má projevit výhradně v komunálních volbách, během kterých si občané zvolí své preferované zástupce a přenechají jim tím důvěru v rozhodovacích procesech ve vedení města pro následující 4 roky. Město Vodňany naopak vyvíjí snahu občany co nejvíce vtáhnout do problematiky meziročního dění a aktivně s nimi komunikovat prostřednictvím osobních setkání, rozhlasu nebo psané komunikace, ale zpětná vazba je velmi mizivá. Určitý zájem je patrný spíše u mladší generace nebo občanů důchodového věku.

Spolupráce obcí

Obě vybraná města mají navázaná oficiální partnerství s jinými městy a jsou součástí také regionálních uskupení. Vodňany se snaží v tomto směru udržovat aktivitu a vzájemnou spolupráci prohlubovat. Pro Protivín se však jedná spíše o vztahy historické, ve kterých již žádná komunikace ani spolupráce neprobíhá. Vodňany i Protivín se společně nacházejí v několika regionálních uskupeních. Dle vyjádření představitelů těchto měst se ale jedná pouze o formální záležitost bez zásadního významu.

5 Závěr

Diplomová práce se zabírala problematikou hospodaření, místní samosprávy a rozvoje na úrovni malých měst. Vzhledem k povaze tématu byly určeny tři dílčí cíle: charakterizovat vybraná města z historického pohledu, občanské vybavenosti, samosprávy a demografické struktury; analyzovat nastavený systém rozpočtového hospodaření a vymezit povahu rozhodovacích procesů, které probíhají na úrovni místní samosprávy v rámci rozvoje a rozpočtu. K analýze byla vybrána dvě města ležící v Jihočeském kraji: Vodňany a Protivín.

Z analyzovaných měst patří Vodňany do kategorie obcí s rozšířenou působností a Protivín mezi obce s pověřeným obecním úřadem. Z demografického pohledu je ve městě Protivín společně s trendem stárnutí zaznamenán meziročně přetrvávající úbytek obyvatel. Tato problematika je spojená s nedostatkem stavebních pozemků, slabým trhem práce a odchodem mladých lidí za studiem, protože se ve městě nachází pouze základní škola. Ve Vodňanech zažívají po poklesu počtu obyvatel mírný zpětný nárůst. Důležitou roli hraje nabídka městských bytů, stavebních pozemků a snaha vedení o atraktivitu města.

Rozpočtové hospodaření bylo ve sledovaném období 2011–2021 v obou městech převážně přebytkové. Vykázaná záporná salda jsou ve Vodňanech i Protivíně dána investicemi do plánovaných projektů. Rozpočty ve Vodňanech jsou v posledních letech sestavovány jako schodkové, naopak v Protivíně primárně jako přebytkové. Pohledy jednotlivých představitelů na finanční stav měst jsou podobné – s převládající spokojeností. Obě sledovaná města by však uvítala větší obnos finančních prostředků. Město Protivín zejména kvůli rozsáhlému území, které spravuje, a město Vodňany z pohledu urychlení investičních akcí, které jsou v dlouhodobém horizontu plánované.

V příjmové straně obou sledovaných měst je z provedených analýz patrná závislost na daňových příjmech, které tvoří více než polovinu z celkových příjmů. Pozornost obcí je tak orientovaná na systém rozpočtového určení daní, který prošel řadou novel, které městům napomohly ke zlepšení situace na příjmové straně rozpočtů. V rámci rozpočtového určení daní by například starosta Protivína přerozděloval také finanční prostředky vymezené pro dotační tituly, které by měly být dle jeho slov kromě těch se sociálním charakterem úplně zrušeny. Z celkového pohledu však ve městech se současným nastavením rozpočtového určení daní panuje spokojenost. Nedostatky jsou vnímány odlišně, podle individuálních postojů jednotlivých představitelů. Ačkoliv Vodňany získávají mnohem vyšší příspěvky na

výkon státní správy než Protivín, místostarosta Vodňan v tomto ohledu vyjádřil nespokojenost, protože je na město přenášeno čím dál více úkonů, které město musí dofinancovat z vlastních prostředků. Následkem je navyšování běžných výdajů, které naopak snižují možnosti na straně kapitálových.

Mezi významné příjmy pro rozpočty měst lze zahrnout také dotace, které mají investiční a neinvestiční charakter. Neinvestiční dotace představují například příspěvky na podporu poskytování sociální péče nebo jsou mezi ně zahrnuty již zmíněné souhrnné dotace na výkon státní správy. Účelem investičních dotací je komplexní rozvoj města. S tímto typem dotací se pojí určitá problematika, která z pohledů představitelů měst znamená překážky v mnoha ohledech. Pro město Vodňany jsou dotace v tomto ohledu před realizací i po realizaci projektu administrativně náročné a mnohokrát znamenají i vyšší finanční zatížení. V Protivíně je v otázce dotací vnímána problematika alokace těchto prostředků a zvyšující se míra spoluúčasti ze strany města. Společná shoda představitelů byla zaznamenána u stanovených podmínek dotací, které jsou častokrát v rozporu se skutečnými potřebami měst. U takovéto skutečnosti je otázkou, zda nastavené podmínky dotace přijmout, jak tomu obvykle bývá ve Vodňanech nebo raději vyhledat jiný způsob financování, například prostřednictvím cizích zdrojů, a zachovat realizaci projektu podle vlastních potřeb jako v Protivíně.

Ačkoliv je na základě analýz hospodaření patrné, že dotace využívají více Vodňany, je zde žádoucí poukázat na vliv politických aspektů, protože celková výše investičních přijatých finančních prostředků je ve Vodňanech značně ovlivněna změnou ve vedení města od komunálních voleb v roce 2018. Investiční záměry obou měst vycházejí primárně z aktuálních potřeb. Vybraná města sice disponují strategickými plány, ale i ty mají svá úskalí a jednotliví představitelé mají na tuto problematiku rozdílné pohledy. Vedoucí protivínského finančního odboru Jaroslava Říhová vnímá strategický plán jako vhodný nástroj pro velká města. Naopak místostarosta Vodňan Tomáš Bednařík jako nezbytnou součást i malých měst. V Protivíně je silnou osobností dlouholetý starosta města, který má velký vliv na investiční a rozpočtové složení. Vodňany v tomto ohledu rozhodování fungují více kolektivním způsobem v rámci vládnoucí koalice.

Z analýz a charakteristik obou měst vyplývá, že jsou města v mnohém odlišná, ale také se v řadě záležitostí shodují. Navrhnout optimální doporučení ke zlepšení finančního stavu za účelem rozvoje je velmi náročné, neboť jsou města závislá primárně na finančních prostředcích obdržovaných od státu, případně od Evropské unie formou dotací. Využívání

dotací v co nejvyšší možné míře je spekulativní záležitostí, protože při nevhodně nastavených podmínkách vzhledem k potřebám obcí se může jednat o neefektivní a kontraproduktivní vynakládání veřejných finančních prostředků bez naplnění zamýšleného výsledku. Ačkoliv obce disponují vlastními příjmy například prostřednictvím daně z nemovitých věcí a místních poplatků, nejedná se o typy příjmů, které by měly zásadní vliv na rozpočet, a jejich zvyšování je spíše nepříjemnou politickou záležitostí. S příjmy souvisí také mandatorní výdaje, které nemohou obce ovlivnit, a vyskytuje se tak otázka, jakým způsobem hospodařit s disponibilním zůstatkem. Obě vybraná města se však dle analýz hospodaření i pohledů všech oslovených představitelů nacházejí ve velmi dobrém finančním stavu a nejsou tak nuceny vyhledávat formy úsporných opatření.

6 Seznam použitých zdrojů

Literatura

1. BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4.
2. ČMEJREK, Jaroslav, Václav BUBENÍČEK a Jan ČOPÍK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru: [specifika politického života v obcích ČR]*. Praha: Grada, 2010. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-3061-5.
3. ČMEJREK, Jaroslav a Jan ČOPÍK. *Veřejná správa*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2016. ISBN 978-80-7394-578-7.
4. ČMEJREK, Jaroslav a Radek KOPŘIVA. *Základy veřejné správy*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2007. ISBN 978-80-213-1626-3.
5. ČMEJREK, Jaroslav. *Obce a regiony*. Praha: Alfa Nakladatelství, 2008. Politologie (Alfa Nakladatelství). ISBN 978-80-87197-00-4.
6. HAMERNÍKOVÁ, Bojka a Alena MAAAYTOVÁ. *Veřejné finance*. Vyd. 3. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-301-0.
7. CHANDRA JHA, Prakash. Theory of fiscal federalism: an analysis. *Journal of Social and Economic Development* [online]. 2015, 17(2), 241–259. ISSN 0972-5792. DOI: 10.1007/s40847-015-0009-0
8. KADERÁBKOVÁ, Jaroslava a Jitka PEKOVÁ. *Územní samospráva – udržitelný rozvoj a finance*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-910-4.
9. KRUNTORÁDOVÁ, Ilona. *Problematické aspekty financování měst a obcí v České republice*. Praha, 2012. Rigorózní práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií.
10. KUKALOVÁ, Gabriela a Daniela PFEIFEROVÁ. *Místní finance v ČR*. Vydání druhé. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2020. ISBN 978-80-213-3016-0.
11. MARKOVÁ, Hana. *Finance obcí, měst a krajů*. Praha: Orac, 2000. Příručky pro praxi a studium veřejné správy. ISBN 80-86199-23-1.

12. PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. Praha: Management Press, 2004. ISBN 80-7261-086-4.
13. PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejný sektor – řízení a financování*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-936-4.
14. PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance: úvod do problematiky*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-358-4.
15. PROVAZNÍKOVÁ, Romana a Olga SEDLÁČKOVÁ. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2009. Finance (Grada). ISBN 978-80-247-2789-9.
16. PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2015. Finance (Grada). ISBN 978-80-247-5608-0.
17. SYROVÁTKOVÁ, J. b.r. *Úvod do problematiky veřejné správy*. Centrum dalšího vzdělání [online]. Dostupné z: <https://turbo.cdv.tul.cz/mod/book/view.php?id=5959>
18. SWIANIEWICZ, Pawel. An Empirical Typology of Local Government Systems in Eastern Europe. *Local Government Studies* [online]. 2013, 40(2), 292–311. ISSN 0300-3930. DOI: 10.1080/03003930.2013.807807
19. VYBÍHAL, V. *Fiscal Decentralisation and Its Impact on Economy of Municipalities in the Slovak Republic and Czech Republic*. Politické vědy, Vol. 21, Num. 2, p. 78–100, 2018
20. ŽEHROVÁ, Jana a Daniela PFEIFEROVÁ. *Finance municipalit*. Vyd. 2. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2014. ISBN 978-80-213-2024-6.

Rozhovory

Rozhovor 1: Místostarosta města Vodňany – Ing. Tomáš Bednařík, 15. 2. 2022

Rozhovor 2: Radní města Vodňany – Ing. Radek Čejka, 18. 2. 2022

Rozhovor 3: Starosta města Protivín – Jaromír Hlaváč, 28. 2. 2022

Rozhovor 4: Vedoucí finančního odboru města Protivín – Jaroslava Říhová, 28. 2. 2022

Zákony

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích

Webové stránky a příspěvky na webových stránkách

1. Český statistický úřad. *Administrativní mapa správního obvodu ORP Písek* [online]. [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xc/orp_pisek
2. Český statistický úřad. *Počet obyvatel v obcích - k 1.1.2021* [online]. [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112021>
3. Český statistický úřad. *Volby do zastupitelstev obcí 2018* [online]. [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2018/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=2&xnumnuts=3106&xobec=551953&xstat=0&xvyber=0>
4. Český statistický úřad. *Volby do zastupitelstev obcí 2018* [online]. [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2018/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=2&xnumnuts=3104&xobec=549771&xstat=0&xvyber=0>
5. Informační centrum Vodňany. *Lékaři* [online]. [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <https://www.infocentrumvodnany.cz/infocentrum/subjekty/k42-lekari>
6. Informační centrum Vodňany. *Základní informace o Vodňanech* [online]. [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <https://www.infocentrumvodnany.cz/infocentrum/zakladni-informace>
7. Kultura. *Protivín* [online]. [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <http://www.kultura.cz/profile/8410-protivin>
8. Město Protivín. *Členové zastupitelstva* [online]. [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: <https://www.muprotivin.cz/mesto/zastupitelstvo-mesta/clenove-zastupitelstva.html>
9. Město Protivín. *Historie města* [online]. [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: <https://www.muprotivin.cz/turistika/historie.html>
10. Město Protivín. *Kontakty* [online]. [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: <https://www.muprotivin.cz/urad/kontakty.html>
11. Město Protivín. *O městě* [online]. [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <https://www.muprotivin.cz/turistika/o-meste.html>
12. Město Protivín. *TJ Slavoj Protivín* [online]. [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: <https://www.muprotivin.cz/mesto/sport/tj-slavoj-protivin.html>

13. Město Protivín. *Základní informace* [online]. [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: <https://www.muprotivin.cz/urad/zakladni-informace.html>
14. Město Protivín. *Závěrečný účet města Protivín za rok 2015* [online]. (PDF). [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: https://www.muprotivin.cz/images/files/106_1999/ZU_2015.pdf
15. Město Protivín. *Zdravotnická zařízení v Protivíně* [online]. [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: <https://www.muprotivin.cz/zdravotnicka-zarizeni.html>
16. Město Protivín. *Zvláštní orgány* [online]. [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: <https://www.muprotivin.cz/mesto/rada-mesta/zvlastni-organy.html>
17. Ministerstvo vnitra České republiky. *Příspěvek na výkon státní správy* [online]. [cit. 2022-03-14]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/prispevek-na-vykon-statni-spravy-prispevek-na-vykon-statni-spravy.aspx>
18. Prácheňské muzeum. *Památník města Protivína* [online]. [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: <https://www.prachenskemuzeum.cz/pamatnik-mesta-protivina>
19. Vodňany. *O městském úřadu* [online]. [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <https://www.vodnany.eu/o-mestskem-uradu/ds-33411/p1=37466>
20. Vodňany. *Organizační řád městského úřadu a města Vodňany* [online]. (PDF). [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: https://www.vodnany.eu/assets/File.ashx?id_org=18428&id_dokumenty=452382
21. Vodňany. *Samospráva* [online]. [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <https://www.vodnany.eu/samosprava/ms-37434/p1=37434>
22. Vodňany. *Strategický plán rozvoje města* [online]. (PDF). [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: https://www.vodnany.eu/assets/File.ashx?id_org=18428&id_dokumenty=449866
23. Vodňany. *Symboly města* [online]. (PDF). [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: https://www.vodnany.eu/assets/File.ashx?id_org=18428&id_dokumenty=431188
24. Vodňany. *Závěrečný účet města Vodňany za rok 2020* [online]. (PDF). [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: https://www.vodnany.eu/assets/File.ashx?id_org=18428&id_dokumenty=453330
25. Vodňany. *Z historie města* [online]. [cit. 2022-01-28]. Dostupné z: <https://www.vodnany.eu/z-historie-mesta/d-34987/p1=36843>

26. Základní škola Vodňany. *Základní INFORMACE* [online]. [cit. 2022-01-28].
Dostupné z: <http://www.zsvodnany.cz/>

7 Přílohy

Příloha A: Struktura otázek pro rozhovor s představiteli města Vodňany

1. Jak byste zhodnotil současný finanční stav města Vodňany? Jakým způsobem se vyvíjel za posledních 10 let?

Rozpočet

2. Jak probíhá proces sestavování rozpočtu na daný rok? Jak se v posledních letech vyvíjela struktura?

a) Kdo má možnost sestavování ovlivnit? Jakým způsobem?

b) V posledních letech se rozpočet téměř vždy schvaluje jako schodkový, ale skutečnost bývá opakem. Čím je tento trend způsoben?

c) Nacházelo se město v posledních letech v nějaké krizi, kdy bylo donuceno zavést razantní úsporný režim? Případně čím to bylo způsobeno?

Cizí zdroje

3. Co si myslíte obecně o využívání cizích zdrojů k financování investic u obcí?

a) Využívají Vodňany cizí zdroje? Jakým způsobem jsou primárně financovány investice?

b) Jak je na tom město se zadlužeností?

Příspěvkové organizace

4. Vodňany evidují 7 příspěvkových organizací. Jak probíhá sestavování jejich rozpočtu?

a) Jsou finanční toky u těchto organizací v průběhu roku pravidelně kontrolovány? Kdo je kontroluje?

b) Kdo se podílí na financování? Je výše příspěvků meziročně na podobné úrovni, nebo se požadavky organizací zvyšují?

Výdaje

5. Která oblast nejvíce zatěžuje finanční výdaje města?

a) Jsou zde některé výdaje, které byste chtěl snížit, protože se Vám zdají příliš vysoké a mohlo by se na nich ušetřit?

b) Vyskytuje se ve městě nějaká problematika, kterou musí město ve výdajích zohledňovat a řešit ji?

c) Bylo někdy nutné udělat razantní krok a nějaký výdaj zcela vyškrtnout z důvodu finanční neúnosnosti?

Příjmy

6. Jak jsou na tom Vodňany s místními poplatky? Vyhovuje městu současné nastavení, nebo se uvažuje o změnách?

a) Jaký význam zaujímají v příjmech?

7. Jaký je Váš názor na rozpočtové určení daní v České republice? Změnil byste něco?

a) Je tento systém financování (příjmová strana) pro město Vodňany dostačující?

b) Jaké jsou jiné nedostatky na straně příjmů? Co by se mohlo zlepšit/změnit a co případně změnám brání?

c) Pokud pomineme daňové příjmy, které jiné jsou pro město významné?

d) Vodňany spolupracují s několika partnerskými městy ze zahraničí. Máte informace

o tom, jakým způsobem se obce financují v těchto zemích?

e) Pokud ano, jaký na to máte názor v porovnání s Českou republikou?

8. Mají nějaký vliv na příjmy města velké firmy v okolí Vodňan?

Dotace

9. Jak je na tom město Vodňany s využíváním dotačních programů? O jaké typy dotací žádá? (od kraje, z fondů Evropské unie apod.) Jaká je úspěšnost? Které oblasti jsou pro získání dotací složité?

a) Jak probíhá celý proces žádosti? Jak moc zatěžující je administrativní náročnost?

b) Jak významné jsou dotace z hlediska příjmů?

c) Co si o systému dotací obecně myslíte? Jaké jsou nedostatky z Vašeho pohledu?

d) Zvládlo by město kapacitně větší peníze a tím i větší investice?

Občanská participace

10. Jak byste zhodnotil občanskou participaci v obci?

- a) V čem se podle Vás občané nejvíce angažují? Co nastane v situaci, kdy se názory vedení města a občanů v dané záležitosti odlišují?
- b) Zajímá se zastupitelstvo o veřejné mínění, pokud má dojít k zásadním rozhodnutím? Případně jakým způsobem to zjišťuje?
- c) Které skupiny obyvatel jsou nejaktivnější?

Spolupráce obcí

11. Vodňany mají několik partnerských měst. Jakým způsobem funguje vzájemná spolupráce? (na české i mezinárodní úrovni)

- a) Jsou Vodňany součástí nějakých uskupení? Co to pro město znamená?

Investice

12. V současnosti i v posledních letech proběhlo několik významných investic – rekonstrukce víceúčelové haly, výstavba nového pavilonu v ZŠ Bavorovská nebo rekonstrukce koupaliště Škorna. Jak celý vývoj plánování těchto investic od počátku až po samotné zahájení probíhal a kdo se na nich podílel?

- a) Jakým způsobem jsou financovány?
- b) Kdo přichází s impulsem k novým investicím?

Majetek

13. Bylo by možné nějakým způsobem specifikovat, jakým majetkem Vodňany disponují?

- a) Bylo někdy nutné část majetku prodat z důvodu nedostatku financí?
- b) Jaké důvody bývají spojené s koupí/prodejem majetku?
- c) Jak se vyvíjel stav majetku v posledních letech? Jak byste zhodnotil hospodaření města s majetkem (nakládání, pronájmy, údržba, výnosy)?

Strategický plán

14. Co si nyní myslíte o strategickém plánu města? Je úspěšně naplňován? Jaké jsou případné problémy spojené s realizací?

- a) Kdo se na tvorbě strategického plánu podílel? Jak probíhal proces jeho sestavování?

- b) Jaké jsou primární investiční záměry? Které investice byly již realizovány a které Vodňany teprve čekají?
- c) Kolik % investičních záměrů se zhruba realizuje mimo strategický plán?

Demografická struktura

15. Od roku 2011 počet obyvatel ve Vodňanech klesal, ale od roku 2015 se začal vracet do původních hodnot (více než 7 000 obyvatel). Čím si myslíte, že je to způsobeno?

- a) Celkový průměrný věk obyvatel Vodňan každým rokem roste, co by mohlo být důvodem? Odcházejí mladí lidé pryč z města? Ve Vodňanech je vysoký počet škol.
- b) Měla vliv demografická struktura na sestavení strategického plánu?
- c) Jak si myslíte, že se tento trend bude do budoucna dále vyvíjet?

Příloha B: Struktura otázek pro rozhovor s představiteli města Protivín

1. Jak byste zhodnotil/a současný finanční stav města Protivín? Jakým způsobem se vyvíjel za posledních 10 let?

Rozpočet

2. Jak probíhá proces sestavování rozpočtu na daný rok? Jak se v posledních letech vyvíjela struktura?

- a) Kdo má možnost sestavování ovlivnit? Jakým způsobem?
- b) V posledních letech se rozpočet téměř vždy schvaluje jako přebytkový, ale výjimkou byly roky 2017 a 2018. Z jakého důvodu?
- c) Nacházelo se město v posledních letech v nějaké krizi, kdy bylo donuceno zavést razantní úsporný režim? Případně čím to bylo způsobeno?

Cizí zdroje

3. Co si myslíte obecně o využívání cizích zdrojů k financování investic u obcí?

- a) Využívá Protivín cizí zdroje? Jakým způsobem jsou primárně financovány investice?
- b) Jak je na tom město se zadlužeností?

Příspěvkové organizace

4. Protivín eviduje 5 příspěvkových organizací. Jak probíhá sestavování jejich rozpočtu?

- a) Jsou finanční toky u těchto organizací v průběhu roku pravidelně kontrolovány? Kdo je kontroluje?
- b) Kdo se podílí na financování? Je výše příspěvků meziročně na podobné úrovni, nebo se požadavky organizací zvyšují?

Výdaje

5. Která oblast nejvíce zatěžuje finanční výdaje města?

- a) Jsou zde některé výdaje, které byste chtěl/a snížit, protože se Vám zdají příliš vysoké a mohlo by se na nich ušetřit?
- b) Vyskytuje se ve městě nějaká problematika, kterou musí město ve výdajích zohledňovat a řešit ji?

c) Bylo někdy nutné udělat razantní krok a nějaký výdaj zcela vyškrtnout z důvodu finanční neúnosnosti?

Příjmy

6. Jak je na tom Protivín s místními poplatky? Vyhovuje městu současné nastavení, nebo se uvažuje o změnách?

a) Jaký význam zaujímají v příjmech?

7. Jaký je Váš názor na rozpočtové určení daní v České republice? Změnil/a byste něco?

a) Je tento systém financování (příjmová strana) pro město Protivín dostačující?

b) Jaké jsou jiné nedostatky na straně příjmů? Co by se mohlo zlepšit/změnit a co případně změnám brání?

c) Pokud pomineme daňové příjmy, které jiné jsou pro město významné? Poměrně vysoké jsou ty nedaňové.

8. Má město Protivín nějakou speciální příjmovou položku?

Dotace

9. Jak je na tom město Protivín s využíváním dotačních programů? O jaké typy dotací žádá? (od kraje, z fondů Evropské unie apod.) Jaká je úspěšnost? Které oblasti jsou pro získání dotací složité?

a) Jak probíhá celý proces žádosti? Jak moc zatěžující je administrativní náročnost?

b) Jak významné jsou dotace z hlediska příjmů?

c) Co si o systému dotací obecně myslíte? Jaké jsou nedostatky z Vašeho pohledu?

d) Zvládlo by město kapacitně větší peníze a tím i větší investice?

Občanská participace

10. Jak byste zhodnotil/a občanskou participaci v obci?

a) V čem se podle Vás občané nejvíce angažují? Co nastane v situaci, kdy se názory vedení města a občanů v dané záležitosti odlišují?

b) Zajímá se zastupitelstvo o veřejné mínění, pokud má dojít k zásadním rozhodnutím? Případně jakým způsobem to zjišťuje?

c) Které skupiny obyvatel jsou nejaktivnější?

Spolupráce obcí

11. Má Protivín partnerská města? Jakým způsobem funguje vzájemná spolupráce? (na české i mezinárodní úrovni)

- a) Je Protivín součástí nějakých uskupení? Co to pro město znamená?

Investice

12. Jaké významné investice byly v posledních letech ve městě realizovány? Jak celý vývoj plánování těchto investic od počátku až po samotné zahájení probíhal a kdo se na nich podílel?

- a) Jakým způsobem byly financovány?
b) Kdo přichází s impulsem k novým investicím?

Majetek

13. Bylo by možné nějakým způsobem specifikovat, jakým majetkem Protivín disponuje?

- a) Bylo někdy nutné část majetku prodat z důvodu nedostatku financí?
b) Jaké důvody bývají spojené s koupí/prodejem majetku?
c) Jak se vyvíjel stav majetku v posledních letech? Jak byste zhodnotil hospodaření města s majetkem (nakládání, pronájmy, údržba, výnosy)?

Strategický plán

14. Má město Protivín strategický plán? Je úspěšně naplňován? Jaké jsou případné problémy spojené s realizací?

- a) Kdo se na tvorbě strategického plánu podílel? Jak probíhal proces jeho sestavování?
b) Jaké jsou primární investiční záměry? Které investice byly již realizovány a které Protivín teprve čekají?
c) Kolik % investičních záměrů se zhruba realizuje mimo strategický plán?

Demografická struktura

15. Od roku 2011 počet obyvatel v Protivíně každoročně klesá. Čím si myslíte, že je to způsobeno?

- a) Celkový průměrný věk obyvatel Protivína každým rokem roste, co by mohlo být důvodem? Odcházejí mladí lidé pryč z města? Může být tento problém spojen s tím, že se ve městě nachází pouze jedna škola?
- b) Má demografická struktura vliv na plán investic?
- c) Jak si myslíte, že se tento trend bude do budoucna dále vyvíjet? Mohlo by být město atraktivnější?